

3ο ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2006-2008

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΥΣ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΤΕΡΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

12-15 Μαρτίου 2009

Κτήριο "Παπαστράτου"

Αμφιθεατρικά "Ι. Κορδάτου" και "Δ. Σαρτσή"

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας – Βόλος

Πρόγραμμα & Περιλήψεις

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΕΦΟΡΕΙΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ
ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΙ
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ & ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

(με αλφαβητική σειρά)

Αδρύμη-Σισμάνη Βασιλική
Διευθύντρια Αρχαιολογικού Ινστιτούτου
Θεσσαλικών Σπουδών, ΥΠΠΟ (Βόλος)

Αραβαντινός Βασίλειος
Διευθυντής Θ' ΕΠΚΑ, ΥΠΠΟ (Θήβα)

Βασιλάκη Μαρία
Αν. Καθ. Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής
Τέχνης, ΠΘ

Γάτση-Σταυροπούλου Μαρία
Διευθύντρια ΛΣΤ' ΕΠΚΑ, ΥΠΠΟ (Μεσολόγγι)

Γερούση-Μπεντερμάχερ Ευγενία
Διευθύντρια 23^{ης} ΕΒΑ, ΥΠΠΟ (Χαλκίδα)

Δουλγέρη-Ιντζεσίλογλου Αργυρούλα
Διευθύντρια ΙΓ' ΕΠΚΑ, ΥΠΠΟ (Βόλος)

Κακαβάς Γεώργιος
Διευθυντής 24^{ης} ΕΒΑ, ΥΠΠΟ (Λαμία)

Καραπασχαλίδου Αμαλία
Διευθύντρια ΙΑ' ΕΠΚΑ, ΥΠΠΟ (Χαλκίδα)

Κυπαρίσση-Αποστολικά Νίνα
Διευθύντρια Εφορείας Παλαιοανθρωπολογίας-
Σπηλαιολογίας Ν. Ελλάδος, ΥΠΠΟ (Αθήνα)

Μαζαράκης Αινιάν Αλέξανδρος
Καθ. Κλασικής Αρχαιολογίας ΠΘ

Μαντζανά Κρυσταλλία
Διευθύντρια 19^{ης} ΕΒΑ, ΥΠΠΟ (Τρίκαλα)

Μπάτζιου-Ευσταθίου Ανθή
Διευθύντρια ΙΕ' ΕΠΚΑ, ΥΠΠΟ (Λάρισα)

Μουνδρέα-Αγραφιώτη Αντίκλεια
Αν. Καθ. Προϊστορικής Αρχαιολογίας, ΠΘ

Ντάρλας Ανδρέας
Διευθυντής Εφορείας Παλαιοανθρωπολογίας-
Σπηλαιολογίας Β. Ελλάδος, ΥΠΠΟ (Θεσ/νίκη)

Ντίνα Ασπασία
Διευθύντρια 7^{ης} ΕΒΑ, ΥΠΠΟ (Λάρισα)

Παπακωνσταντίνου Μαρία - Φωτεινή
Διευθύντρια ΙΔ' ΕΠΚΑ, ΥΠΠΟ (Λαμία)

Πρέκα-Αλεξανδρή Καλλιόπη
Επίτ. Διευθύντρια Εφορείας Εναλίων
Αρχαιοτήτων, ΥΠΠΟ (Αθήνα)

Σκορδά Δέσποινα
Διευθύντρια Ι' ΕΠΚΑ, ΥΠΠΟ (Δελφοί)

Χατζηαγγελάκης Λεωνίδας
Διευθυντής ΛΔ' ΕΠΚΑ, ΥΠΠΟ (Καρδίτσα)

Οργανωτική στήριξη συνεδρίου :

Εργαστήριο Αρχαιολογίας Τμήμα ΙΑΚΑ, ΠΘ

Μητσοπούλου Χριστίνα
Αρχαιολόγος

Χαραλαμπίδου Εύα
Αρχαιολόγος

Επιμέλεια Κειμένων Περιλήψεων Γενικός Σχεδιασμός Αφίσας

Κακαβάς Γεώργιος
Διευθυντής 24^{ης} ΕΒΑ, ΥΠΠΟ (Λαμία)

Καλλιτεχνικός Σχεδιασμός Αφίσας

Κατσουλάκη Άννα

Παραγωγή Αφίσας

ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ Α.Ε.

Υπεύθυνος ιστοσελίδας

Θέμης Ντάλλας
Webmaster Τμήματος ΙΑΚΑ, ΠΘ

ΙΓ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, ΥΠΠΟ

Αγνουσιώτης Δημήτρης
Αρχαιολόγος

Αλματζή Καλλιόπη
Αρχαιολόγος

Βουζαξάκης Κων/νος
Αρχαιολόγος

Τσιούκα Φωτεινή
Αρχαιολόγος

Χρυσοπούλου Ελένη
Αρχαιολόγος

Δεληγιάννη Εύελπας
Διοικητικός

Ρίνη Ελευθερία
Σχεδιάστρια

Ζούπης Χρήστος
Οδηγός

Οικονομική Υποστήριξη του Συνεδρίου

Υπουργείο Πολιτισμού

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Διεύθυνση Μεταπτυχιακών Σπουδών και Έρευνας

Επιτροπή Ερευνών Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής
Ανθρωπολογίας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

3ο ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2006-2008

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΥΣ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΤΕΡΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

12-15 Μαρτίου 2009

Κτήριο "Παπαστράτου"

Αμφιθεατρικά "Ι. Κορδάτου" και "Δ. Σαρτση"

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας – Βόλος

Πρόγραμμα

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΕΦΟΡΕΙΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ
ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΙ
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΕΦΟΡΕΙΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ
ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΙ
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ

3ο ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2006-2008

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΥΣ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΤΕΡΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας,
Κτήριο Παπαστράτου,
Αμφιθέατρο Κορδάτου και Σαράτση

ΒΟΛΟΣ 12/3/09 – 15/3/09

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Προϊστορικοί – Κλασικοί Χρόνοι
(Αμφιθέατρο Κορδάτου)

Πέμπτη 12/03/09, πρωί

11.30-12.00 Προσφωνήσεις

12.00-14.00 Προεδρείο: ΚΟΛΩΝΙΑ Ροζίνα, ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ Βασίλης

ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑ

ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ-ΓΑΤΣΗ Μαρία

Το έργο της ΛΣΤ΄ ΕΠΚΑ στον Νομό Αιτωλοακαρνανίας κατά τα έτη 2004-2008

ΣΑΡΑΝΤΗ Φωτεινή

Νεότερα στοιχεία για την οχύρωση της αρχαίας Ναυπάκτου

ΤΣΑΝΤΗΛΑ Βάσω

Οι εργασίες αποκάλυψης του ελληνιστικού λουτρού των Οινιάδων μετά από έναν αιώνα

ΕΥΒΟΙΑ

ΜΑΝΤΖΑΝΑΣ Χρήστος

Αποτελέσματα από την εφαρμογή της στατιστικής Παραγοντικής Ανάλυσης σε προϊστορικές λιθοτεχνίες της Εύβοιας

ΜΑΥΡΙΔΗΣ Φ., TANKOSIC Z.

Σπήλαιο Αγίας Τριάδας Καρύστου: Οι έρευνες των ετών 2007-2008

ΜΠΟΥΚΑΡΑΣ Κωνσταντίνος

Στοιχεία χωροταξίας και αρχιτεκτονικής από τη Μάνικα

KRAMER-HAJOS Margaretha

A Scenario for the End of the Bronze Age in the North Euboean Gulf

Συζήτηση

Πέμπτη 12/03/09, απόγευμα

**17.00-19.00 Προεδρεία: ΚΑΡΑΠΑΣΧΑΛΙΔΟΥ Αμαλία,
ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ-ΑΙΝΙΑΝ Αλεξάνδρος**

ΕΥΒΟΙΑ

PITSΩΝΗΣ Άγγελος, ΧΡΥΣΑΝΘΗ Αγγελική
Οχυρωματικό έργο στον Μαύρικα της Β. Ευβοίας

ARJONA-PÉREZ Manuel
Ένα ιερό στους πρόποδες της Δίρφης Εύβοιας;

LÉDERREY Claude S.
The Geometric West Quarter of Eretria - New Results and Hypothesis

HUBER Sandrine
New Light on Eretrian Cults and Sanctuaries: Athena at Last

ΨΑΛΤΗ Αθανασία
Η αρχαία Θόλος της Ερέτριας. Τα νέα αρχαιολογικά δεδομένα

ΧΙΔΙΡΟΓΛΟΥ Μαρία
Φιλάγρα Μαρμαρίου. Μία οχυρή θέση κλασικών έως ελληνιστικών χρόνων στη νοτιοανατολική Εύβοια

ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΟΥ Ξένια
Σχέσεις και επιρροές ανάμεσα στην Εύβοια, τον Ιωνικό κόσμο, την Κύπρο από τους γεωμετρικούς στους αρχαίους χρόνους

Συζήτηση

19.00-19.30 Διάλειμμα

**19.30-21.15 Προεδρεία: ΠΡΕΚΑ-ΑΛΕΞΑΝΔΡΗ Καλλιόπη,
BONANNO ARAVANTINOS Margherita**

ΚΟΥΤΣΟΥΦΛΑΚΗΣ Γεώργιος Β., ΑΡΓΥΡΗ Ξανθή
Αρχαία ναυάγια και φορτία πλοίων στο θαλάσσιο χώρο του Ν. Ευβοϊκού

ΒΟΙΩΤΙΑ

ΤΣΩΤΑ Εύη
Νέα στοιχεία για τη νεολιθική κατοίκηση στη Βοιωτία

ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ Β., ΦΑΠΠΑΣ Ι.
Νέο μυκηναϊκό ανακτορικό κτήριο στην Καδμεία (Θήβα)

BURKE B., ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ Β., ΦΑΠΠΑΣ Ι., LUPACK S., BURNS B.
The Eastern Boeotia Archaeological Project, 2007-2008

GROS Jean-Sébastien
Le système d'information géographique des lieux de culte antiques dans le cadre du projet CIRCE

ΖΑΧΑΡΙΑΣ Ν., ΚΑΠΑΡΟΥ Μ., ΜΑΣΤΡΟΘΕΟΔΩΡΟΣ Γ., ΜΠΕΛΤΣΙΟΣ Κ.,
ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ Β., ΚΑΛΙΓΑ Κ., ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Δ.
Τυπολογική και τεχνολογική μελέτη της κεραμικής από την ανασκαφή χώρου αφιερωμένου στη λατρεία του Ηρακλή, πλησίον των Ηλεκτρών Πυλών στη Θήβα

Συζήτηση

Παρασκευή 13/03/09, πρωί

9.00-11.00 Προεδρείο: ΠΑΡΛΑΜΑ Λιάνα, ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ-ΓΑΤΣΗ Μαρία

ΒΟΙΩΤΙΑ

ΚΟΥΝΤΟΥΡΗ Έλενα

Βοιωτικά κωδωνόσχημα ειδώλια: η περίπτωση του αποθέτη στο Πυρί Θήβας

PISANI Marcella, MANETTA Consuelo

Appliques e imitazioni di gioielli fittili da corredi funerari

BONANNO ARAVANTINOS Margherita

Νέο αναθηματικό ανάγλυφο από τη Θήβα

GERMANI Marco

Gli edifici per spettacolo di Tebe (Beozia)

ΧΑΡΑΜΗ Αλεξάνδρα

Τάφος μακεδονικού τύπου από την νεκρόπολη της αρχαίας Τανάγρας στη Βοιωτία

ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ Έλενα

Σωστική ανασκαφική έρευνα στον ανισόπεδο κόμβο Ακραιφνίου (1994-1998): Τα νομίσματα από το νεκροταφείο

ΚΑΛΛΙΟΝΤΖΗΣ Γιάννης

Μουσεία Θηβών και Χαιρωνείας : Η σύνταξη καταλόγου των επιγραφών

Συζήτηση

11.00-11.30 Διάλειμμα

**11.30-13.15 Προεδρείο: ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Μαρία – Φωτεινή,
ΣΚΟΡΔΑ Δέσποινα**

ΦΩΚΙΔΑ

ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΥ Αντωνία

Η θέση του Μεδewνα στον κόλπο της Αντίκυρας κατά τη μετάβαση από την Ύστερη Εποχή του Χαλκού στην Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου

ΡΑΠΤΟΠΟΥΛΟΣ Σωτήριος Γ.

Μυκηναϊκός τάφος στο Καστρούλι Δεσφίνας

AURIGNY Hélène

Delphi in the 7th century: Offerings and Sanctuary

ΠΑΡΤΙΔΑ Έλενα Κ.

Από τους υπαίθριους αποθέτες στις υπαίθριες εκθέσεις

ΦΘΙΩΤΙΔΑ

ΔΗΜΑΚΗ Σοφία, ΣΟΥΒΑΤΖΗ Στέλλα

Νέα δεδομένα της ανασκαφικής έρευνας από τον οικισμό της πρώιμης νεολιθικής, στον Αγ. Βλάση Λοκρίδας

ΣΤΑΜΟΥΔΗ Αικατερίνη
Μετάβαση και συνέχεια από τη Μέση Εποχή του Χαλκού (ΜΕΧ) έως την Ύστερη
Εποχή του Χαλκού (ΥΕΧ). Η περίπτωση της κοινότητας Ν. Μοναστηρί στη Β. Φθιώτιδα

Συζήτηση

13.15-14.30 Παρουσίαση ανακοινώσεων τοίχου για τη Στερεά Ελλάδα

GENTILI Lorenzo
An Unusual Capital from the Sanctuary of Herakles in Thebes

ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ Κατερίνα
Λοκρικά υφαντικά βάρη από τον Κύνο

ΚΑΡΑΠΑΣΧΑΛΙΔΟΥ Αμαλία
Νέα στοιχεία για την πόλη της Χαλκίδας της κλασικής, ελληνιστικής, ρωμαϊκής εποχής

ΠΑΡΤΙΔΑ Έλενα Κ., ΤΣΑΡΟΥΧΑ Ανθή
Ευρήματα από τις νεκροπόλεις και τον οικισμό των αρχαίων Δελφών, ως νέα εκθέματα στο Μουσείο

ΡΑΠΤΟΠΟΥΛΟΣ Σ. Γ., ΤΣΑΡΟΥΧΑ Ανθή
Κάστρο Γλύφας Φωκίδος: παλαιοί προβληματισμοί ανανεώνονται

ΣΤΑΪΚΟΥ Βίβιαν , ΛΕΟΝΤΑΡΙΤΗ Κατερίνα
Στρατική Ακαρνανίας. Νέα ευρήματα μέσα από το αρδευτικό έργο Οζερού

ΤΣΟΚΑΣ Γ.Ν., ΒΑΡΓΕΜΕΖΗΣ Γ., ΣΤΑΜΠΟΛΙΔΗΣ Α., ΚΥΠΑΡΙΣΣΗ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑ Ν.,
ΤΑΣΣΗΣ Γ.
Γεωφυσική διασκόπηση στη θέση Μαγούλα Ίμβρου Πηγάδι στη Φθιώτιδα

ΦΡΟΥΣΣΟΥ Ελένη
Μια νέα, άγνωστη θέση με μακραίωνη κατοίκηση στην Εκκάρα Φθιώτιδος

ΨΑΛΤΗ Α., ΚΑΓΚΕΛΗ Γ., ΠΟΠΩΛΗ Φ., ΚΥΤΙΝΟΥ Α.
Η συντήρηση και ανάδειξη των ψηφιδωτών δαπέδων του ιερού της Ίσιδος στην Ερέτρια

Παρασκευή 13/03/09, απόγευμα

17.00-19.00 Προεδρείο: ΚΥΠΑΡΙΣΣΗ-ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑ Νίνα, ΠΑΝΤΟΣ Πάντος

ΦΘΙΩΤΙΔΑ

Van de MOORTELE A., ZAHOU E.
Five Years of Archaeological Excavation at the Bronze Age and Early Iron Age Site of Mitrou, East Lokris (2004-2008). Preliminary Results

VITALE Salvatore
Local Traditions and Mycenaeanization in North-Central Greece. A Preliminary Report on the Late Helladic II to Late Helladic IIIB Pottery from Mitrou, East Lokris, and its Significance

LIS Bartek
Aeginetan Cooking Pottery in Central Greece and its wider perspective

ΚΟΥΝΟΥΚΛΑΣ Π., ΔΑΚΟΡΩΝΙΑ Φ.

Από το χαλκό στο σίδηρο: το ρεπερτόριο κεραμικής στον Κύνο

ΔΑΚΟΡΩΝΙΑ Φ., ΚΟΥΝΟΥΚΛΑΣ Π.

Η ανακύκλωση στην αρχαιότητα: το παράδειγμα του Κύνου

ΚΑΡΑΝΤΖΑΛΗ Έφη

Η Μυκηναϊκή κατοίκηση στην περιοχή Φραντζή της Λαμίας

ΝΤΑΣΙΟΣ Φώτης

Η «δεκατετράδημος» Οιταία Χώρα: απόπειρα εντοπισμού

Συζήτηση

19.00-19.30 Διάλειμμα

19.30-21.15 Προεδρείο: ΔΑΚΟΡΩΝΙΑ Φανουρία, ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ Μαρία

ΜΠΟΥΓΙΑ Πολυξένη

Ηράκλεια η Τραχινία: Η ιστορική και η αρχαιολογική μαρτυρία

ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Μαρία-Φωτεινή

Το Ασκληπιείον του Δαφνούντος. Πρώτη παρουσίαση

ΣΤΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ Λ., ΚΑΡΑΝΤΖΑΛΗ Ε.

Νέα δεδομένα για τη ρωμαϊκή περίοδο στα αρχαία Φάλαρα (Στυλίδα)

ΤΣΟΚΑΣ Γ.Ν., ΒΑΡΓΕΜΕΖΗΣ Γ., ΣΤΑΜΠΟΛΙΔΗΣ Α., ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Μ.Φ.,
ΤΣΟΥΡΛΟΣ Π., ΚΑΡΑΝΤΖΑΛΗ Ε., ΣΙΨΗ Μ., ΤΙΛΕΛΗ Φ.

Γεωφυσικές διασκοπήσεις στο πλαίσιο των σωστικών ανασκαφών της ΙΔ' ΕΠΚΑ για τα μεγάλα δημόσια έργα του νομού Φθιώτιδας

ΠΕΤΡΟΥΤΣΑ Ε., ΔΗΜΑΚΗ Σ., ΜΑΝΩΛΗΣ Σ.

Διερεύνηση κοινωνικών διαφορών μέσω της Διατροφής. Ανάλυση Σταθερών Ισοτόπων Άνθρακα και Αζώτου σε κολλαγόνο ανθρώπινων οστών από το Ζέλι και το Καλαπόδι Λοκρίδας

ΒΟΡΕΙΕΣ ΣΠΟΡΑΔΕΣ

ΔΟΥΛΓΕΡΗ-ΙΝΤΖΕΣΙΛΟΓΛΟΥ Α., ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι., ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ρ., ΠΕΤΣΗ Κ., ΒΛΑΪΔΗ Ρ., ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗΣ Σ.

Το Ασκληπιείο της Πεπαρήθου. Έξι χρόνια μετά

Συζήτηση

Σάββατο 14/03/09, πρωί

(παράλληλες συνεδρίες με ανακοινώσεις Βυζαντινών-Νεοτέρων Χρόνων)

9.00-11.00 Προεδρείο: ΑΓΓΡΑΦΙΩΤΗ-ΜΟΥΝΔΡΕΑ Αντίκλεια, ΝΤΑΡΛΑΣ Ανδρέας

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ Μαρία

Το αρχείο Α.Σ. Αρβανιτόπουλου και η σημασία του για τη μελέτη της Θεσσαλικής αρχαιολογίας σήμερα

ΝΑΝΟΓΛΟΥ Στράτος

Η υλικότητα της παράδοσης στην προϊστορική Θεσσαλία

ΠΕΝΤΕΔΕΚΑ Αρετή

Δίκτυα ανταλλαγής της κεραμικής στη Νεολιθική Θεσσαλία: κόμβοι και σύνδεσμοι, οικισμοί και σχέσεις

ΜΠΑΤΖΕΛΑΣ Ι. Χρήστος

Νεολιθικές Υπόσκαφες κατοικίες στη Θεσσαλία. Ένα παράδειγμα από το Μακρυχώρι Λάρισας. Συσχετισμοί και συγκρίσεις με ανάλογες κατασκευές από τη Μακεδονία

ΧΑΤΖΗΑΓΓΕΛΑΚΗΣ Λεωνίδα Π.

Νέα δεδομένα από τη Συκεώνα. Οικιστικό σύνολο της Μέσης Νεολιθικής

ΧΑΤΖΗΑΓΓΕΛΑΚΗΣ Λ.Π., ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ Χρ.

Πρόδρομος Καρδίτσας. Νεότερα στοιχεία από τη Μαγούλα στον Άγιο Ιωάννη

ΚΥΠΑΡΙΣΣΗ Ν., ΧΑΤΖΗΑΓΓΕΛΑΚΗΣ Λ., ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑΣ Ο., ΑΛΕΞΙΟΥ Ν.

Νεολιθική εγκατάσταση στο οροπέδιο της Λίμνης Πλαστήρα (Ν. Καρδίτσας): μετακίνηση πληθυσμών της θεσσαλικής πεδιάδας σε θερινά βοσκοτόπια;

Συζήτηση

11.00-11.30 Διάλειμμα

11.30-13.45 Προεδρείο: ΜΠΑΤΖΙΟΥ-ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ Ανθή, ΤΟΥΡΝΑΒΙΤΟΥ Ιφιγένεια

ΤΟΥΦΕΞΗΣ Γ., ΤΣΕΡΓΑ Κ., ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ Ε.

Σωστική ανασκαφική έρευνα σε νεολιθικό οικισμό στο χωριό Βασιλής Φαρσάλων, Ν. Λάρισας

ΜΟΥΝΔΡΕΑ-ΑΓΓΡΑΦΙΩΤΗ Α., ΜΑΛΑΚΑΣΙΩΤΗ Ζ., ΡΟΝΤΗΡΗ Β., ΒΟΥΖΑΞΑΚΗΣ Κ., ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ Α.

Το ερευνητικό πρόγραμμα στη Μαγούλα Ζερέλια, 2006-2008

ΑΛΜΑΤΖΗ Καλλιόπη

Ευρήματα Νεολιθικής περιόδου ΒΑ της Μαγούλας «Βισβίκη» στα πλαίσια του Έργου «Αγώγος Ομβρίων της ΒΙΠΕΤΒΑ»

ΑΓΝΟΥΣΙΩΤΗΣ Δ., ΑΔΡΥΜΗ-ΣΙΣΜΑΝΗ Β.

Η μεσοελλαδική κατοίκηση στη Θεσσαλία. Μαρτυρίες από ένα σύνθετο οικιστικό σύνολο του οικισμού της “Τσιγγενίνας” στην περιοχή της λίμνης Κάρλας

ΣΙΣΜΑΝΗ Κασσάνδρα

Οι ταφικές πρακτικές στη Θεσσαλία κατά τη Μέση Εποχή του Χαλκού

ΧΑΤΖΗΑΓΓΕΛΑΚΗΣ Λ.Π., ΤΣΕΛΙΟΣ Χρ.

Μαυρομμάτι Καρδίτσας. Νέα θέση της Ύστερης Εποχής του Χαλκού

PANTOU Panagiota A.
Examining Settlement Types and Regional Variability in Late Bronze Age Greece: The Data from Eastern Thessaly

ΑΔΡΥΜΗ-ΣΙΣΜΑΝΗ Βασιλική
Ο ρόλος του μυκηναϊκού οικισμού Διμηνίου στην περιοχή γύρω από το μυχό του Παγασητικού κόλπου

Συζήτηση

13.45-15.00 Παρουσίαση ανακοινώσεων τοίχου για τη Θεσσαλία

GUERRA M.-F., ADRYMI V., BAGAUT D., LICHELI V., WALTER Ph.
The quest for the gold of the Golden Fleece: analysis of gold items from the Mycenaean tholos tomb at Kazanaki

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Αθανάσιος
Απολιθωμένες πανίδες θηλαστικών της Μαγνησίας

ΑΣΔΕΡΑΚΗ-ΤΖΟΥΜΕΡΚΙΩΤΗ Ε., REHREN Th.
Η χρήση του μολύβδου διαχρονικά στη περιοχή της Μαγνησίας

ΒΑΞΕΒΑΝΟΠΟΥΛΟΣ Μ., ΒΑΒΕΛΙΔΗΣ Μ., ANDREASEN N. H., ΑΓΝΟΥΣΙΩΤΗΣ Δ.
Μεταλλευτική δραστηριότητα στην περιοχή του Ξουριχτίου (Ανατολικό Πήλιο)

ΓΑΛΟΥΚΑΣ Στυλιανός Φ.
Το Σπήλαιο του Κένταυρου Χείρωνα

ΔΟΥΛΓΕΡΗ-ΙΝΤΖΕΣΙΛΟΓΛΟΥ Α., ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ Α.
Παιχνίδια στο Μουσείο. Εκπαιδευτικά Προγράμματα της ΙΓ΄ Ε.Π.Κ.Α. κατά τη διετία 2006 -2008

ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΗΣ Δημήτριος
Εργασίες ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων Περραιβικής Τρίπολης στα πλαίσια του Γ΄ Κ.Π.Σ.

ΚΑΡΑΠΑΝΟΥ Σοφία
Σωστικές Ανασκαφές στα Φάρσαλα. Στοιχεία για την Οργάνωση του Δημόσιου Χώρου στην Πόλη των Ελληνιστικών Χρόνων

ΚΑΡΑΤΑΣΙΟΣ Ι., ΚΥΛΙΚΟΓΛΟΥ Β., ΠΑΛΙΟΥΓΚΑΣ Θ.
Τεχνολογική Μελέτη Ελληνιστικής Φαγεντιανής από τη Φάρσαλο

ΠΑΛΙΟΥΓΚΑΣ Θεόδωρος
Ένα επείσακτο φαγεντιανό αγγείο από τη Φάρσαλο

ΠΡΕΚΑ-ΑΛΕΞΑΝΔΡΗ Καλλιόπη
Προκαταρκτική ενάλια αρχαιολογική έρευνα σε ναυάγιο κλασικών χρόνων στα Σκάντζουρα Βορείων Σποράδων

ΤΣΑΤΣΟΥΛΗ Κωνσταντίνα
Προτάσεις για τη σωστή αποθήκευση των μουσειακών αντικειμένων

ΤΣΙΑΚΑ Ασημίνα
Ανασκαφική έρευνα στη Ροδιά Λάρισας καθώς και νέα ευρήματα από την περιοχή της Λάρισας κατά τα έτη 2007-2008

Σάββατο 14/03/09, απόγευμα

17.00-19.00 Προεδρείο: ΑΔΡΥΜΗ-ΣΙΣΜΑΝΗ Βασιλική, ΧΑΤΖΗΑΓΓΕΛΑΚΗΣ Λεων.

ΜΠΑΤΖΙΟΥ - ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ Ανθή
Ανασκαφή μυκηναϊκού οικισμού στα Πευκάκια, 2006-2008

ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Α., ΛΑΓΙΑ Α. ΔΟΥΛΓΕΡΗ-ΙΝΤΖΕΣΙΛΟΓΛΟΥ Α., ΑΡΑΧΩΒΙΤΗ Π.
Βιοαρχαιολογικά δεδομένα από Μυκηναϊκό νεκροταφείο στο Βελεστίνο Μαγνησίας

ΓΑΛΑΝΑΚΗΣ Γ., ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ Μ.
Ο Θολωτός Τάφος της Δρανίστας (Ανω Κτιμένη): Το Αρχαιολογικό Υλικό της Ανασκαφής
Α.Σ. Αρβανιτόπουλου, 1911

ΤΟΥΡΝΑΒΙΤΟΥ Ιφιγένεια
Τεκμήρια μυκηναϊκής παρουσίας σε Πρωτο-Γεωμετρικό νεκροταφείο: ο γρίφος του
αποθέτη στην «Αγριελιά»

RUPPENSTEIN Florian
Υπάρχουν υπομυκηναϊκά στρώματα σε οικισμούς της Στερεάς Ελλάδας και της Νότιας
Θεσσαλίας;

ΤΣΙΟΥΚΑ Φωτεινή
Το νεκροταφείο ενταφιασμών κατά την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου στη θέση
«Βουλοκαλύβα» (Αρχαία Άλος)

ΚΑΤΑΚΟΥΤΑ Στέλλα
Η Εποχή Σιδήρου στα Φάρσαλα

Συζήτηση
19.00-19.30 Διάλειμμα

19.30-21.30 Προεδρείο: REINDERS Reinder, ΜΑΛΑΚΑΣΙΩΤΗ Ζωή

ΓΟΥΝΑΡΗΣ Αλέξανδρος Π.
Το θεσσαλικό τμήμα του Νηών Καταλόγου: ένα τεκμήριο οικιστικής;

ΜΠΙΖΑΚΗ Βασιλική
Τα έθνη της κοιλάδας του Σπερχειού (Αχαιοί Φθιώται, Αινιάνες, Μαλιείς, Οιταίοι) και οι
Θεσσαλοί από τον 7ο αι. π.Χ. έως την επικράτηση των Ρωμαίων

ΠΙΚΟΥΛΑΣ Γιάννης Α.
Τα προγράμματα του ΠΘ/ΙΑΚΑ: «Οι διαβάσεις της Πίνδου: Οδικό δίκτυο και άμυνα» [Η
έρευνα στη Θεσσαλία: 2006] και «Διασχίζοντας τον Όλυμπο: Οδικό δίκτυο και άμυνα
στην Περραιβία» (2008-2010)

ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ ΑΙΝΙΑΝ Αλέξανδρος
Ανασκαφικές έρευνες στο ιερό του Απόλλωνος στο Σωρό (2006-2008)

ΛΕΒΕΝΤΗ Ιφιγένεια
Τα πήλινα ειδώλια από το ιερό του Απόλλωνος στο Σωρό Μαγνησίας

ΒΗΤΟΣ Γ., ΚΟΥΚΟΥΛΙΔΟΥ Χρ., ΠΑΝΑΓΟΥ Μ.
Τα μικρά ευρήματα από το ιερό του Απόλλωνος στο Σωρό

ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ Χριστίνα
Η ελευσινιακή μύηση του Δημητρίου Πολιορκητή: εικονογραφικές παρατηρήσεις με
αφορμή δύο χρυσά ελάσματα (διάδημα;) από την αρχαία Δημητριάδα

Συζήτηση

Κυριακή 15/03/09, πρωί
(παράλληλες συνεδρίες με ανακοινώσεις Βυζαντινών-Νεοτέρων Χρόνων)

9.00-11.15 Προεδρείο: BRUNO Helly, ΔΟΥΛΓΕΡΗ-INTZEΣΙΛΟΓΛΟΥ Αργυρούλα

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Έλσα

Πήλινα ειδώλια σε ταφικά σύνολα της αρχαίας Δημητριάδας. Εικονογραφία, λειτουργία, χρονολογικές ενδείξεις χρήσης

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ Π., ΣΚΑΦΙΔΑ Ε.

Η Δημητριάδα κατά τους Ρωμαϊκούς χρόνους: νέα δεδομένα

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Σταματία

Σωστικές ανασκαφικές έρευνες στις Φθιώτιδες Θήβες: Οι λήκυθοι του Νότιου Νεκροταφείου

ΠΑΒΕΛΗ Γεωργία

Ενεπίγραφες επιτύμβιες στήλες από τις Φθιώτιδες Θήβες από την κλασική περίοδο έως και τους αυτοκρατορικούς χρόνους

BEESTMAN-KRUYSHAAR, Colette

The cult of Demeter Thesmophoros at Hellenistic Halos

REINDERS Reinder

The excavation of the House of the Tub in Hellenistic Halos

STISSI Vladimir

The countryside of Classical-Hellenistic Halos, a comparative approach

ΜΑΛΑΚΑΣΙΩΤΗ Ζ., ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ρ.

Ο αρχαιολογικός χώρος της Άλου και η μελέτη ανάδειξης των μνημείων του

Συζήτηση

11.15-11.45 Διάλειμμα

11.45-13.45 Προεδρείο: ΛΕΒΕΝΤΗ Ιφιγένεια, ΛΩΛΟΣ Γιάννης

GRANINGER Denver

Two narratives of Ennodia cult

ΠΑΛΑΙΟΘΟΔΩΡΟΣ Δημήτριος

Η Άρτεμις Φεραία μεταξύ Θεσσαλίας και Σικελίας

ΑΡΑΧΩΒΙΤΗ Π., ΔΟΥΛΓΕΡΗ-INTZEΣΙΛΟΓΛΟΥ Α., ΤΣΙΓΑΡΑ Μ.

Ναός Θαυλίου Διός Φερών. Νέα δεδομένα

ΤΖΙΑΦΑΛΙΑΣ Α., DECOURT J.-C.

Un nouveau règlement religieux pour des cultes orientaux à Larissa

ΤΖΙΑΦΑΛΙΑΣ Α., ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΗΣ Δ.

Πληροφοριακό σύστημα διαχείρισης αρχιτεκτονικών μελών Α' αρχαίου θεάτρου Λάρισας

HELLY Bruno (en collaboration avec A. TZIAFALIAS et Th. PALIOUNGAS)

De Spon à Ioannès Oikonomos et quelques autres. Histoire de la collection épigraphique de Larisa

LUCAS G., TZIAFALIAS A.

Sur la surveillance du territoire d'une cité de la Tripolis de Perrhébie

Συζήτηση

13.45-15.00 Διάλειμμα

**15.00-16.45 Προεδρείο: ΤΖΙΑΦΑΛΙΑΣ Αθανάσιος,
ΠΑΛΑΙΟΘΟΔΩΡΟΣ Δημήτρης**

TZIAFALIAS A., BOUCHON R.

Consolation à la famille de Markellos de Trikkè : à propos d'un document inédit du IIe s. apr. J.-C.

ΚΡΑΒΑΡΙΤΟΥ Σοφία

Μηχανισμοί διαμόρφωσης εθνικής ταυτότητας στη Θεσσαλία και τη Βοιωτία των Κλασικών και Ελληνιστικών χρόνων

INTZEΣΙΛΟΓΛΟΥ Μπάμπης

Η σύγχρονη τεχνολογία και η σημερινή διαμόρφωση της γης στην περιοχή της Μητρόπολης Καρδίτσας

ANDREASEN N. H., ΒΑΞΕΒΑΝΟΠΟΥΛΟΣ Μ., ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Δ., ΠΑΝΤΖΟΥ Ν.

The Pelion cave project. Εθνο-αρχαιολογική μελέτη της χρήσης των σπηλαίων στην περιοχή του Πηλίου κατά τους νεότερους και σύγχρονους ιστορικούς χρόνους

ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ Α., ΖΑΒΟΣ Θ.

Διερευνώντας τις αντιλήψεις των παιδιών για το Μουσείο

BARBER, R. L. N.

Ο Τζόρτζιο Ντε Κίρικο και η ελληνική προϊστορική τέχνη

Συζήτηση

16.45-17.30 ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ (Αμφιθέατρο Κορδάτου)

3ο ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

2006-2008

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΥΣ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΤΕΡΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Βυζαντινοί – Νεότεροι Χρόνοι

(Αμφιθέατρο Σαράτση)

(Σάββατο & Κυριακή = παράλληλες συνεδρίες με ανακοινώσεις Προϊστορικών–Κλασικών Χρόνων)

Σάββατο 14/03/09, πρωί

9.00-11.00 Προεδρείο: ΔΕΡΙΖΙΩΤΗΣ Λάζαρος, ΒΑΡΑΛΗΣ Γιάννης

ΕΥΒΟΙΑ – ΒΟΙΩΤΙΑ

ΓΕΡΟΥΣΗ Ευγενία
Το έργο της 23ης ΕΒΑ 2006-2008

ΚΑΚΑΒΑΣ Γ., ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Ε.
Αρχαιολογικές επισημάνσεις στην Εύβοια (2006)

ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ Νίκος Δ.
Η μεσαιωνική Χαλκίδα με βάση τα νεότερα ευρήματα της έρευνας

ΚΑΤΣΕΛΑΚΗ Ανδρομάχη
Η βιογραφική εικόνα του Αγίου Χαραλάμπους στη Μονή Λεύκων Ευβοίας

ΒΟΛΤΥΡΑΚΗ Ε., ΝΤΑΦΗ Ε., ΣΚΟΡΔΑΡΑ Μ.
Από τις ανασκαφές της Θήβας στα μεγάλα μνημεία της Βοιωτίας: η μουσειολογική μελέτη για τις βυζαντινές αίθουσες του Νέου Μουσείου της Θήβας

ΒΑΞΕΒΑΝΗΣ Γιάννης
Οι εργασίες αποκατάστασης του ναού του Αγίου Γεωργίου στα Λουκίσια της Βοιωτίας

ΑΡΒΑΝΙΤΗ Σμαραγδή Ι.
Κεραμική οθωμανικών εργαστηρίων στη Στερεά Ελλάδα, κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας (15ος – 19ος αι.). Το παράδειγμα της Θήβας

Συζήτηση

11.00-11.30 Διάλειμμα

11.30-13.30 Προεδρείο: ΓΕΡΟΥΣΗ Ευγενία, ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ Σταύρος

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α., ΣΤΑΗ Μ.
Οι πρόσφατες εργασίες στερέωσης, συντήρησης και αποκατάστασης στο ναό της Παναγίας και σε κτίσματα της Μονής Οσίου Λουκά Βοιωτίας

ΚΑΡΑΜΠΙΝΗΣ Μιχάλης
Παλαιοχριστιανικά γλυπτά από τη συλλογή της Μονής Οσίου Λουκά Βοιωτίας

ΦΩΚΙΔΑ - ΦΘΙΩΤΙΔΑ - ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ

ΚΑΛΑΝΤΖΗ-ΣΜΠΥΡΑΚΗ Αικατερίνη
Νεότερες παρατηρήσεις σε παλαιοχριστιανικά και βυζαντινά μνημεία των νομών Φθιώτιδας και Φωκίδας

ΚΑΚΑΒΑΣ Γεώργιος
Νεότερες έρευνες, αρχαιολογικές και αναστηλωτικές εργασίες στη Φθιώτιδα, Ευρυτανία και Φωκίδα (2008)

ΚΑΚΑΒΑΣ Γ., ΥΦΑΝΤΗ Α.
Μελέτες ανάδειξης του βυζαντινού Κάστρου της Υπάτης και διαμόρφωσης έκθεσης αρχαιοτήτων στον αύλειο χώρο του Βυζαντινού Μουσείου Υπάτης

ΠΑΛΛΗΣ Γιώργος
Από τη Λαμία στο Ζητούνι. Αρχαιολογικές μαρτυρίες για την παλαιοχριστιανική και βυζαντινή πόλη

ΓΙΑΛΟΥΡΗ Άννα
Ερείπια κτιριακού συγκροτήματος στο Καλαπόδι Ν. Φθιώτιδας

Συζήτηση

Σάββατο 14/03/09, απόγευμα

17.00-19.00 Προεδρείο: ΚΑΚΑΒΑΣ Γεώργιος, ΒΑΣΙΛΑΚΗ Μαρία

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

ΒΕΛΕΝΗΣ Γεώργιος
Η χρήση της από Χριστού χρονολογίας στη Στερεά Ελλάδα και στη Θεσσαλία

ΒΑΡΑΛΗΣ Ιωάννης Δ.
Δύο πήλινες ευλογίες του Αγίου Μηνά στο Λαογραφικό Κέντρο Κίτσου Μακρή

ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ Ιωάννης
Τοιχογραφημένα μνημεία και ζωγράφοι του 16ου αιώνα στη Θεσσαλία

ΝΑΝΟΥ Μαρία
«Χάρτινες εικόνες» και σχέδια εργασίας από τη συλλογή χαρακτηριστικών και σχεδίων του Λαογραφικού Κέντρου Κίτσου Μακρή

ΒΛΑΧΟΣΤΕΡΓΙΟΣ Ιωάννης Ε.
Πυριπιδαποθήκες της Θεσσαλίας. Μια πρώτη παρουσίαση

ΝΤΙΝΑ Ασπασία
Νεότερες έρευνες στα Παλαιά Βόλου και στην παλαιοχριστιανική πόλη των Φθιωτίδων Θηβών

ΣΔΡΟΛΙΑ Σταυρούλα
Παλαιοχριστιανικά ευρήματα στην περιοχή του Κισσάβου

Συζήτηση

19.00-19.30 Διάλειμμα

19.30-21.15 Προεδρείο: MATZANA Κρυσταλλία, ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ Μαρίκίτα

FUNDIC Leonela,
Παρατηρήσεις στην επιτύμβια παράσταση του νάρθηκα της μονής Πόρτας Παναγίας,
Πύλη Τρικάλων

ΣΤΑΝΤΖΟΥΡΗΣ Π., ΠΑΠΑΓΙΩΤΗΣ Π.
Ευρήματα παλαιοχριστιανικής εποχής στα πλαίσια του έργου «Παράκαμψη πόλεως
Βόλου»

ΤΣΙΜΠΙΔΑ Ελένη
Ο τοιχογραφικός διάκοσμος των ναών της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος στην Αγιά
και του Αγίου Νικολάου στον Αετόλοφο

ΕΥΓΕΝΙΚΟΣ Πάρις Δ.
Το ξυλόγλυπτο τέμπλο του Αγ. Αθανασίου Ζαγοράς Πηλίου

ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ Σταύρος
Η Αρχιτεκτονική του οικοδομικού συγκροτήματος της Μονής του Αγίου Λαυρεντίου
Πηλίου

ΖΑΦΕΙΡΗΣ Γεώργιος
Εργασίες στερέωσης – αποκατάστασης στο « Κυριακό» της πρώτης μοναστικής
σκήτης των Μετεώρων (ναός Παναγίας Δούπιανης) στο Καστράκι Καλαμπάκας

Συζήτηση

Κυριακή 15/03/09, πρωί

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

9.00-11.00 Προεδρείο: ΝΤΙΝΑ Ασπασία, ΒΕΛΕΝΗΣ Γεώργιος

ΚΟΤΡΩΤΣΙΟΥ Κυριακούλα

Παράδεισος και Κόλαση, Τιμωρία και Εξιλέωση, Αγωνία και Δικαίωση: Πολλαπλά μηνύματα και επάλληλοι αντικατοπτρισμοί στο εσωτερικό του νάρθηκα. Η περίπτωση των ναών Αγ. Δημητρίου και Αγ. Παρασκευής Βλοχού Παλαμά Καρδίτσας

MANTZANA Κρυσταλλία

Παραστάσεις από τον τοιχογραφικό διάκοσμο μοναστηριακών τραπεζών στην περιοχή των Τρικάλων

ΜΑΧΑΙΡΑ Παρασκευή

Ι. Μ. Προφήτου Ηλίου και Αγ. Μοδέστου στην Πύρρα, Ν. Τρικάλων. Η υπογραφή Σαμαριναίων ζωγράφων στον εικονογραφικό διάκοσμο του καθολικού

ΜΠΑΛΟΓΙΑΝΝΗ Ουρανία

Ο τοιχογραφικός διάκοσμος του Ι. Ν. Αγ. Νικόλαου στους «Σιαμάδες» Καστανιάς, Ν. Τρικάλων. Ανάλυση ενός εικονογραφικού συνόλου που ακολουθεί τις καλλιτεχνικές τάσεις των Χιονιαδιτών

ΤΣΙΛΙΜΙΓΚΑΣ Χρήστος

Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου Σιαμάδων Δ. Καστανιάς Νομού Τρικάλων

ΤΣΙΟΥΡΗΣ Ιωάννης Κ.

Παρατηρήσεις στην εντοίχια ζωγραφική του ναού του Αγίου Γεωργίου Λεύκης Καρδίτσας

ΔΕΡΙΖΙΩΤΗΣ Λ., ΚΟΥΓΙΟΥΜΤΖΟΓΛΟΥ Σ.

Ο Ηρακλής Κυναγίδας και η βασιλική Γ΄ στην παλαιοχριστιανική ακρόπολη της Δολίχης

Συζήτηση

11.00-11.30 Διάλειμμα

11.30-12.30 Παρουσίαση ανακοινώσεων τοίχου για τη Στερεά Ελλάδα

ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ Ηράκλειτος

Μελέτη αποκατάστασης του ενετικού κτηρίου “Βαΐλου” στη Χαλκίδα της Εύβοιας

ΒΑΞΕΒΑΝΗΣ Γιάννης

Σωστική ανασκαφική έρευνα στην οδό Ωρίωνος της Χαλκίδας

ΒΑΦΕΙΑΔΗΣ Μ. Κωνσταντίνος

Οι πηγές της «Ερμηνείας» (1729-1733) του Διονύσου από τα Άγραφα. Νέα στοιχεία για τη χρονολόγησή τους

ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ Μαρίκίτα

Στερεά Ελλάδα – Αρχιτεκτονικά μνημεία και μνημειακά σύνολα 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα

ΚΩΣΤΑΡΑ Μαρία

Εργασίες στερέωσης στον Βυζαντινό Ναό του Αγίου Νικολάου Λαρυμνης

ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Γεώργιος Κ.

Οι οθωμανικές επιγραφές της Υπάτης (Badracik)

ΜΠΙΡΤΣΑΣ Ιωάννης

Εργασίες αποκατάστασης στην Ιερά Μονή Αγίου Γεωργίου Αρμά στα Φύλλα της Εύβοιας

ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ Ε., ΑΓΓΕΛΗ Ε.-Α.

Αποκατάσταση του μεσαιωνικού πύργου στο Βασιλικό Ευβοίας

12.30-13.45 Παρουσίαση ανακοινώσεων τοίχου για τη Θεσσαλία

ΑΝΔΡΟΥΔΗΣ Πασχάλης

Η ακριβής χρονολόγηση της αγιογράφησης του ναού του Αγίου Γεωργίου Ζαβλαντίων (σημ. Παλιόπυργος Τρικάλων) με βάση μια χαμένη επιγραφή

ΓΙΑΛΟΥΡΗ Άννα

«Μικροί Περιηγητές». Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για μαθητές Δημοτικού με θέμα την ιστορία και τα μνημεία της Λάρισας

ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ Μαρία

Νέα στοιχεία για την παλαιοχριστιανική οχύρωση της Λάρισας

LIM Rana , ΣΔΡΟΛΙΑ Σταυρούλα

Ανασκαφική έρευνα στο Μπεζεστένι της Λάρισας

ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΗΣ Γ., ΜΗΤΡΟΝΑΤΣΙΟΣ Π.

Συντήρηση τοιχογραφικού διακόσμου του Ι. Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου στη Γελάνθη Καρδίτσας

ΜΗΤΣΑΤΣΙΚΑΣ Μ., ΤΟΥΛΗ Β.

Συντήρηση τοιχογραφιών Ι. Ν. Αγίου Αθανασίου στο Ψυχικό Ν. Λάρισας

ΝΤΑΦΗ Ε., ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗ Κ.

Τα μεσαιωνικά μνημεία του Κάστρου της Σκύρου: Ο ναός της Παναγίας Επισκοπής και η μεσαιωνική δεξαμενή (Σκοτεινή Φυλακή): Οι παλιές επεμβάσεις, τα σημερινά προβλήματα και η μελέτη στερέωσης των μνημείων

ΝΤΙΝΑ Α., ΒΛΑΧΟΣΤΕΡΓΙΟΣ Ι.

Αναστήλωση καθολικού Ι. Μ. Αγίου Δημητρίου στο Στόμιο (Τσάγεζι) Δήμου Ευρυμενίων, Ν. Λάρισας

ΠΑΝΤΑΖΗΣ Γ., ΜΑΝΤΖΑΝΑ Ε.

Ο προσανατολισμός του τεμένους Κουρσούμ στα Τρίκαλα

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ Βάσσα

Τοπιογραφίες στο εικονογραφικό πρόγραμμα του καθολικού της Ι. Μ. Ευαγγελισμού Σκιάθου

13.45-15.00 Διάλειμμα

15.00-16.45. Κοινή Συνεδρία (Αμφιθέατρο Κορδάτου)

16.45-17.30 ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ (Αμφιθέατρο Κορδάτου)

3ο ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2006-2008

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΥΣ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΤΕΡΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

12-15 Μαρτίου 2009

Κτήριο "Α λ · ξ α ν δ ρ ο · Δ ε λ μ ο · ξ ο ·"

Α μ φ ι θ · α τ ρ α "Ι. Κορδάτου" και "Δ. Σ α ρ · τ σ η"

Π α ν ε π ι σ τ · μ ι ο Θ ε σ σ α λ · α · – Βόλος

Περίληψεις Ανακοινώσεων

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΕΦΟΡΕΙΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ
ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΙ
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ

ANDREASEN Niels H., ΒΑΞΕΒΑΝΟΠΟΥΛΟΣ Μάρκος, ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Δημήτρης, ΠΑΝΤΖΟΥ Νότα

The Pelion cave project. Εθνο-αρχαιολογική μελέτη της χρήσης των σπηλαίων στην περιοχή του Πηλίου κατά τους νεότερους και σύγχρονους ιστορικούς χρόνους

Βασικό κίνητρο για το σχεδιασμό και υλοποίηση της συγκεκριμένης εθνο-αρχαιολογικής μελέτης αποτέλεσε η έλλειψη ερευνητικού ενδιαφέροντος ως προς τις πρόσφατες χρήσεις σπηλαίων παρά τον πλούτο δραστηριοτήτων που συνδέονται με αυτές τις θέσεις διαχρονικά. Η γνώση μας για τις κτηνοτροφικές δραστηριότητες σε σπήλαια, αλλά και τους τομείς της τοπικής ιστορίας και τις παραδόσεις που συνδέονται με αυτά, σπάνια καταγράφονται συστηματικά. Παρά το γεγονός ότι τα ίχνη αυτών των δραστηριοτήτων χάνονται με γοργούς ρυθμούς, εξαιτίας του οικονομικού μετασχηματισμού της ελληνικής κοινωνίας, τα σπήλαια αποτελούν ακόμη πολύτιμους δείκτες αλλαγών των τοπικών οικονομιών και των κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων. Κρίνεται λοιπόν αναγκαία η λεπτομερής καταγραφή των υλικών καταλοίπων των σπηλαίων και η κατανόηση της σχέσης τους με τις παραδοσιακές πρακτικές και τις συνθήκες που τα παρήγαγαν. Το ερευνητικό πρόγραμμα προσβλέπει στην αξιοποίηση συστηματικά καταγεγραμμένων πληροφοριών γύρω από τη χρήση των σπηλαίων κατά τους νεότερους χρόνους, μέσω των οποίων είναι δυνατόν να αξιολογηθεί η ερμηνεία των καταλοίπων της αρχαιότητας. Μέσα από ένα διαχρονικό πρίσμα, το πρόγραμμα εξετάζει κυρίως τη χρήση των σπηλαίων κατά τους νεότερους χρόνους στην περιοχή του Πηλίου, και στοχεύει αφενός στην τεκμηρίωση του εσωτερικού και του περιβάλλοντος χώρου των σπηλαίων και αφετέρου στην ταυτοποίηση και ερμηνεία τυχόν συνεχειών αλλά και αλλαγών της ανθρώπινης δραστηριότητας. Εξετάζονται τόσο οι παραγωγικές/οικονομικές όσο και οι γνωσιακές/πολιτισμικές (μέσα από την προφορική ιστορία και τοπική παράδοση) πτυχές της χρήσης των σπηλαίων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην κτηνοτροφική χρήση των σπηλαίων, μέσω της οποίας επιχειρείται η αναγνώριση προτύπων χρήσης, επαναχρησιμοποίησης ή/και εγκατάλειψης. Επιπρόσθετα, το πρόγραμμα ασχολείται με τους τρόπους με τους οποίους οι μεθοδολογικές προσεγγίσεις και οι επιστημονικές τεχνικές είτε διευκολύνουν είτε τυχόν περιορίζουν τις θεωρητικές προσεγγίσεις και τις ιδέες για το ρόλο που διαδραματίζουν τα σπήλαια στις ανθρώπινες κοινωνίες. Ως ορόσημα, καταφύγια και στρωματογραφικά αποθετήρια με σχετικώς σταθερό μικροκλίμα, τα σπήλαια προσφέρονται ως ιδανικοί χώροι για τη διατήρηση τεχνουργημάτων, ανθρωπίνων ταφών και παλαιοντολογικών καταλοίπων. Παρόλα αυτά, η πολυπλοκότητα των αποθετικών διαδικασιών και συχνά η επιπόλαια έρευνα, περιορίζουν τη δυνατότητα πλήρους μελέτης της χρήσης των σπηλαίων. Οι μεθοδολογίες που εφαρμόζονται περιλαμβάνουν την πλήρη αποτύπωση και αρχαιολογική καταγραφή των σπηλαίων σε συνδυασμό με την έρευνα της τοπικής ιστορίας, και τις συστηματικές συνεντεύξεις με τους κατοίκους της περιοχής.

ARJONA-PÉREZ Manuel

Ένα ιερό στους πρόποδες της Δίρφης Εύβοιας;

Στους πρόποδες της Δίρφης, κοντά στο χωριό Κάτω Στενή και δίπλα σε χαράδρα που διασχίζει χείμαρρος, σώζονται τα κατάλοιπα δύο αρχαίων τοίχων. Ο ένας, που διατηρείται σε ύψος 2,5 τουλάχιστον μ., παρουσιάζει πολυγωνική τοιχοδομία. Σε μικρή απόσταση διακρίνονται μερικά τμήματα υδραγωγείου, που οι S.G. Schmid και K. Reber χρονολογούν στους πρώτους αυτοκρατορικούς χρόνους. Η πορεία της κοίτης του χείμαρρου διακόπτεται από ευρύστομη βραχοσκεπή, όπου σχηματίζεται εποχικός καταρράκτης. Μέρος της οροφής της έχει καταρρεύσει. Στη θέση δεν έχουν πραγματοποιηθεί εκτεταμένες συστηματικές ανασκαφές. Ωστόσο, έχουν εντοπιστεί δύο επιγραφές (IG XII, 9, 1271 και 1172) που ενδέχεται να μαρτυρούν το λατρευτικό χαρακτήρα του χώρου. Στην ανακοίνωσή μας θα διατυπώσουμε υποθέσεις σχετικά με τη χρήση αυτού του πιθανολογούμενου ιερού, αφού λάβουμε υπόψη μας την τοποθεσία του και το συγκρίνουμε με άλλα ελληνικά θρησκευτικά κέντρα.

AURIGNY Hélène

Delphi in the 7th century: offerings and sanctuary

Because historical or epigraphical contemporary sources are missing, and due to the lack of comprehensive publications of the archaeological material from this period, the 7th century at Delphi remains a “dark age”. In comparison, the 8th or the 6th centuries are better known, through the texts and the archaeological monuments. The 7th century is however an important period in Delphi: offerings are changing and the sanctuary is receiving oriental, occidental and orientalising objects. The bronze objects that I am studying since 2006 provide a great source of knowledge about Delphi during the 7th century. Nevertheless, since the origin of the objects and the origin of the visitors are not the same, we have to analyse carefully the data: Delphi received items from many parts of the Mediterranean area, but those objects do not give much information about the identity of the dedicant. The comparison with other Greek sanctuaries is then useful to answer the following questions: who where those who used to visit Delphi in the 7th century and why is it such an important phase in the development of the sanctuary? Delphi is not an exception in Greece, but the offerings that the Pythian sanctuary received were rather different from other sanctuaries in Central Greece: its role in this area had changed at that time. Thanks to the offerings, we can try to reconstruct the appearance of the sanctuary in the 7th century. Oriental or foreign offerings have a special meaning in Delphi, which received, according to later sources, gifts from oriental kings. The frequentation of the sanctuary shows also that Delphi is getting a really international status. Delphi provides also an example of the orientalising phenomenon in Greece and the very role of the sanctuaries in it.

BARBER R. L. N.

Ο Τζόρτζιο ντε Κίρικο και η ελληνική προϊστορική τέχνη

Το ενδιαφέρον του ντε Κίρικο για τα ελληνικά μυθολογικά θέματα και την κλασική τέχνη, ειδικά τη γλυπτική, μαρτυρούν καθαρά και οι πίνακες και τα γραπτά του κείμενα. Τα χρόνια που έζησε στην Ελλάδα (1888-1906) η αρχαιολογική έρευνα αποκάλυψε και προϊστορικά ευρήματα εξαιρετικής σημασίας. Είναι όμως συζητήσιμο εάν εκείνα προκάλεσαν το ενδιαφέρον του στον ίδιο βαθμό, ή

καθόλου. Παρ' όλο που είναι φανερό ότι ο όρος «προϊστορία» έχει γι' αυτόν άλλη σημασία απ' ότi έχει για τους αρχαιολόγους, σε μερικούς πίνακές του ίσως διακρίνονται ίχνη της επίδρασης της προϊστορικής τέχνης.

BEESTMAN-KRUYSHAAR Colette

The cult of Demeter Thesmophoros at Hellenistic Halos

A small building situated in the upper town of Hellenistic Halos was formerly interpreted by the excavator as a Sepulchral Building (Reinders, 1988). However, recent re-examination of the finds revealed that the building actually housed a cult for Demeter, which was practised here in the early third century B.C. The assemblage, consisting mostly of terracotta figurines and pottery, is somewhat distinctive from other known finds from Demeter sanctuaries in Thessaly and elsewhere, may shed some light on the specific cult practised at Hellenistic Halos.

BONANNO-ARAVANTINOS Margherita

Νέο αναθηματικό ανάγλυφο από τη Θήβα

Sarà presentato un rilievo votivo rinvenuto nel 2007 in scavi di Tebe (Beozia). Il rilievo, assegnabile ad età ellenistica rappresenta una scena di sacrificio ad una divinità maschile.

BURKE B., APABANTINOS B., ΦΑΠΠΑΣ I., LUPACK S., BURNS B.

The Eastern Boeotia Archaeological Project, 2007-2008

The Eastern Boeotia Archaeological Project has conducted two seasons of intensive surface survey as a synergasia of the Canadian Institute in Greece and the 9th Ephorate of Prehistoric and Classical Antiquities. Fieldwork concentrates on evidence for the land use, settlement patterns and burial practices in the plain between Thebes and the Euboean gulf, an area relatively neglected in recent archaeological work but of great importance for understanding the network of communities within the Theban territory. The 2007 season concentrated on a multi-period site, north-west of the modern village of Arma, identified as ancient Eleon. An elevated zone is marked by heavy sherd concentrations dating to the Middle and Late Bronze Age, and the Classical and Medieval periods. Architectural remains include an impressive polygonal wall with lesbian-style masonry, over 70 meters in length along an unusual, curved path, and a medieval tower on the west side of the acropolis. In 2008 survey teams worked in the territory of the modern village of Tanagra, in an effort to provide context for several known centers: the Mycenaean tombs at the locations of Dendron and Gephyra to the east of the village, the kastro located on the peak south-west, and the medieval tower to the north-west. We were able to accurately locate several of the chamber tombs excavated in the 1960s and 1970s, which contained the famous painted larnakes, and also indications of settlement remains. Concentrations of ceramic material from historical periods include a scatter of miniature votives and Roman fine wares.

FUNDIC Leonela

Παρατηρήσεις στην επιτύμβια παράσταση του νάρθηκα της μονής Πόρτας Παναγίας στην Πύλη Τρικάλων

Στο αρκοσόλιο του νοτίου τοίχου του νάρθηκα της μονής Πόρτας Παναγίας στην Πύλη Τρικάλων, σώζεται γνωστή επιτύμβια παράσταση ενός μοναχού, ο οποίος οδηγείται από τον αρχάγγελο Μιχαήλ προς την ένθρονη Θεοτόκο. Στη μέχρι σήμερα έρευνα έχει επικρατήσει η άποψη ότι πρόκειται για τον κτήτορα και προστάτη της μονής, το σεβαστοκράτορα της Θεσσαλίας Ιωάννη Α' Κομνηνό (1266/7-1289;). Δεδομένου ότι οι γραπτές πηγές δεν επιβεβαιώνουν ότι ο σεβαστοκράτορας Ιωάννης εκάρη μοναχός πριν το θάνατό του, όπως είχε γίνει με τη σύζυγό του, αρχικά θέτουμε κάποια ερωτήματα σχετικά με το ζήτημα της παράστασης του εν λόγω σεβαστοκράτορα ως μοναχού και στη συνέχεια θα επιχειρήσουμε να προτείνουμε κάποιες απαντήσεις. Κατόπιν, θέμα λεπτομερούς ανάλυσης γίνονται κάποιες ιδιαιτερότητες που παρουσιάζει αυτή η παράσταση. Η κυριότερη από αυτές είναι η παρουσία του αγγέλου, ο οποίος κρατά από τον καρπό του χεριού το συγκεκριμένο πρόσωπο που απεικονίζεται στην παράσταση, το οποίο προσάγει στην ένθρονη βρεφοκρατούσα Θεοτόκο. Πρόκειται για ιδιαιτερότητα, η οποία δεν συναντάται σε άλλες τοιχογραφημένες επιτύμβιες παραστάσεις τέτοιου τύπου, που σώζονται μέχρι σήμερα και ανήκουν στη βυζαντινή τέχνη. Ωστόσο, για την ύπαρξή τους έχουμε μαρτυρίες στις γραπτές πηγές.

GERMANI Marco

Gli edifici per spettacolo di Tebe (Beozia)

Già dal 1917 alcune ricerche condotte da Keramopoulos hanno provato ad individuare il teatro di Tebe menzionato dalle fonti letterarie antiche. Solo nel 1967 iniziarono a riemergere nel quartiere di Tebe, Neòs Synoichismòs, alcuni lacerti murari interpretati come parti di un teatro. Le ultime ipotesi formulate su tali avanzi, propendendo per l'identificazione di essi con uno stadio, lasciano la città di Tebe nuovamente priva del teatro. L'intervento mira dunque ad una riesamina delle ipotesi fin qui prodotte adducendo nuovi dati per l'identificazione delle aree ludiche di Tebe.

GRANINGER Denver

Two narratives of Ennodia cult

A scholarly consensus has emerged that Ennodia cult began first in the city of Pherai and then diffused from there over the course of antiquity throughout Thessaly and beyond (e.g., P. Chrysostomou, *I Thessaliki Thea I Pheraia Thea*, Athens, 1998, p. 100). Yet, while there is a good ancient pedigree for this view (cf. Paus. 2.10.7, 2.23.5) and Ennodia's cult at Pherai is undoubtedly much earlier than at any of her other known cult sites, there is not enough primary evidence to determine the precise historical circumstances of the transmission of her cult. The present paper sets aside questions of physical reality and approaches the problem of cult origins from the perspective of discourse. It will argue that the earliest evidence of a narrative of Ennodia's Pheraian origins comes only in the third century BCE (P. Clement, *Hesperia* 8 (1939), p. 200). Such a narrative likely had its origins in late fifth-early fourth-century Pherai, where the goddess received a pronounced civic orientation as the tyrants struggled for Thessalian hegemony during an extended period of civil war in the region. Pheraian claims on the goddess would have helped to redraw the sacred

topography of Thessaly and to establish Pherai in an elect position within it. While this narrative would become dominant in central and southern Greece, it appears to have been rejected or ignored within greater Thessaly, where Ennodia's Pheraian origins are not meaningfully advertised in the language of cult. For example, the earliest (published) Thessalian inscriptions mentioning Ennodia are from fifth-century Larisa, where the goddess is ancestral (Patroa: A. Tziaphalias, AD 51 B (1996), p. 382, no. 1) and implicated with the urban tissue of the city (Wastika: IG 9 2, 575); later Thessalian inscriptions from outside of Pherai continue to follow this pattern. The tyrants may well have hoped that Ennodia become a 'Pheraian' deity, and indeed to much of central and southern Greece, she was; in broader Thessalian perspective, however, these desires remained unrealized.

GROS Jean-Sébastien

Le système d'information géographique des lieux de culte antiques dans le cadre du projet CIRCE

Le projet CIRCE (resp. De POLIGNAC F.) a réalisé ses premiers objectifs, c'est-à-dire constituer une base de données associée à une cartographie dynamique des lieux de culte en Grèce ancienne sur notre première région : la Béotie. Nous avons recensé et « géo référencé » les divers lieux de cultes de Béotie, leurs structures, les divinités honorées, les inscriptions liées et le mobilier archéologique significatif. La structure est déjà développée et fonctionnelle, et nous avons à la fois élaboré les fiches pour recenser les données, mis en place la manière d'afficher les résultats et les localisations, mais également développe des modes de recherches possibles sur l'ensemble de la base.

HELLY Bruno (en collaboration avec A. TZIAFALIAS et Th. PALIOUNGAS)

De Spon à Ioannès Oikonomos et quelques autres. Histoire de la collection épigraphique de Larisa

La plus ancienne publication d'inscriptions de Larisa, sur des copies faites par le consul de France à Athènes Jean Giraud, date de la fin du 17e siècle : il s'agit des *Miscellanea eruditionis antiquae* du médecin lyonnais Jacob Spon, qui ont été publiés à Lyon en 1695. Certaines des pierres que Jean Giraud avait vues sur place, notamment dans le cimetière turc de la ville, ont été conservées et se retrouvent encore aujourd'hui dans la collection épigraphique de Larisa. Après Jean Giraud, de nombreux autres voyageurs et des érudits de Larissa comme Ioannès Oikonomos o Logiotatos, ont copié ces mêmes inscriptions et beaucoup d'autres, au 18e s. et tout au long du 19e s. On peut suivre ainsi le progrès des découvertes et les lieux où ces pierres ont été peu à peu rassemblées, le konak de Larisa, le xénodocheion Vambaka, le Didaskaleion, puis la Yeni Tzami et enfin l'Artopoieia du Phourion. La documentation archivistique qui résume cette histoire et les observations faites directement sur le matériel épigraphique se complètent ainsi d'une manière tout à fait remarquable.

HUBER Sandrine

New Light on Eretrian Cults and Sanctuaries: Athena at Last

More than a hundred years after the first archaeological excavations at Eretria, the Euboean city has revealed ten attested sanctuaries as well as a number of

sacred spaces that date from the geometric to the end of the roman imperial period. In addition to that, finds and epigraphical evidence also indicate the cult of several other deities in the city. In 2006 and 2007 I conducted the excavation on the summit of the ancient acropolis on behalf of the Swiss School of Archaeology in Greece. Previous campaigns during 1993, 1994 and 1995 had brought to light a sanctuary, which was in use from the end of the 6th (or late 7th) century until the end of the 2nd century B.C. The purpose of the 2006-2007 campaigns was to expand investigations in the precinct of the sanctuary and if possible to identify the divinity to which it was dedicated. The discovery of an archaic Cyprio-Ionian limestone sculpture representing a lion with the inscription ΑΘΕΝΑΙΑΣ carved on its back, as well as other indicative finds confirmed our theory that the sanctuary belonged to the goddess Athena. The discovery of this new site and recent excavations in two other sanctuaries at the heart of the city—those of Apollo Daphnephoros and probably Artemis—allow us to attempt a synthesis of the archaeological evidence we actually dispose essentially for the archaic period and discern common ritual practices, as well as specific religious activities. Sandrine Huber

KRAMER-HAJOS Margaretha

A Scenario for the End of the Bronze Age in the North Euboean Gulf

The LH IIIC period is a period of great cultural revival in the North Euboean Gulf area. After a cultural decline in LH IIIB, most likely due to oppression from the Mycenaean palaces at Thebes and Orchomenos, sites like Lefkandi, Mitrou, and Kynos, flourish in this period and establish a LH IIIC Euboean koine which includes e.g. the inland site of Kalapodi, but emphatically excludes the former centres of great palatial power; the well-known griffin pyxis from Lefkandi even seems to intentionally mock palatial iconography. After the end of the Bronze Age, these sites survive into the Early Iron Age suffering much less destruction and trauma than many other regions and continuing their koine. This paper combines iconographic and skeletal evidence with 'evidence' from Homer to paint a picture of Mycenaean sailor-warriors based along the North Euboean Gulf, who were active participants rather than passive victims of the troubles that accompanied the end of the Bronze Age.

LÉDERREY Claude S.

The Geometric West Quarter of Eretria - New Results and Hypothesis

During the campaign of 2008, the sandy bed of a former creek was located in most of the opened trenches. All of them were located in the south of the West Quarter. Some late geometric sherds, which were found on top of the creek's bed, point strongly to the possibility, that the creek carried on no water at the time, the sherds were deposited on the sandy bed. It is not to be excluded, that the often discussed correction of the river, which was undertaken in the north of the West Quarter, was responsible for the drainage of the creek in the south. If this hypothesis was correct, the formerly proposed date of the correction of the river, as well as the organisation of the geometric settlement at Eretria need some reconsideration.

LIS Bartek

Aeginetan Cooking Pottery in Central Greece and its wider perspective

Since the work of Carol Zerner in the early 80's, exports of cooking pottery produced on the island of Aegina have been recognized at many Bronze Age settlements all over the Aegean, including also Central Greece. In the Early Mycenaean period, it was accompanied by several other classes of pottery produced on Aegina: Aeginetan Painted and Burnished, Plain, Matt Painted and Bichrome pottery. However, it seems that out of these many classes, cooking pottery was the only one to survive into the developed stages of Late Bronze Age. This new stage of cooking pottery production and exports is characterised by a different organization of production with clear standardization and development of new shapes. Remarkably, around the moment immediately preceding great destructions of Mycenaean palaces, exports of Aeginetan cooking pottery reached their peak. Current evidence suggests that the export industry on Aegina might have survived the great disaster yet plausibly not longer than for a few decades. The paper is aimed at providing an overview of the production and exports of Aegean cooking pottery in the Late Bronze Age, with special respect to the area of Central Greece and the results of recent excavations at Mitrou.

LUCAS Gérard, TZIAFALIAS A.

Sur la surveillance du territoire d'une cité de la Tripolis de Perrhébie

Inscription inédite découverte par A. Tzifalias lors de fouilles. Établissement du texte et pistes de commentaire.

PANTOU Panagiota A.

Examining Settlement Types and Regional Variability in Late Bronze Age Greece: The Data from Eastern Thessaly

Based on the organization of the Pylian kingdom recorded in the Linear B tablets, it has been assumed that Mycenaean Greece was ruled through major administrative centres/capitals that exercised centralized political and economic control in relation to a broader hinterland. Archaeological research, however, has recently produced evidence inconsistent with the Linear B settlement hierarchy and subsistence economy model in Late Bronze Age Greece. A great deal of this "atypical" evidence has been discovered in eastern Thessaly, where two distinct models of settlement prevail. The first one is centred around the Bay of Volos with three, possibly four, major coastal centres located about 3-5 km apart, each reaching approximately 10 hectares in size. On the basis of settlement data, mortuary, and material evidence, each coastal site appears to have been autonomous benefiting from craft production and trading contacts with the Aegean and the Near East. A second type of settlement can be mapped out in the western hinterland at a distance of some 20-25 km from the coast, which comprises about half a dozen sites of diverse size with predominantly agro pastoral economy. Based on present data the coastal industrial and commercial centres coexisted alongside the palatial polities but never developed the complexity of administration that we see for instance at Pylos. The settlement pattern in eastern Thessaly, thus, questions the existence of centralized authority in a number of areas in Late Bronze Age Greece and provides evidence for the existence of two separate and incompatible socioeconomic systems each supported by a different sector of Mycenaean society.

PISANI Marcella, MANETTA Consuelo

Appliques e imitazioni di gioielli fittili da corredi funerari

Tra i rinvenimenti più frequenti nelle sepolture tardo-classiche ed ellenistiche del mondo greco si segnalano alcuni oggetti e appliques fittili che riportano soggetti di vario tipo. La comunanza di temi e tratti tecnico-formali con gioielli, prodotti di toreutica e raffigurazioni dipinte pone l'accento sulla derivazione del repertorio iconografico e sulla circolazione dei motivi decorativi. Altrettanto interesse riveste l'indagine di aspetti più direttamente collegati al loro utilizzo, utilitaristico o simbolico, e connesso, di volta in volta, alla sfera funeraria o religiosa.

REINDERS Reinder

The excavation of the House of the Tub in Hellenistic Halos

The investigation of houses in the Hellenistic city of New Halos was continued in 2007 with the excavation of the House of the Tub. During the first campaign the topsoil was removed until the habitation layer with artefacts was reached. The house measured 12.20 x 15.30 m and had the same ground plan as the House of the Koroplast, excavated in 1978/9. The limestone foundations of the walls were almost intact, only part of the northern and western walls of the courtyard had been removed by farmers. The layout of the living quarters had the characteristic arrangement of the houses of Halos: a main room with two small rooms at either side and, as in the House of the Koroplast, an additional room along the southern side of the house. The artefacts were left in situ and at the end of the excavation the remains of the house were covered with plastic sheeting and soil. The excavation was continued in 2008.

RUPPENSTEIN Florian

Υπάρχουν υπομυκηναϊκά στρώματα σε οικισμούς της Στερεάς Ελλάδας και της νότιας Θεσσαλίας;

Η ύπαρξη μίας υπομυκηναϊκής χρονολογικής φάσης είναι το θέμα μίας μακροχρόνιας επιστημονικής συζήτησης. Αν και τώρα η υπομυκηναϊκή περίοδος αναγνωρίζεται με αρκετά μεγάλη σαφήνεια σε ταφικά σύνολα, η διάκριση μεταξύ στρωμάτων της ΥΕ ΙΙΙΓ, της υπομυκηναϊκής και της πρωτογεωμετρικής εποχής σε οικισμούς έχει παραμείνει προβληματική. Στην ανακοίνωση θα παρουσιαστούν ενδείξεις για την αναγνώριση μίας υπομυκηναϊκής φάσης σε οικισμούς της Στερεάς Ελλάδας και της νότιας Θεσσαλίας. Για τη διάκριση χρονολογικών φάσεων στη μετάβαση από την Ύστερη Εποχή του Χαλκού στην Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου φαίνεται να έχουν ενδεικτικό χαρακτήρα, ιδιαίτερα τα κύπελλα.

STISSI Vladimir

The countryside of Classical-Hellenistic Halos, a comparative approach

The Helleno-Dutch surveys conducted in the plains of Almyros and Sourpi, around ancient Halos, since 1990, have revealed a large number of archaeological sites of all periods. These include small rural sites, presumably farmsteads, of the Classical and/or Hellenistic period, of the kind also found in other surveys in Greece, for example in Laconia, Methana and Boeotia (where I have worked on sites from around Tanagra). In the paper I will try to show that both the pottery

assemblages and the way these sites are spread over the landscape around Halos and Tanagra seem closely comparable to the more general Greek pattern, and indeed strongly suggest they are inhabited farmsteads. One specific element of the situation in Halos, however, is the peculiar history of its urban center, which seems to have been very small in the Classical and Early Hellenistic period, suddenly becoming quite large with the new foundation of the city around 300 BC. This must have affected the surroundings too. In the final part of the paper, I hope to be able to offer a closer look at the chronology of the rural sites in relation to that of the city, mostly basing myself on the ongoing study of the pottery of Hellenistic Halos by Colette Beestman-Kruyshaar. This will then again enable a comparison between the situation at Halos and that in other areas of Greece, where urban centres usually seem to have had a more stable position.

Van de MOORTELE Aleydis, ZAHOU Eleni

Five Years of Archaeological Excavation at the Bronze Age and Early Iron Age Site of Mitrou, East Lokris (2004-2008). Preliminary Results.

The prehistoric site of Mitrou is the subject of systematic excavations by the 14th Ephorate of Prehistoric and Classical Antiquities and the University of Tennessee under the auspices of the American School of Classical Studies at Athens. Mitrou was occupied without interruption from the Early Helladic into the Late Protogeometric period. We mostly explored PG and LH levels, but reached MH and EH remains in a few areas. The EH settlement appears to have been extensive, and included one or more EH IIB buildings with baked roof tiles as well as Korakou and Lefkandi I pottery. An unexpected find was the remnants of a small wooden boat dating to the EH/MH transition. MH occupation was likewise extensive, and left a well-stratified sequence of structures and graves. In the LH I phase, monumental Building D was constructed in the northeast part of the site, and the settlement was provided with broad streets. A monumental cist tomb uncovered at the northeast edge of the site may have belonged to Mitrou's emerging elite. In the northwest area of the site, we found evidence of LH I and LH II purple dye production as well as the slaughter and processing of animals and other activities. It is possible, but not certain, that all these took place in a single architectural complex. The discovery in a LH I context in this same area of a horse-bridle piece from the Balkans is a further indication for elite presence. It is not yet clear how the activities in this area related to Building D. At some point in Building D's history--possibly in its last phase of use--a large monumental chamber tomb was constructed inside the building. In LH IIIA:2 Early, the settlement suffered large-scale destruction, and for the remainder of the Palatial period the excavated areas were only sporadically occupied. In LH IIIC, Mitrou appears to have been rebuilt along its prepalatial urban plan, and a new rectangular structure, Building B, was constructed over the ruins of Building D. Already in LH IIIC Late, the character of the site changed from urban to rural. Most of the earlier settlement was converted into burial plots, and inhabitants lived in apsidal and rectangular structures with outside courtyards. Part of EPG-MPG apsidal Building A was excavated and yielded a large floor deposit with evidence of feasting. By the LPG phase Mitrou had again purple dye production.

VITALE Salvatore

Local Traditions and Mycenaeanization in North-Central Greece. A Preliminary Report on the Late Helladic II to Late Helladic IIIB Pottery from Mitrou, East Lokris, and its Significance

Mitrou is one of a few sites in the north-central Greek mainland where a continuous occupational sequence, covering the entire Late Bronze Age period, has been recovered. For this reason and for its location on the passageway between northern and southern Greece, it has proven to be an ideal site to study societal changes and phenomena of interactions between different cultural traditions. This paper presents the results of a preliminary study of the pottery from three important chronological horizons, dating respectively to Late Helladic (LH) II (prepalatial period), LH IIIA2 Early (initial palatial period), and LH IIIB2 Late (final palatial period). Particular attention is devoted to the crucial question of the formation of a "Mycenaean identity" in north-central Greece, hybridizing with and slowly overtaking local traditions. This gradual process and its historical significance are outlined through a typological and functional analysis of the relevant ceramic materials and their context. A new pottery sequence and a fresh picture of the so-called Mycenaean "periphery" emerge. Mitrou seems to have been a dynamic settlement with an extensive range of external contacts including neighbouring Phocis and Boeotia, as well as the Argolid, Aegina, and western Crete. Elements characteristic of the central regions of the Mycenaean civilization in the Peloponnese were not simply passively adopted, but adapted to local tastes and needs through a continuous and lively pattern of interaction.

ΑΓΝΟΥΣΙΩΤΗΣ Δημήτρης, ΑΔΡΥΜΗ-ΣΙΣΜΑΝΗ Βασιλική

Η μεσοελλαδική κατοίκηση στη Θεσσαλία. Μαρτυρίες από ένα σύνθετο οικιστικό σύνολο του οικισμού της "Τσιγγενίνας" στην περιοχή της λίμνης Κάρλας

Η ανασύσταση του Ταμιευτήρα της αποξηραμένης λίμνης Κάρλας στο ΝΑ τμήμα της Θεσσαλικής πεδιάδας αποτέλεσε ένα σπουδαίο περιβαλλοντικό έργο με τεράστια οικονομική και κοινωνική σημασία για τους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής. Παράλληλα όμως, απέκτησε τεράστια πολιτιστική αξία, καθώς αποτέλεσε αφορμή για τη διεξαγωγή, της προβλεπόμενης από τη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του έργου, αρχαιολογικής δραστηριότητας, σωστικού χαρακτήρα. Έτσι, δόθηκε η δυνατότητα στην Αρχαιολογική Υπηρεσία να πραγματοποιήσει ανασκαφικές έρευνες μεγάλης κλίμακας, κατά τις οποίες εντοπίστηκαν αρκετοί παρόχθιοι, προϊστορικοί οικισμοί, φορείς μίας ιδιαίτερης τοπικής κουλτούρας με ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά. Ένας από αυτούς τους οικισμούς ερευνήθηκε από τη ΙΓ' ΕΠΚΑ από το 2001 έως το 2006 στη θέση "Τσιγγενίνα", η οποία βρίσκεται 3 χλμ. ΝΑ του σύγχρονου χωριού των Καναλίων, στο νομό Μαγνησίας. Συγκεκριμένα, στην ανασκαφή αποκαλύφθηκαν και ερευνήθηκαν επτά κτίρια της Μέσης Εποχής του Χαλκού. Βασικός στόχος της παρούσας ανακοίνωσης είναι η ερμηνεία και η ανάδειξη ενός σύνθετου οικιστικού συγκροτήματος του οικισμού, το οποίο αποτελεί εξαιρετικά ενδιαφέρον εύρημα, τόσο γιατί προέρχεται από μία περιοχή, ελάχιστα διερευνημένη και με ιδιαίτερα τοπογραφικά χαρακτηριστικά, μοναδικά για τον ευρύτερο Θεσσαλικό χώρο, όσο και γιατί παρέχει σημαντικές πληροφορίες για τη ΜΕΙΙΙ-ΥΕΙ περίοδο, η οποία σηματοδοτεί τη μετάβαση προς την Ύστερη Χαλκοκρατία και χαρακτηρίζεται από σειρά καινοτομιών. Για την περιοχή της Θεσσαλίας, σε καμία περίπτωση δεν αναδεικνύεται βίαιη διακοπή και ρήξη με τις μεσοελλαδικές παραδόσεις, οι οποίες παραμένουν ισχυρές για αρκετό διάστημα σε όλα τα επίπεδα, αλλά παρατηρείται μία αργή αλλά ομαλή μετάβαση προς ένα

νέο τρόπο οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής οργάνωσης, που θα παγιωθεί κατά την ΥΕΙΙΙ φάση.

ΑΔΡΥΜΗ-ΣΙΣΜΑΝΗ Βασιλική

Ο ρόλος του μυκηναϊκού οικισμού Διμηνίου στην περιοχή γύρω από το μυχό του Παγασητικού κόλπου.

Ο μυκηναϊκός οικισμός Διμηνίου και οι δύο άλλοι οικισμοί γύρω από το μυχό του Παγασητικού κόλπου, ο οικισμός των Παλαιών και ο οικισμός στα Πευκάκια, αποτελούν το μυθικό κέντρο της Ιωλκού που ήλεγχε το μεγαλύτερο λιμάνι της Θεσσαλίας και τη Νοτιοανατολική παράκτια Θεσσαλία. Στην παρούσα ανακοίνωση επιχειρείται, με βάση τα τελευταία ευρήματα αλλά και τη σύνοψη των παλαιότερων, η παρουσίαση του ρόλου του μυκηναϊκού οικισμού Διμηνίου στη διαμόρφωση των χαρακτηριστικών της μυκηναϊκής κατοίκησης στην περιοχή του μυχού του Παγασητικού κόλπου. Ο οικισμός Διμηνίου είναι ένα μυκηναϊκός οικισμός με άρτια πολεοδομική οργάνωση, που αποτελούσε ένα διοικητικό, θρησκευτικό και οικονομικό κέντρο το οποίο διέθετε μεγάλους θολωτούς τάφους, όπως επίσης και διαμορφωμένους οδικούς άξονες προς τους γειτονικούς οικισμούς.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Σταματία

Σωστικές ανασκαφικές έρευνες στις Φθιώτιδες Θήβες - Οι λήκυθοι του Νότιου Νεκροταφείου

Στα βόρεια της πεδιάδας του Αλμυρού, πάνω σ' ένα τραπεζοειδή λόφο, σώζονται τα ερείπια της αρχαίας πόλης των Φθιωτίδων Θηβών. Η πόλη «Θήβαι» αναφέρεται για πρώτη φορά από τους αρχαίους συγγραφείς τον 4ο αι. π.Χ. Τότε αποκτά ισχυρά τείχη και μνημειώδη δημόσια κτίρια, ενώ έξω από τα τείχη εκτείνονται τα νεκροταφεία της. Το 2004 με αφορμή το έργο του Γ.Ε.Α. για την αντικατάσταση αγωγού καυσίμων, πραγματοποιήθηκε έρευνα σωστικού χαρακτήρα στην περιοχή του Νότιου Νεκροταφείου, σε μήκος 2,5 χλμ., και ερευνήθηκαν 153 τάφοι διαφόρων τύπων. Για πρώτη φορά εντοπίστηκαν τάφοι (λακκοειδείς και κιβωτιόσχημοι) υστεροαρχαϊκών – πρώιμων κλασικών χρόνων πλούσια κτερισμένοι με προϊόντα αττικών εργαστηρίων. Μεταξύ των αγγείων ξεχωρίζει ένας σημαντικός αριθμός ληκύθων, διαφόρων τύπων και μεγεθών των οποίων θα επιχειρηθεί η τυπολογική κατάταξη, η χρονολόγηση και ο εντοπισμός των εργαστηρίων παραγωγής τους. Τα ευρήματα του Νότιου Νεκροταφείου σε συνδυασμό με την ύπαρξη ιερού των αρχαϊκών και κλασικών χρόνων στην Ακρόπολη των Φθιωτίδων Θηβών δίνουν το στίγμα μίας πόλης και μίας κοινωνίας που ακμάζει και πριν τον 4ο αι. π.Χ.

ΑΛΜΑΤΖΗ Καλλιόπη

Ευρήματα Νεολιθικής περιόδου ΒΑ της Μαγούλας «Βισβίκη» στα πλαίσια του έργου «Αγωγός Όμβριων» της ΒΙΠΕΤΒΑ

Η ανακοίνωση επικεντρώνεται στην έρευνα αρχιτεκτονικού συνόλου που αποκαλύφθηκε στη διάρκεια σωστικής ανασκαφής από την ΙΓ' ΕΠΚΑ κατά τα έτη 2001 και 2002, στα πλαίσια του έργου «Αγωγός Όμβριων» της ΒΙΠΕΤΒΑ. Το παραπάνω σύνολο αποκαλύφθηκε ΒΑ της Μαγούλας «Βισβίκη», δυτικά ακριβώς της επαρχιακής οδού Βόλου – Καναλίων και χρονολογείται στην αρχή της Νεότερης Νεολιθικής περιόδου.

ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ Β., ΦΑΠΠΑΣ Ι.

Νέο μυκηναϊκό ανακτορικό κτίριο στην Καδμεία (Θήβα)

Πρόσφατη, σωστικού χαρακτήρα, ανασκαφική έρευνα στη Θήβα (Καδμεία) έφερε στο φως τα εντυπωσιακά μεν αλλά αποσπασματικά κατάλοιπα ενός οικοδομικού συγκροτήματος που καταστράφηκε από ισχυρή φωτιά στο τέλος της ΥΕ ΙΙΙΒ περιόδου. Η θέση του οικοδομήματος αυτού στο υψηλότερο σημείο της τειχισμένης ακρόπολης, η διαμόρφωση των χώρων του, οι διαστάσεις και ο τύπος των αρχιτεκτονικών του λειψάνων, ο τοιχογραφικός του διάκοσμος, καθώς και τα πλούσια και μοναδικά ευρήματά του μαρτυρούν την ιδιαίτερα σημαντική λειτουργία του στο πλαίσιο της κοινωνίας της μυκηναϊκής Θήβας. Παράλληλα, κάποια δομικά του στοιχεία (θεμέλια, ξυλοδεσιές, κεράμωση, δάπεδα κ.α.) προσφέρουν εντελώς νέα δεδομένα, που συνδυάζονται τώρα με παλαιότερα, σχετικά με τη μορφή των μυκηναϊκών ανακτορικών κτιρίων και των παραρτημάτων τους. κοινωνίας της μυκηναϊκής Θήβας. Παράλληλα, κάποια δομικά του στοιχεία (θεμέλια, ξυλοδεσιές, κεράμωση, δάπεδα κ.α.) προσφέρουν εντελώς νέα δεδομένα, που συνδυάζονται τώρα με παλαιότερα, σχετικά με τη μορφή των μυκηναϊκών ανακτορικών κτιρίων και των παραρτημάτων τους.

ΑΡΑΧΩΒΙΤΗ Πολυξένη, ΔΟΥΛΓΕΡΗ-ΙΝΤΖΕΣΙΛΟΓΛΟΥ Αργυρούλα, ΤΣΙΓΑΡΑ Μαρία

Ναός Θαυλίου Διός Φερών. Νέα δεδομένα

Στο πλαίσιο έργου ανάδειξης του μνημείου, ενταγμένου στο Γ' Κ.Π.Σ./Π.Ε.Π. Θεσσαλίας, ήλθαν στο φως νέα δεδομένα που διαφωτίζουν τις οικοδομικές φάσεις και την ιστορική διαδρομή του, συμπληρώνουν το αρχιτεκτονικό του σχέδιο και προσθέτουν πληροφορίες για τις λατρείες στο χώρο του ιερού, όπου εντάσσεται.

ΑΡΒΑΝΙΤΗ Σμαραγδή Ι.

Κεραμική οθωμανικών εργαστηρίων στη Στερεά Ελλάδα, κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας (15ος-19ος αι.). Το παράδειγμα της Θήβας

Σκοπός της ανακοίνωσης είναι η παρουσίαση της κεραμικής της περιόδου από τον 15ο έως τον 19ο αι. που προέρχεται από τα μεγάλα κέντρα παραγωγής κεραμικής της οθωμανικής αυτοκρατορίας και εντοπίστηκε κατά τη διάρκεια σωστικών ανασκαφών στην περιοχή της Καδμείας, της αρχαίας ακρόπολης της Θήβας. Η Θήβα βρίσκεται υπό την κυριαρχία των Τούρκων από το 1460 μέχρι το 1829. Ιδίως κατά την περίοδο της πρώιμης τουρκοκρατίας γνωρίζει μεγάλη άνθηση. Η οικονομική ευμάρεια της πόλης διαφαίνεται και μέσα από τα κινητά ευρήματα. Εντοπίστηκαν όλες οι γνωστές κατηγορίες πολυτελούς κεραμικής που προέρχονται από τα εργαστήρια της Μιλήτου, της Νίκαιας, της Κιουτάχειας και του Τσανάκκαλε (Çanakkale). Η συμβολή της παρούσας ανακοίνωσης είναι, μέσα από την συγκριτική παρουσίαση των ευρημάτων που εντοπίστηκαν και σε άλλα μεγάλα κέντρα της Βοιωτίας και της Στερεάς Ελλάδας, η εξαγωγή πολύτιμων συμπερασμάτων όχι μόνο για το εμπόριο κεραμικής κατά την υπό εξέταση περίοδο, αλλά και για τις συνθήκες διαβίωσης.

ΒΑΞΕΒΑΝΗΣ Γιάννης

Οι εργασίες αποκατάστασης του ναού του Αγίου Γεωργίου στα Λουκίσια της Βοιωτίας.

Ο ναός του Αγίου Γεωργίου είναι κτισμένος κοντά στο χωριό Λουκίσια της Βοιωτίας (σήμερα διοικητικά ανήκει στο νομό Ευβοίας), σε μικρή απόσταση από τα ερείπια της αρχαίας Ανθηδώνας. Ανήκει στον αρχιτεκτονικό τύπο του μονόχωρου, τετράκογχου, με τρούλο ναού και ξεχωρίζει για τις συμμετρικές του διαστάσεις, τον οκταγωνικό, «αθηναϊκό» του τρούλο και την επιμελημένη του τοιχοποιία, κατασκευασμένη κατά το ισόδομο σύστημα από λαξευμένους πωρόλιθους. Σύμφωνα με την επικρατέστερη άποψη χρονολογείται στο β' μισό του 11ου αι. Στο εσωτερικό του διατηρούνται αποσπασματικά δύο τουλάχιστον στρώματα τοιχογραφικού διακόσμου. Το μνημείο είχε υποστεί σοβαρές βλάβες και το 2006 εντάχθηκε στα έργα του Γ' Κ.Π.Σ. με σκοπό την αποκατάστασή του. Η παρούσα εισήγηση επικεντρώνεται στην περιγραφή της μορφολογίας του και στις εργασίες συντήρησης και αναστήλωσης που πραγματοποιήθηκαν με ευθύνη της 23ης ΕΒΑ κατά τη διάρκεια των δύο προηγούμενων ετών.

ΒΑΡΑΛΗΣ Ιωάννης Δ.

Δύο πήλινες ευλογίες του αγίου Μηνά στο Λαογραφικό Κέντρο Κίτσου Μακρή

Στην ιδιωτική συλλογή του μεγάλου λαογράφου Κίτσου Μακρή, που φυλάσσεται στο φερώνυμο Λαογραφικό Κέντρο, σήμερα Παράρτημα της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, περιλαμβάνονται δύο πήλινες ευλογίες που προέρχονται από την κοπτική Αίγυπτο, χρονολογούνται στον 6ο-7ο αι. και φέρουν ανάγλυφες παραστάσεις του αγίου Μηνά. Στην ανακοίνωση θα επιχειρηθεί η τυπολογική κατάταξη των ευλογιών αυτών και η διακρίβωση των τεχνικών χαρακτηριστικών τους, με σκοπό τον εντοπισμό των μητρών από τις οποίες προήλθαν.

ΒΕΛΕΝΗΣ Γεώργιος

Η χρήση της από Χριστού χρονολογίας στη Στερεά Ελλάδα και στη Θεσσαλία.

Η από Χριστού χρονολογία άρχισε να χρησιμοποιείται στη Θεσσαλία γύρω στα μέσα του 16ου αι. παράλληλα με την από κτίσεως κόσμου βυζαντινή χρονολογία, η εφαρμογή της οποίας κυριάρχησε περίπου έως τα μέσα του επόμενου αιώνα. Η έναρξη του έτους κατά τη χρήση των δύο διαφορετικών συστημάτων ήταν κοινή (1η Σεπτεμβρίου), τουλάχιστον μέχρι και το πρώτο τέταρτο του 17ου αι. Στη συνέχεια, οι επίσημες αρχές υιοθέτησαν το Ιουλιανό ημερολόγιο, ενώ κάποιοι εκκλησιαστικοί κύκλοι, κυρίως μοναστικοί, συνέχισαν να χρησιμοποιούν, για πολλές δεκαετίες, την από Χριστού χρονολογία με αφετηρία την 1η Σεπτεμβρίου. Εξαιτίας αυτού του γεγονότος έχει δημιουργηθεί σύγχυση στην έρευνα με αποτέλεσμα να χρήζουν αναθεώρησης πολλές χρονολογήσεις επιγραφών και χειρογράφων κατά ένα έτος. Πρόκειται για ένα καθαρά μεθοδολογικό ζήτημα, το οποίο θα αναλυθεί με απτά παραδείγματα από τη Θεσσαλία και τις όμορες περιοχές της.

ΒΗΤΟΣ Γεώργιος, ΚΟΥΚΟΥΛΙΔΟΥ Χρύσα, ΠΑΝΑΓΟΥ Μαρία

Τα μικρά ευρήματα από το ιερό του Απόλλωνος στο Σωρό

Στην ανακοίνωση γίνεται μία πρώτη παρουσίαση των μικρών ευρημάτων από το ιερό του Απόλλωνος στη θέση Σωρός, τα οποία ήρθαν στο φως κατά τις ανασκαφές των ετών 2004-2008. Πρόκειται για ένα υλικό που περιλαμβάνει διάφορους τύπους μεταλλικών, οστέινων, γυάλινων και πήλινων αντικειμένων. Θα παρουσιαστούν οι τύποι τους και θα επιχειρηθεί μία στατιστική ανάλυση της παρουσίας τους στο ιερό.

ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ Έλενα

Σωστική ανασκαφική έρευνα στον ανισόπεδο κόμβο Ακραιφνίου (1994-1998): Τα νομίσματα από το νεκροταφείο

Η μεγάλης διάρκειας σωστική ανασκαφική έρευνα (1994-1998) στην Εθνική οδό Αθηνών-Λαμίας, στο ύψος του σημερινού Ακραιφνίου (103ο χλμ.) για την κατασκευή ανισόπεδου κόμβου, υπήρξε ιδιαίτερα αποδοτική όσον αφορά στα ευρήματα. Εκτός των άλλων, ανασκάφηκε μεγάλο τμήμα του, γνωστού από παλιά, αρχαίου παραλίμνιου νεκροταφείου της Ακραιφίας, που είχε διάρκεια ζωής από τους ύστερους γεωμετρικούς ως τους ρωμαϊκούς αυτοκρατορικούς χρόνους. Στην παρούσα ανακοίνωση εξετάζονται αποκλειστικά τα νομίσματα από τους τάφους, που είχαν κατατεθεί σε αυτούς ως χαρώνιοι οβολοί ή κτερίσματα. Η ταύτιση και η χρονολόγησή τους επιτρέπουν την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τις πολιτικές και εμπορικές σχέσεις της Ακραιφίας στους ύστερους κλασικούς και ελληνιστικούς χρόνους. Επιπλέον επιχειρείται μία σύγκριση με τα νομίσματα από τους τάφους άλλων βοιωτικών νεκροταφείων (Θηβών, Αλιάρτου, Λεβάδειας, Χαιρώνειας), με σκοπό να απαντηθούν ερωτήματα σχετικά με το έθιμο της κατάθεσης νομίσματος/ων στον τάφο στην ευρύτερη βοιωτική επικράτεια.

ΒΛΑΧΟΣΤΕΡΓΙΟΣ Ιωάννης Ε.

Πυριτιδαποθήκες της Θεσσαλίας. Μία πρώτη παρουσίαση

Πρόκειται για μία ερευνητική παρουσίαση τεσσάρων πυριτιδαποθηκών της Θεσσαλίας, μία από κάθε νομό: 1. Πυριτιδαποθήκη επί της οδού Ιουστινιανού (Παλαιές Φυλακές - 5ο Γυμνάσιο και Λύκειο) στο δήμο Λαρισαίων του νομού Λάρισας. 2. Πυριτιδαποθήκη Κάστρου Φαναρίου, στο Φανάρι δήμου Ιθώμης νομού Καρδίτσας. 3. Πυριτιδαποθήκη Φρουρίου Τρικάλων, στο δήμο Τρικαίων του νομού Τρικάλων. 4. Πυριτιδαποθήκη Φρουρίου «Παλαιών Βόλου», στο δήμο Βόλου του νομού Μαγνησίας. Η ανακοίνωση αποτελεί συμβολή στην αρχιτεκτονική μελέτη των ανωτέρω μνημείων της οθωμανικής περιόδου και κατ' επέκταση του κτιρίου της πυριτιδαποθήκης, το οποίο είναι ελάχιστα γνωστό στην επιστήμη.

ΒΟΛΤΥΡΑΚΗ Ελευθερία, ΝΤΑΦΗ Ευαγγελία, ΣΚΟΡΔΑΡΑ Μαρία

Από τις ανασκαφές της Θήβας στα μεγάλα μνημεία της Βοιωτίας: η μουσειολογική μελέτη για τις βυζαντινές αίθουσες του Νέου Μουσείου της Θήβας

Η μουσειολογική μελέτη της νέας έκθεσης των αρχαιοτήτων του Μουσείου της Θήβας, εκπονήθηκε με αυτεπιστασία από τις συναρμόδιες Εφορείες Θ' ΕΠΚΑ και 23η ΕΒΑ, σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών

Προγραμμάτων του ΥΠΠΟ, στο πλαίσιο του Ε.Π. «ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ» του έργου «Επέκταση Αρχαιολογικού Μουσείου Θήβας και Διαμόρφωση Περιβάλλοντος Χώρου». Η μελέτη που αφορά στις βυζαντινές αίθουσες του Μουσείου ακολούθησε τις βασικές αρχές του συνολικού σκεπτικού της έκθεσης, σύμφωνα με το οποίο ακολουθείται μία ξεκάθαρη αφηγηματική πορεία. Ο επισκέπτης εισάγεται στην έκθεση με πληροφορίες για τα χαρακτηριστικά του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος της Βοιωτίας, και ακολουθούν, μετά από τις ενότητες για τον αρχαίο κόσμο, οι επιμέρους ενότητες για τη Βοιωτία στους πρωτοβυζαντινούς χρόνους (4ος-7ος αι.), στη μεσοβυζαντινή περίοδο (8ος αι.-1204), στην περίοδο των Δυτικών κυριάρχων (13ος-15ος αι.) και στην περίοδο της τουρκοκρατίας. Η έκθεση κλείνει με την ενότητα για την πνευματική ακτινοβολία της Βοιωτίας. Η έκθεση οργανώνεται στο ιστορικό κέντρο της πόλης της Θήβας, κοντά στο φυσικό χώρο των εκθεμάτων που είτε ήρθαν στο φως με ανασκαφές είτε επέζησαν στα ιστάμενα μνημεία, από την πρώιμη Βυζαντινή περίοδο μέχρι και την τουρκοκρατία. Αρκετά σημαντικά ευρήματα των ανασκαφών, (π.χ. κεραμική, κοσμήματα, εργαλεία, νομίσματα, επιγραφές) παρουσιάζονται για πρώτη φορά στο κοινό, ενώ αρκετά είναι τα αντικείμενα που στο παρελθόν είχαν περιληφθεί σε διάφορες περιοδικές εκθέσεις και για πρώτη φορά συγκεντρώνονται με άξονα το χώρο προέλευσής τους. Επιπλέον, πλούσια αντιπροσωπεύεται στην έκθεση η ελάχιστη μελετημένη περίοδος της τουρκοκρατίας στη Βοιωτία. Οι ενότητες περιλαμβάνουν εκθέματα και εποπτικό υλικό για τους οικισμούς της Βοιωτίας, επικεντρώνοντας την προσοχή σε ενδεικτικά παραδείγματα οικισμών, για τη βιοτεχνική παραγωγή και τις καθημερινές ασχολίες, τη διοικητική οργάνωση και άμυνα, το εμπόριο και την οικονομία, τη θρησκευτική ζωή και τα ταφικά έθιμα και τέλος για την τέχνη. Στη μελέτη, γίνεται προσπάθεια να συνδεθούν τα αντικείμενα της καθημερινής ζωής και τα έργα τέχνης με τις ιδέες και την πνευματική ζωή της εκάστοτε περιόδου, δίδοντας έμφαση στη σχέση των εκθεμάτων του Μουσείου με τον ίδιο τον άνθρωπο και το περιβάλλον του. Παράλληλα, γίνεται εστίαση σε ορισμένα θέματα, όπως στα εργαστήρια παλαιοχριστιανικών ψηφιδωτών, στα ταφικά έθιμα και στα μεγάλα βυζαντινά μνημεία της Βοιωτίας με χρήση αναπαραστάσεων και οπτικοακουστικού υλικού, ώστε να υπάρχει μία πιο ενεργή συμμετοχή του κοινού.

ΓΑΛΑΝΑΚΗΣ Γιάννης, ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ Μαρία

Ο θολωτός τάφος της Δρανίστας (Άνω Κτιμένη): Το αρχαιολογικό υλικό της ανασκαφής Αποστόλου Σ. Αρβανιτόπουλου, 1911

Στην παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζουμε το αδημοσίευτο αρχαιολογικό υλικό της ανασκαφής του θολωτού τάφου της Δρανίστας από τον Απόστολο Αρβανιτόπουλο το 1911. Η επανεξέταση του αρχαιολογικού υλικού προσφέρει σημαντικά στοιχεία και οδηγεί στην αποσαφήνιση της σύγχυσης που είχε δημιουργηθεί στην έρευνα αναφορικά με τη χρονολόγηση του τάφου. Μέσα από το πρίσμα αυτό επιχειρείται μία πρώτη αποτίμηση της αρχιτεκτονικής και των κτερισμάτων του θολωτού της Δρανίστας και η ένταξη τους στο ευρύτερο ταφικό περιβάλλον της περιοχής.

ΓΕΡΟΥΣΗ Ευγενία

Το έργο της 23ης ΕΒΑ 2006-2008

Η 23η ΕΒΑ με αρμοδιότητα στους νομούς Βοιωτίας και Εύβοιας λειτουργεί από τον Ιούνιο του 2006. Παρά τα προβλήματα και τις αντιξοότητες που αντιμετώπισε λόγω της υποχρηματοδότησης και της έλλειψης προσωπικού προχώρησε ικανοποιητικά στον τομέα τόσο της προστασίας όσο και της ανάδειξης των μνημείων. Στην παρούσα ανακοίνωση γίνεται συνοπτική επισκόπηση των αναστηλωτικών έργων, που χρηματοδοτήθηκαν από το Γ' Κ.Π.Σ., των μελετών

που εκπονήθηκαν από την Εφορεία και του υπόλοιπου αρχαιολογικού έργου καταγραφής, συντήρησης και προστασίας.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Αντώνης, ΣΤΑΗ Μαρία

Οι πρόσφατες εργασίες στερέωσης, συντήρησης και αποκατάστασης στο ναό της Παναγίας και σε κτίσματα της μονής Οσίου Λουκά Βοιωτίας

Το έργο της 23ης ΕΒΑ αναπτύχθηκε σε δύο μέτωπα: το πρώτο αφορούσε σε οικοδομικές επεμβάσεις για τη στερέωση και την αποκατάσταση δομικών στοιχείων του ναού της Παναγίας και το δεύτερο σε ανασκαφικές εργασίες με στόχο την ανάδειξη χώρων της μονής. Για το όλο έργο εκπονήθηκε σχετική μελέτη από τους γράφοντες. Σχετικά με τις οικοδομικές εργασίες, πραγματοποιήθηκε η συνολική αποκατάσταση της ξύλινης στέγης της λιτής και η αποκατάσταση της κεράμωσης των στεγών της πρόθεσης και του ΒΑ γωνιακού διαμερίσματος του ναού οι οποίες παρέμεναν χωρίς κεράμωση τα τελευταία χρόνια. Για τη στεγάνωση του διαβατικού βόρεια του ναού κατασκευάστηκε και τοποθετήθηκε στέγαστρο ελαφρού τύπου. Αρμολογήματα και στερεώσεις ιστορικών κονιαμάτων πραγματοποιήθηκαν στα ανώτερα τμήματα του βόρειου τοίχου του ναού καθώς και τοπικά στις υπόλοιπες εξωτερικές όψεις. Ειδικά για το υπερώο της Λιτής όπου παρέμεναν εμφανείς οι φθορές από τους βομβαρδισμούς της Κατοχής, οι τοξοστοιχίες ενισχύθηκαν με νέους μεταλλικούς ελκυστήρες, ενώ συντηρήθηκαν και στερεώθηκαν τα φέροντα μαρμάρινα στοιχεία των όψεων. Τέλος, οι ανασκαφές στην κιονοστήρικτη κινστέρνα που βρίσκεται σε συνάφεια με το Καθολικό, την Τράπεζα και το Ελαιοτριβείο της μονής παρέχουν στοιχεία για την ιστορία της μονής και κατατείνουν στην προβολή χώρων μέχρι τώρα άγνωστων στο ευρύ κοινό.

ΓΙΑΛΟΥΡΗ Άννα

Ερείπια κτιριακού συγκροτήματος στο Καλαπόδι Ν. Φθιώτιδας

Παρουσιάζονται ερείπια κτιριακού συγκροτήματος που αποκαλύφθηκαν στα πλαίσια διαπλάτυνσης της επαρχιακής οδού από την Αταλάντη έως τα όρια του νομού Βοιωτίας, στην παράκαμψη του Καλαποδίου και συγκεκριμένα μεγάλο κοσμικό κτίριο, λουτρό και εργαστηριακοί χώροι.

ΓΟΥΝΑΡΗΣ Α.Π.

Το θεσσαλικό τμήμα του Νηών Καταλόγου: ένα τεκμήριο οικιστικής;

Στόχος της μελέτης είναι η αποκωδικοποίηση της περιεχομένου του θεσσαλικού τμήματος του Νηών Καταλόγου μέσω απαντήσεων σε ερωτήματα: το συγκεκριμένο απόσπασμα (Ομ. Ιλ. Β 681-759) συνιστά τεκμήριο οικιστικής του θεσσαλικού χώρου; Εάν η απάντηση είναι θετική, τίθεται ένα δεύτερο ερώτημα: αντικατοπτρίζει μία από τις εικόνες της κατοίκησης του θεσσαλικού χώρου της εποχής του Ποιητή ή μία από εκείνες της εποχής που προηγείται ή -και το πλέον προκλητικό- της εποχής που έπεται; Προσεγγίζουμε τα ερωτήματα μέσα από τη σύντομη επισκόπηση των σχετικών μελετών επί του θέματος για να απομακρυνθούμε από αυτές. Χρησιμοποιούμε άλλα εργαλεία μεθόδου, ιχνηλατούμε έναν άλλο δύσκολο, ολισθηρό ερμηνευτικό δρόμο. Η προσέγγισή μας ερείδεται σε ένα αμφισβητούμενης εγκυρότητας υλικό υποδεικνυόμενο όμως από το ίδιο το ομηρικό κείμενο: το μύθο. Η αυτονομία του εν λόγω υλικού επιβάλλει μία εντελώς άλλη προσέγγιση η οποία -τουλάχιστον- προφυλάσσει από τις παγίδες της κυκλικής επιχειρηματολογίας: την ερμηνεία θεσσαλικών πρωτοϊστορικών

ζητουμένων με τη χρήση θεσσαλικών αρχαιολογικών ζητουμένων όταν τα τελευταία εκλαμβάνονται -από ορισμένους μελετητές- σχεδόν φυσιολογικά και αβασάνιστα, ως δεδομένα.

ΔΑΚΟΡΩΝΙΑ Φανουρία, ΚΟΥΝΟΥΚΛΑΣ Πέτρος

Η ανακύκλωση στην αρχαιότητα: το παράδειγμα του Κύνου

Η επαναχρησιμοποίηση αχρηστευθέντων αντικειμένων, προϊόντων ανθρώπινου μόχθου για λόγους οικονομίας κεφαλαίου και έμψυχου υλικού, είναι φαινόμενο επαναλαμβανόμενο ήδη από την αρχαιότητα. Το φαινόμενο αυτό αντανακλάται σε ευρήματα της Ύστερης Εποχής του Χαλκού μέχρι και της Πρώιμης Εποχής του Σιδήρου από τη συστηματική ανασκαφή του προϊστορικού οικισμού του Κύνου Λιβανατών. Κατά τη διαπραγμάτευση του θέματος, αφενός παρουσιάζονται δείγματα ανακύκλωσης, αφετέρου εξετάζεται αν αυτή είναι αποτέλεσμα οικονομικής δυσπραγίας ή ευρέως διαδεδομένης συνήθειας.

ΔΕΡΙΖΙΩΤΗΣ Λάζαρος, ΚΟΥΓΙΟΥΜΤΖΟΓΛΟΥ Σπύρος

Ο Ηρακλής Κυναγίδας και η βασιλική Γ' στην παλαιοχριστιανική ακρόπολη της Δολίχης

Παρουσιάζεται η ανασκαφική έρευνα στην περιοχή της ακρόπολης της παλαιοχριστιανικής Δολίχης, κατά τα έτη 2006-2008, η οποία έφερε στο φως κτίσματα κατά μήκος της νότιας πλευράς των τειχών, τη νότια είσοδο με ημικυκλικό πύργο, δύο δρόμους και τη Βασιλική Γ'. Σημαντικές επιγραφές της αρχαίας και ρωμαϊκής περιόδου βρέθηκαν εντοιχισμένες στο νάρθηκα και στους στυλοβάτες της βασιλικής Γ'. Η ύπαρξη επιγραφών αφιερωμένων στον Ηρακλή Κυναγίδα μας κάνει να πιστεύουμε ότι στον ευρύτερο χώρο της ακρόπολης υπήρχε αρχαίος ναός του Ηρακλή.

ΔΗΜΑΚΗ Σοφία, ΣΟΥΒΑΤΖΗ Στέλλα

Νέα δεδομένα της ανασκαφικής έρευνας από τον οικισμό της πρώιμης νεολιθικής, στον Άγιο Βλάση Λοκρίδας

Σκοπός της ανακοίνωσης είναι η παρουσίαση των νέων ευρημάτων που προέκυψαν από την ανασκαφική έρευνα στον Άγιο Βλάση, στην ευρύτερη περιοχή της Αταλάντης. Διερευνώνται και αξιολογούνται στοιχεία σχετικά με την αρχιτεκτονική, τη κεραμική και τα μικρά ευρήματα τα οποία συμβάλλουν στη γνώση μας για την πρώιμη νεολιθική στην ηπειρωτική Ελλάδα.

ΔΟΥΛΓΕΡΗ-ΙΝΤΖΕΣΙΛΟΓΛΟΥ Αργυρούλα, ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ιάκωβος, ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ρέα, ΠΕΤΣΗ Κερασία, ΒΛΑΪΔΗ Ρίτα, ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗΣ Σωτήρης

Το Ασκληπιείο της Πεπαρήθου. Έξι χρόνια μετά

Στο 1ο ΑΕΘΣΕ το 2003 είχαν παρουσιαστεί τα μέχρι τότε γνωστά δεδομένα για το Ασκληπιείο της Πεπαρήθου στη νήσο Σκόπελο, ένα σημαντικό ιερό των κλασικών χρόνων που είχε εντοπιστεί για πρώτη φορά στις αρχές της δεκαετίας του 1960. Στα πλαίσια του έργου ανάδειξης του Ασκληπιείου, ενταγμένου στο Γ' ΚΠΣ / ΠΕΠ Θεσσαλίας, που πραγματοποιήθηκε το χρονικό διάστημα 2007-2008, συνεχίστηκαν οι ανασκαφικές εργασίες για την πλήρη αποκάλυψη του μνημείου με ιδιαίτερα

ενδιαφέροντα επιστημονικά αποτελέσματα, όσον αφορά το αρχιτεκτονικό του σχέδιο, τη λειτουργία του, την ακριβέστερη χρονολόγησή του, τη διάρκεια ζωής του, ενώ πλήθος κινητών ευρημάτων και άφθονη κεραμική αποτελούν ένα πλούσιο ανασκαφικό σύνολο, μοναδικό μέχρι τώρα στα νησιά των Βόρειων Σποράδων. Παράλληλα εκτελέστηκαν εργασίες ανάδειξης του Αρχαιολογικού Χώρου με την κατασκευή νέας περίφραξης, διαδρόμων περιήγησης, χώρων ανάπαυσης και κυρίως με την ανέγερση μικρού κτιρίου-φυλακίου, στην κύρια αίθουσα του οποίου ετοιμάζεται έκθεση ευρημάτων και ενημερωτικού υλικού σχετικά με το Ασκληπιείο.

ΕΥΓΕΝΙΚΟΣ Πάρις Δ.

Το ξυλόγλυπτο τέμπλο του Αγίου Αθανασίου Ζαγοράς Πηλίου

Δεν παρέδωσε περίληψη.

ΖΑΦΕΙΡΗΣ Γεώργιος

Εργασίες στερέωσης – αποκατάστασης στο «Κυριακό» της πρώτης μοναστικής σκήτης των Μετεώρων (ναός Παναγίας Δούπιανης) στο Καστράκι Καλαμπάκας.

Γύρω στα τέλη του 11ου ή αρχές 12ου αι. συγκροτείται στην περιοχή των Μετεώρων υποτυπώδης μικρή ασκητική πολιτεία ή σκήτη της Δούπιανης ή Σταγών με κέντρο της το ναό της Παναγίας στο Καστράκι Καλαμπάκας. Πρόκειται για μονόχωρο ναΐσκο με δύο οικοδομικές φάσεις του 12ο αι. και 19ου αι. Εσωτερικά ο ναός διασώζει ελάχιστες τοιχογραφίες σύγχρονες με την πρώτη οικοδομική φάση. Στα πλαίσια του προγράμματος στερέωσης & αποκατάστασης μνημείων η 19η ΕΒΑ σε συνεργασία με την ιερά μονή του Μεγάλου Μετεώρου, στην οποία ανήκει σήμερα ο ναός, προέβη σε εργασίες ανάδειξης του ναού: Εργασίες υποστήριξης – αντιστήριξης, εργασίες αποκατάστασης των κλίσεων, επισκευή και επικεράμωση της στέγης, αρμολογήματα του ναού και τέλος μερική διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου του μνημείου.

ΖΑΧΑΡΙΑΣ Ν., ΚΑΠΑΡΟΥ Μ., ΜΑΣΤΡΟΘΕΟΔΩΡΟΣ Γ., ΜΠΕΛΤΣΙΟΣ Κ., ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ Β., ΚΑΛΙΓΑ Κ., ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Δ.

Τυπολογική και τεχνολογική μελέτη της κεραμικής από την ανασκαφή χώρου αφιερωμένου στη λατρεία του Ηρακλή, πλησίον των Ηλεκτρών Πυλών στη Θήβα

Η σωστική ανασκαφή που πραγματοποιήθηκε στην οδό Πολυνείκους 13 στη ΝΑ πλευρά της Καδμείας, και σε απόσταση 100 μ. νότια των Ηλεκτρών Πυλών στην πόλη της Θήβας, απέδωσε σημαντικά ευρήματα που καταδεικνύουν την χρήση του χώρου ως τόπου λατρείας και προσφορών κυρίως στον μυθικό ήρωα Ηρακλή και τη θρυλική του οικογένεια. Η μέχρι τώρα ανασκαφική έρευνα έχει αποδώσει σημαντικότερα κινητά και αρχιτεκτονικά ευρήματα (κεραμική, μεταλλικά, λίθινα αντικείμενα, κατάλοιπα εστίας για θυσίες, περιβόλους, βωμούς, κ.ά.) τα οποία φαίνεται ότι καλύπτουν όλο το φάσμα χρήσης του χώρου από την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού έως και τους κλασικούς χρόνους. Αντικείμενο της παρούσας έρευνας αποτελεί η διεπιστημονική, αρχαιομετρική μελέτη της κεραμικής, με στόχο την τεχνολογική αποτίμησή τους και τη διαλεύκανση ερωτημάτων σχετικά με την προέλευση και διακίνησή τους. Για τη μελέτη τους εφαρμόσθηκε η πετρογραφική ανάλυση για τα κεραμικά σώματα και η ηλεκτρονική μικροσκοπία σάρωσης για την

διακόσμησή τους και την αποτίμηση των θερμοκρασιών όπτησης των κεραμικών σωμάτων. Αφενός, τα αποτελέσματα της μελέτης επικουρούν ως προς τη σπουδαιότητα της θέσης ως τόπο διαχρονικής χρήσης, προσφέροντας επιπλέον νέα τοπογραφικά στοιχεία για την πόλη των Θηβών. Αφετέρου, η πραγματοποιηθείσα αρχαιομετρική έρευνα αναδεικνύει το τεχνολογικό αποτύπωμα των κεραμικών προϊόντων της ανασκαφής και συμβάλλει στην αποκόμιση συμπερασμάτων σχετικά με το τεχνολογικό επίπεδο και τις κοινωνικο-οικονομικές επαφές τόσο σε τοπικό βαθμό όσο και σε σχέση με τις γειτονικές περιοχές.

ΙΝΤΖΕΣΙΛΟΓΛΟΥ Μπάμπης

Η σύγχρονη τεχνολογία και η σημερινή διαμόρφωση της γης στην περιοχή της Μητρόπολης Καρδίτσας

Γίνονται γενικότερες παρατηρήσεις στη διαμόρφωση της γης σε περιοχές που ιδρύθηκαν αρχαίοι οικισμοί και οι παρατηρήσεις αυτές τελικά εστιάζονται στην περιοχή της Μητρόπολης Καρδίτσας.

ΚΑΚΑΒΑΣ Γεώργιος

Νεότερες έρευνες, αρχαιολογικές και αναστηλωτικές εργασίες στη Φθιώτιδα, Ευρυτανία και Φωκίδα (2008)

Θα παρουσιαστούν νεότερες έρευνες, νέα αρχαιολογικά δεδομένα και πρόσφατες αναστηλωτικές εργασίες σε περιοχές και μνημεία των νομών Φθιώτιδας, Ευρυτανίας και Φωκίδας, αρμοδιότητα της νεοσύστατης 24ης ΕΒΑ.

ΚΑΚΑΒΑΣ Γεώργιος, ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Ευδοξία

Αρχαιολογικές επισημάνσεις στην Εύβοια (2006)

Στην παρούσα ανακοίνωση θα παρουσιαστούν νέα αρχαιολογικά δεδομένα που προέκυψαν από σωστικές ανασκαφές και έρευνα σε περιοχές της κεντρικής και βόρειας Εύβοιας μέχρι τον Ιούνιο του 2006.

ΚΑΚΑΒΑΣ Γεώργιος, ΥΦΑΝΤΗ Αλεξία

Μελέτες ανάδειξης του βυζαντινού Κάστρου της Υπάτης και διαμόρφωσης έκθεσης αρχαιοτήτων στον αύλειο χώρο του Βυζαντινού Μουσείου Υπάτης

Η 24η ΕΒΑ έχει αναλάβει την εκπόνηση της μελέτης στερέωσης, προστασίας, καθαρισμού και ανάδειξης του βυζαντινού Κάστρου της Υπάτης και μελέτης διαμόρφωσης υπαίθριας έκθεσης αρχαιοτήτων στον αύλειο χώρο, του Βυζαντινού Μουσείου Φθιώτιδας στην Υπάτη. Ο συγκεκριμένος χώρος, της Υπάτης, επιλέχτηκε με βάση ιστορικά και αρχαιολογικά κριτήρια, αλλά και τις δυνατότητες που προσφέρει για συνολική ανάδειξη και οργάνωση ενός ολοκληρωμένου αρχαιολογικού περιπάτου. Θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τον εκτεταμένο καθαρισμό και τη διεξαγωγή περιορισμένης ανασκαφικής έρευνας στην ακρόπολη και στην ευρύτερη περιοχή του λόφου (εύρεση νέων τειχών, κινστέρνα, πύλη). Με τη στερέωση του κάστρου της Υπάτης θα διασωθεί ένα σημαντικό ιστορικό και αρχαιολογικό μνημείο με υπερτοπική αξία. Η διαμόρφωσή του σε επισκέψιμο χώρο, που συνδυάζεται με το ιδιαίτερης ομορφιάς τοπίο του Εθνικού Δρυμού της Οίτης και το υφιστάμενο δίκτυο μονοπατιών, θα το

καταστήσει πόλο έλξης σε επισκέπτες με διαφορετικά ενδιαφέροντα. Παράλληλα θα παρουσιαστεί συνοπτικά το δεύτερο σκέλος της μελέτης που αφορά στην κατασκευή παλαιοχριστιανικής και βυζαντινής γλυπτοθήκης και στη στέγαση του σημαντικού ψηφιδωτού δαπέδου από το παλαιοχριστιανικό Βαπτιστήριο της Υπάτης στον αύλειο χώρο του Μουσείου, με στόχο να αναβαθμιστούν σημαντικά οι δυνατότητές του, με την έκθεση νέων, σημαντικών αρχαιοτήτων, που θα παρουσιάζονται με ελκυστικό τρόπο στους επισκέπτες. Το Μουσείο θα αποτελέσει επιπλέον την αφετηρία μίας διαδρομής προς τη βυζαντινή καστροπολιτεία και την ακρόπολή της, με ενδιάμεσες στάσεις στους ναούς του Αγίου Νικολάου και της Αγίας Σοφίας, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα στους επισκέπτες να αποκτούν συνολική εικόνα του τόπου και της ιστορίας του. Παράλληλα, τα έργα αυτά θα λειτουργήσουν και ως υποδομές για τη διοργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, μία σημαντική δραστηριότητα την οποία η Εφορεία δεν έχει αναλάβει μέχρι σήμερα λόγω έλλειψης προσωπικού.

ΚΑΛΑΝΤΖΗ-ΣΜΠΥΡΑΚΗ Αικατερίνη

Νεότερες παρατηρήσεις σε παλαιοχριστιανικά και βυζαντινά μνημεία των νομών Φθιώτιδας και Φωκίδας

Δεν παρέδωσε περίληψη.

ΚΑΛΛΙΟΝΤΖΗΣ Γιάννης

Μουσεία Θηβών και Χαιρώνειας: Η σύνταξη καταλόγου των επιγραφών

Στο πλαίσιο της επανέκθεσης των Μουσείων Θηβών και Χαιρώνειας και ύστερα από πρόταση της Ελληνικής Επιγραφικής Εταιρείας η Θ' ΕΠΚΑ ξεκίνησε πρόγραμμα ταύτισης, καταγραφής και οργάνωσης των επιγραφικών συλλογών των δύο αυτών Μουσείων. Στη Θήβα ταυτίστηκαν και καταγράφηκαν 1450 περίπου επιγραφές, ενώ στη Χαιρώνεια 250. Οι επιγραφές μεταφέρθηκαν σε νέες αποθήκες και τοποθετήθηκαν σε ράφια, δημιουργήθηκε επίσης ηλεκτρονική βάση στην οποία καταγράφηκαν όλες οι επιγραφές. Το πρόγραμμα αυτό έχει ως απώτερο στόχο την επανέκδοση του *corpus* των επιγραφών της Βοιωτίας. Στην ανακοίνωση αυτή θα παρουσιαστούν τα κυριότερα αποτελέσματα τα οποία προέκυψαν από την έρευνα αυτή.

ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ Αιμιλία, ΖΑΒΟΣ Θανάσης

Διερευνώντας τις αντιλήψεις των παιδιών για το Μουσείο

Η έρευνα σε θέματα αξιολόγησης των επισκέψεων παιδιών σε Μουσεία είναι περιορισμένη, παρόλο που συνιστούν την πλειοψηφία του κοινού τους. Η παρούσα μελέτη εξετάζει αν και πώς το είδος της μουσειακής εμπειρίας των παιδιών μπορεί να επηρεάσει τις αντιλήψεις τους για τα Μουσεία. Διερευνήθηκαν, μέσα από δραστηριότητα ζωγραφικής και ατομικές συνεντεύξεις, οι απόψεις τριάντα δύο μαθητών δημοτικής εκπαίδευσης σχετικά με τις προηγούμενες εμπειρίες τους και τις προσδοκίες τους για τα Μουσεία. Στους μισούς από αυτούς εφαρμόστηκε, έπειτα, εκπαιδευτικό πρόγραμμα στο Αρχαιολογικό Μουσείο Βόλου. Ανάλυση των αποτελεσμάτων έδειξε ότι η εμπειρία τους από το πρόγραμμα ήταν θετική, καθώς θεωρούσαν το Μουσείο ως ένα ευχάριστο μέρος, που τους παρείχε την ευκαιρία να μάθουν αρκετά πράγματα.

ΚΑΡΑΜΠΙΝΗΣ Μιχάλης

Παλαιοχριστιανικά γλυπτά από τη συλλογή της μονής Οσίου Λουκά στη Βοιωτία

Ανάμεσα στα γλυπτά που εκτίθενται στην παλαιά τράπεζα της μονής του Οσίου Λουκά, βρίσκεται και σειρά παλαιοχριστιανικών αρχιτεκτονικών γλυπτών (κυρίως κιονόκρανα και επιθήματα), τα περισσότερα από τα οποία είναι άγνωστης προέλευσης. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την έντονη δραστηριότητα που παρουσιάζεται στην ευρύτερη περιοχή της ΝΑ Φωκίδας κατά την ύστερη αρχαιότητα σε θέσεις όπως, Αντίκυρα, Δίστομο (αρχαία Άμβροσσοι), αρχαία Στείριδα, δημιουργεί ερωτήματα σχετικά με τη γλυπτική τέχνη της περιόδου στην περιοχή. Με την παρούσα ανακοίνωση θα επιχειρηθεί να προσεγγισθεί η παρουσία της παλαιοχριστιανικής γλυπτικής στο χώρο του κόλπου της Αντίκυρας (εισαγωγές, επιρροές, τοπικές παραγωγές), αλλά και να διατυπωθούν, κατά το δυνατόν, ορισμένες τοπογραφικές παρατηρήσεις.

ΚΑΡΑΝΤΖΑΛΗ Έφη

Η Μυκηναϊκή κατοίκηση στην περιοχή Φραντζή της Λαμίας

Στην περιοχή Φραντζή, στους πρόποδες της Οίτης, λίγα χιλιόμετρα νότια της πόλης της Λαμίας και στη νότια πλευρά του Σπερχειού, αποκαλύφθηκαν κατά τη διάρκεια των σωστικών ανασκαφών της ΙΔ' ΕΠΚΑ, οικιστικά λείψανα προϊστορικών χρόνων. Η ανασκαφική έρευνα στο οικόπεδο Π. Ντοκά στη θέση «Κοτρονάκια» έφερε στο φως οικιστικά κατάλοιπα, τα οποία ανήκουν σε διάφορες χρονολογικές περιόδους. Από την πρώτη προσέγγιση του υλικού που έγινε βάση της στρωματογραφικής ακολουθίας, συμπεραίνουμε ότι η κατοίκηση στην περιοχή άρχισε κατά τη Μεσοελλαδική ΙΙ περίοδο. Στη μεταβατική ΜΕΙΙΙ-ΥΕΙ και στην ΥΕΙ φάση χρονολογούνται δύο τουλάχιστον οικοδομήματα, ενώ αντίθετα τα κατάλοιπα της ΥΕΙΙ-ΙΙΙΑ1 φάσης είναι λιγοστά. Στην τελευταία περίοδο κατοίκησης, την ΥΕΙΙΙΑ2-ΙΙΙΒ, ανήκει μεγάλο οικοδόμημα σε καλή κατάσταση διατήρησης. Στην παρούσα ανακοίνωση επιχειρείται μία πρώτη παρουσίαση των μυκηναϊκών φάσεων κατοίκησης του χώρου μέσα από τα κινητά ευρήματα και κυρίως την κεραμική, η μελέτη της οποίας έδειξε την ύπαρξη ντόπιου εργαστηρίου με ιδιαίτερα τεχνικά χαρακτηριστικά. Ο τοπικός χαρακτήρας του μυκηναϊκού υλικού από το Φραντζή είναι εμφανής, χωρίς ωστόσο να αποκλείονται εξωτερικές επιδράσεις και επαφές με γειτονικά μυκηναϊκά κέντρα. Η έκταση του οικισμού δεν είναι προς το παρόν δυνατό να οριστεί, εφόσον τα στοιχεία του έρχονται σταδιακά στο φως μέσα από τις σωστικές ανασκαφές. Η εν λόγω περιοχή στο Φραντζή του δήμου Λαμιέων βρίσκεται κοντά στη χερσαία οδό επικοινωνίας, που συνέδεε την περιοχή του Μαλιακού κόλπου και τη Θεσσαλία με τη Φωκική κοιλάδα και τον κόλπο της Ιτέας. Η μελέτη του μυκηναϊκού οικισμού στο Φραντζή πιστεύουμε ότι θα συμβάλει στη γενική προσπάθεια σύνθεσης της ιστορικής διαδρομής των Υστεροελλαδικών οικισμών της κοιλάδας του Σπερχειού.

ΚΑΤΑΚΟΥΤΑ Στέλλα

Η εποχή Σιδήρου στα Φάρσαλα

Η ανεύρεση ικανού αριθμού τάφων της πρώιμης εποχής Σιδήρου στα Φάρσαλα στρέφει το ενδιαφέρον στη λιγότερο γνωστή πρώιμη οικιστική φάση της πόλης και δίνει την ευκαιρία για παραλληλισμούς με άλλα γνωστά κέντρα της περιοχής.

ΚΑΤΣΕΛΑΚΗ Ανδρομάχη

Η βιογραφική εικόνα του αγίου Χαραλάμπη στη μονή Λεύκων Ευβοίας

Στη βυζαντινή μονή, αφιερωμένη στα Εισόδια της Θεοτόκου, σε περίοπτη θέση στο καθολικό βρίσκεται η εικόνα του αγίου Χαραλάμπη. Στην εικονολογική της οργάνωση παρακολουθεί πρότυπα διαμορφωμένα ήδη από τους βυζαντινούς χρόνους με τον άγιο Χαραλάμπη στο κέντρο ορθόκορμο και μετωπικό και δεκατέσσερις σκηνές από το βίο, τα μαρτύρια και τα θαύματά του, διατεταγμένες ανά επτά στις δύο κάθετες πλευρές. Η λατρεία του αγίου Χαραλάμπη, του ιεράρχη από τη Μαγνησία της Μικράς Ασίας, γνώρισε μεγάλη διάδοση στους μεταβυζαντινούς χρόνους και ιδιαίτερα μετά τη συγγραφή και την έκδοση στα 1664 της νέας εμπλουτισμένης βιογραφίας του από τον Κρητικό Αγάπιο Λάνδο. Μέσα σε αυτό το κλίμα ανανέωσης αλλά και επαναπροσδιορισμού της λατρείας του, καθώς τον ανέδειξε ως έναν από τους προστάτες αγίους κατά της μάστιγας της εποχής, της πανούκλας, αυξάνονται σημαντικά οι απεικονίσεις του στη μνημειακή ζωγραφική αλλά και σε φορητά έργα, κυρίως στις νησιωτικές περιοχές του ελλαδικού χώρου. Η εικόνα της Εύβοιας προσφέρει έναν από τους πιο αναπτυγμένους ιστορημένους κύκλους από τη ζωή του πολυάθλου αγίου, ενώ η αφιερωτική επιγραφή στο κάτω μέρος φανερώνει την άμεση σχέση της με την ιστορία της μονής αλλά και του τόπου και την καθιστά ένα από τα πολυτιμότερα κειμήλιά της.

ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ Νικόλαος Δ.

Η μεσαιωνική Χαλκίδα με βάση τα νεότερα ευρήματα της έρευνας

Το *Negroponte*, η βενετσιάνικη Χαλκίδα, είναι μία πόλη από την οποία ελάχιστα στοιχεία διατηρούνται στις μέρες μας. Εντούτοις, στον ύστερο μεσαίωνα αποτέλεσε ένα από τα σημαντικότερα κέντρα του ελλαδικού χώρου. Στην ανακοίνωση αυτή παρουσιάζονται τα νεότερα ευρήματα της έρευνας, που ήλθαν στο φως τα τελευταία χρόνια είτε από σωστικές ανασκαφές στην ίδια την πόλη, είτε από την έρευνα σε μουσεία και αρχαιακές συλλογές, είτε τέλος από τη μελέτη των σωζόμενων μνημείων. Στόχος είναι να δοθεί μία συνοπτική εικόνα του οικισμού, αλλά και να τεθούν ερωτήματα σχετικά με την κατανομή του πληθυσμού, τα όρια του οικιστικού χώρου, την ταυτότητα και την καθημερινή ζωή των κατοίκων.

ΚΟΣΜΑ Μαρία

Νέα ανασκαφικά δεδομένα από την Κάρυστο Ευβοίας

Οι ανασκαφικές έρευνες που πραγματοποιήθηκαν κατά τη δεκαετία 1995-2005 στην περιοχή της αρχαίας Καρύστου συνέβαλαν σημαντικά στο να αυξηθούν οι γνώσεις μας για την αρχαία πόλη, αποκαλύπτοντας κυρίως τμήματα των νεκροπόλεων της. Η έκρηξη ανοικοδόμησης, που παρατηρείται στην ευρύτερη περιοχή της πόλης της Καρύστου κατά την τελευταία τριετία, έχει οδηγήσει την ΙΑ' ΕΠΚΑ στην πραγματοποίηση ανασκαφικών ερευνών σωστικού χαρακτήρα. Οι έρευνες αυτές έχουν φέρει στο φως νέα δεδομένα για εργαστηριακές εγκαταστάσεις και την οικοτεχνική παραγωγή της πόλης βοηθώντας έτσι μέσα από τις πτυχές της οικονομίας να αποκτηθεί μία σφαιρικότερη εικόνα για την καθημερινή ζωή και τις δραστηριότητες των κατοίκων της.

ΚΟΤΡΩΤΣΙΟΥ Κυριακούλα

Παράδεισος και Κόλαση, Τιμωρία και Εξιλέωση, Αγωνία και Δικαίωση: Πολλαπλά μηνύματα και επάλληλοι αντικατοπτρισμοί στον εσωτερικό διάκοσμο του νάρθηκα. Η περίπτωση των ναών Αγίου Δημητρίου και Αγίας Παρασκευής Βλοχού Παλαμά Καρδίτσας.

Ο ιερός ναός του Αγίου Δημητρίου Βλοχού Παλαμά είναι μονόχωρος δρομικός, με ημισφαιρική αψίδα που εξέχει στα ανατολικά, θολοσκεπής, με δίρριχτη στέγη. Ο ναός χτίστηκε και αγιογραφήθηκε το 17ο αι., για να εξυπηρετήσει τις ανάγκες της τοπικής κοινότητας, μίας κοινότητας αγροτών και κτηνοτρόφων. Ο ιερός ναός της Αγίας Παρασκευής Βλοχού Παλαμά, τρίκλιτη θολοσκεπής βασιλική με ημισφαιρική αψίδα στα ανατολικά και προστώο στα νότια, χτίστηκε και αγιογραφήθηκε κατά το 18ο αι., και μαρτυρεί την πληθυσμιακή διεύρυνση της κοινότητας αυτήν την περίοδο. Το συνεργείο που εκτέλεσε το πρόγραμμα του τοιχογραφικού διακόσμου στην Αγία Παρασκευή προχώρησε και στην ανακαίνιση του τοιχογραφικού διακόσμου του Αγίου Δημητρίου. Ειδικότερα στο νάρθηκα του Αγίου Δημητρίου είναι πιθανόν ότι εργάστηκε κάποιο μαθητευόμενο μέλος του συνεργείου, αφού διασώζεται η υπογραφή του «δι' αμαθούς χειρός». Στην παρούσα ανακοίνωση θα μας απασχολήσει η εικονογράφηση του νάρθηκα των δύο ναών, που είναι σχεδόν πανομοιότυπη, εκφράζει μίαν κοινή ιδεολογική και ηθική αντίληψη, και ανταποκρίνεται στις κοινωνικές και αισθητικές προσλαμβάνουσες των ανθρώπων που διαβιούσαν στην περιοχή.

ΚΟΥΝΟΥΚΛΑΣ Πέτρος, ΔΑΚΟΡΩΝΙΑ Φανουρία

Από το χαλκό στο σίδερο: το ρεπερτόριο κεραμικής στον Κύνο

Κατά την επεξεργασία του υλικού της συστηματικής ανασκαφής του προϊστορικού οικισμού στον Κύνο Λιβανατών, μεταξύ της οικοδομικής φάσης της Ύστατης Εποχής του Χαλκού (ΥΕΙΙΙΓ Νεότερη) και της Πρωτογεωμετρικής διακρίθηκε σαφώς διαγραφόμενη φάση κατοίκησης. Η εν λόγω περίοδος, αν και φαίνεται ότι ήταν μικρής διάρκειας, εντούτοις εμφανίζει διακριτά στοιχεία, τόσο ως προς την αρχιτεκτονική, όσο και ως προς την κεραμική παραγωγή της, το ρεπερτόριο και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της οποίας αναλύονται στην παρούσα ανακοίνωση.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΗ Έλενα

Βοιωτικά κωδωνόσχημα ειδώλια: η περίπτωση του αποθέτη στο Πυρί Θήβας

Τα κωδωνόσχημα ειδώλια, που έγιναν γνωστά στο ευρύ κοινό ως μασκότ των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, αποτελούν μία ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα και ομοιογενή ομάδα της γεωμετρικής και πρώιμης αρχαϊκής βοιωτικής κοροπλαστικής. Μέχρι πρόσφατα ήταν γνωστά λίγα παραδείγματα, που περιλαμβάνονται σε συλλογές Μουσείων του εξωτερικού, με πιθανολογούμενη προέλευση την περιοχή της Θήβας, όπου και τοποθετείται το εργαστήριο παραγωγής τους. Το γεγονός της αβέβαιης προέλευσης και της έλλειψης συναφών ανασκαφικών δεδομένων καθιστούσε τη χρονολόγησή τους δυνατή μόνο μέσα από την τυπολογική σύγκριση των διακοσμητικών θεμάτων τους με αυτά της σύγχρονης κεραμικής παραγωγής, ενώ πολλές θεωρίες έχουν διατυπωθεί σχετικά με την χρήση και την ερμηνεία τους, καθώς και την προέλευση του εικονογραφικού τύπου. Στο πλαίσιο αυτό η πρόσφατη ανεύρεση τμημάτων κωδωνόσχημων ειδωλίων σε λάκκο-αποθέτη, στην περιοχή Πυρί της Θήβας, μαζί με κεραμική (σκύφους, κέρνους, καλαθίσκους, κώθωνες, μόνωτα κύπελλα, ασκό, πήλινο ομοίωμα ροδιού) και μεταλλικά

αντικείμενα, που τοποθετούνται κυρίως στον 7ο αι. π.Χ., αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Τα νέα παραδείγματα συνιστούν εκ των πραγμάτων μία αξιολογική προσθήκη -ποιοτική και ποσοτική- στη μικρή ομάδα των κωδωνόσχημων ειδωλίων, ενώ είναι η πρώτη φορά που ανάλογα παραδείγματα προερχόμενα από ανασκαφική έρευνα κλειστού και καλά χρονολογημένου συνόλου, έρχονται στο φως. Έτσι, η παρουσίασή τους στο επιστημονικό κοινό είναι δυνατόν να συμβάλει στη διαμόρφωση μίας περισσότερο ολοκληρωμένης εικόνας σχετικά με την εξέλιξη, την ερμηνεία του τύπου και την τεκμηρίωση του τοπικού εργαστηρίου, ενώ θα οδηγήσει ενδεχομένως στην επανεξέταση της χρονολόγησης όλων των γνωστών παραδειγμάτων. Επιπλέον, η παρουσίαση του υπολοίπου περιεχομένου του αποθέτη αφενός πλουτίζει την εικόνα της υπογεωμετρικής και πρώιμης αρχαϊκής θηβαϊκής κεραμικής παραγωγής, αφετέρου συντελεί και στη διαλεύκανση της οργάνωσης της χρήσης και της ταυτότητας του ανεσκαμμένου χώρου και της ευρύτερης περιοχής του.

ΚΟΥΤΣΟΥΦΛΑΚΗΣ Γεώργιος Β., ΑΡΓΥΡΗ Ξανθή

Αρχαία ναυάγια και φορτία πλοίων στο θαλάσσιο χώρο του Ν. Ευβοϊκού

Κατά τα έτη 2006-2008 το Ινστιτούτο Εναλίων Αρχαιολογικών Ερευνών σε συνεργασία με την Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων διενήργησε στο νότιο Ευβοϊκό συστηματική υποβρύχια επιφανειακή έρευνα με σκοπό τον εντοπισμό και την τεκμηρίωση αρχαίων ναυαγίων. Στις τρεις ερευνητικές περιόδους που διεξήχθησαν, διερευνήθηκε συστηματικά ακτογραμμή έκτασης δεκαπέντε ναυτικών μιλίων περίπου, όπου χαρτογραφήθηκε η ύπαρξη δεκατριών θέσεων αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, καθώς και σημαντικός αριθμός μεμονωμένων ευρημάτων. Σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης είναι η παρουσίαση των νέων στοιχείων καθώς και μία πρώτη προσπάθεια ερμηνείας των αρχαιολογικών δεδομένων.

ΚΡΑΒΑΡΙΤΟΥ Σοφία

Μηχανισμοί διαμόρφωσης εθνικής ταυτότητας στη Θεσσαλία και τη Βοιωτία των κλασικών και ελληνιστικών χρόνων

Η σύγχρονη έρευνα για τη διαμόρφωση της έννοιας της εθνικής ταυτότητας – ταυτότητας «έθνους»- στους ελληνικούς πληθυσμούς τω πρώιμων ιστορικών χρόνων διακρίνεται από δύο ξεχωριστές παραδόσεις που δεν βρίσκονται σε μεταξύ τους διάλογο. Για τη μία από αυτές (π.χ. Jonathan Hall και άλλοι), έννοιες όπως -για παράδειγμα- η «Ιωνική» ή η «Δωρική» ταυτότητα παραπέμπουν σε ύστερους μηχανισμούς κατασκευής ιστορικής συνείδησης, ενώ για την άλλη (π.χ. Walter Burkert, K. Trümper και άλλοι) διαλεκτολογικοί μηχανισμοί -ονόματα μηνών, ονόματα φυλών και άλλα νόμιμα- παραπέμπουν σε διαμόρφωση ταυτοτήτων «εθνών» που ανάγονται στα πολύ πρώιμα στάδια της Ελληνικής ιστορίας, αν όχι πριν τα τέλη της 2ης π.Χ. χιλιετίας. Η παρούσα ανακοίνωση μελετά μηχανισμούς διαμόρφωσης εθνικής ταυτότητας στη Θεσσαλία και τη Βοιωτία των κλασικών και ελληνιστικών χρόνων, σε μία προσπάθεια να τονιστεί ο ανοικοδομητικός και διαλογικός της χαρακτήρας, δηλαδή η ανάγκη των αρχαίων κοινωνιών για συνεχή εξερεύνηση και επαναπροσδιορισμό της ιστορικής τους μνήμης στο εκάστοτε παρόν, σε στενή συνάρτηση με τον κοινωνικο-πολιτικό τους περίγυρο.

Νεολιθική εγκατάσταση στο οροπέδιο της Λίμνης Πλαστήρα (νομού Καρδίτσας): μετακίνηση πληθυσμών της θεσσαλικής πεδιάδας σε θερινά βοσκοτόπια;

Στο πλαίσιο επιφανειακής έρευνας που διενεργούνταν από την ΕΠΣΝΕ γύρω από την τεχνητή Λίμνη Πλαστήρα σε υψόμετρο 800 μ. για την αναζήτηση παλαιολιθικών λίθινων τέχνεργων εντοπίστηκε συγκέντρωση ευάριθμων εργαλείων και κεραμικής σε θέση πλησίον του βοτανικού κήπου Νεοχωρίου. Σε συνεργασία με τη ΛΔ' ΕΠΚΑ άρχισε δοκιμαστική ανασκαφή στη θέση (2006-2007) κατά την οποία αποκαλύφθηκε εγκατάσταση Νεολιθικής περιόδου, τα χαρακτηριστικά της οποίας παραπέμπουν σε εποχική χρήση, πιθανότατα κατά τους θερινούς μήνες όταν τα ζώα μετακινούνταν σε αναζήτηση τροφής σε ορεινά βοσκοτόπια και οι πληθυσμοί των πεδινών οικισμών τα ακολουθούσαν. Η εγκατάσταση αυτή έχει μικρό πάχος επίχωσης, η κεραμική είναι κατά κανόνα μονόχρωμη (αλλά όχι χοντρή αποθηκευτική) και μάλλον τοπικής παραγωγής βιαστικά ψημένα και φαίνεται να εντάσσεται χρονολογικά στη Μέση Νεολιθική ή και λίγο νωρίτερα. Μυλόλιθοι, αξίνες και απολεπισμένα εργαλεία υποδεικνύουν δραστηριότητες οικιακής οικονομίας, ενώ ένα-δύο ειδώλια, επίσης σχετικά άτεχνα, αποκαλύπτουν μορφές ανθρώπων και ζώων. Πρόκειται για μία από τις σπάνιες γνωστές περιπτώσεις ορεινών εγκαταστάσεων αυτής της περιόδου στον ελλαδικό χώρο.

ΛΕΒΕΝΤΗ Ιφιγένεια

Τα πήλινα ειδώλια από το ιερό του Απόλλωνος στη θέση Σωρός Μαγνησίας

Τα αποσπασματικά πήλινα ειδώλια από την πανεπιστημιακή ανασκαφή (2004 έως 2008) στο ιερό του Απόλλωνος στο Σωρό, στην πλειοψηφία τους γυναικεία, παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς απουσιάζουν οι συστηματικές δημοσιεύσεις ανάλογου υλικού από το θεσσαλικό χώρο, με εξαίρεση την πρόσφατη δημοσίευση των πήλινων ειδωλίων της Δημητριάδας (2007). Η χρονολόγησή τους, από τα ύστερα αρχαϊκά ως τα πρώιμα ελληνιστικά χρόνια, συνάδει με αυτήν της κεραμικής και των άλλων κινητών ευρημάτων της ανασκαφής που πιστοποιούν το χρόνο ζωής του ιερού. Η αντιπαράθεση του υλικού από το περιαστικό ιερό του Σωρού με αυτό της γειτονικής Δημητριάδας -με την ίδρυση της οποίας φαίνεται ότι η θέση εγκαταλείφθηκε- είναι ιδιαίτερα διαφωτιστική. Παρά τη γενική διαφορά, ορισμένοι τύποι που απαντούν στο Σωρό παρουσιάζουν μία παραλληλία ή συνέχεια σε τερακότες από την κοσμοπολίτικη Δημητριάδα του 3ου π.Χ. Το υλικό από το ιερό του Σωρού δείχνει μία τυπική εικόνα εξάρτησης, στα αρχαϊκά χρόνια από τα κέντρα της Ανατολικής Ιωνίας και στα κλασικά και πρώιμα ελληνιστικά από την Αττική και τη Βοιωτία. Απουσιάζουν οι σχέσεις με το μακεδονικό χώρο, αλλά και τα μεγάλα κέντρα παραγωγής στη Μικρά Ασία στην ύστερη περίοδο. Τυπολογικές ιδιαιτερότητες και τεχνικά χαρακτηριστικά των ειδωλίων πιστοποιούν τη λειτουργία πιθανότατα ενός τοπικού εργαστηρίου, που μπορεί να θεωρηθεί ένα παράδειγμα για τον τρόπο που ένα επαρχιακό κέντρο χωρίς παράδοση μεγάλης παραγωγής αφομοιώνει διαχρονικά τις επιρροές των μεγάλων κέντρων κοροπλαστικής του ελληνικού χώρου.

ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΥ Αντωνία

Η θέση του Μεδεώνα στον κόλπο της Αντίκυρας κατά τη μετάβαση από την Ύστερη Εποχή του Χαλκού στην Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου

This paper aims to examine the site of Medeon in the period following the collapse of the Mycenaean palaces and throughout the transition to the EIA. In order to examine the impact, if any, of the palatial collapse on this site, it will first be necessary to place it in its geographical context so as to investigate the topography of the area and the routes of communication with the nearest possible palatial site, the Mycenaean centre of Orchomenos. It is also necessary to investigate the nature of Medeon's relationship with palatial authorities on the basis of finds from the site and the burial architecture in association with its location. The effects of the palatial collapse and the further development of Medeon are of course vividly reflected in the LHIIIC data, which, when examined carefully, seem to indicate a potential short phase of decline in LHIIIC-early, followed by recovery in LHIIIC-middle and involvement in new trade networks in LHIIIC-late. Although such inter-regional contacts appear to continue into the EIA, the marked changes in burial customs might indicate at the same time the impact of population movements or simply the widespread trend of cultural variability since the PG period onwards. In any case, the site continues steadily into the G period and the 7th century BC, until the sanctuary of Delphi with its pan-hellenic appeal and strong impact on the whole region of Phokis starts casting the first shadows over the neighbouring site of Medeon.

ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ ΑΙΝΙΑΝ Αλέξανδρος

Ανασκαφικές έρευνες στο ιερό του Απόλλωνος στο Σωρό (2006-2008)

Ο Τομέας Αρχαιολογίας του Τμήματος Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας συνέχισε την ανασκαφή στη θέση "Σωρός" του δήμου Ιωλκού που ταυτίζεται συνήθως με τις αρχαϊκές-κλασικές Αμφανές, ενίοτε όμως με τις Παγασές. Η θέση έχει εν μέρει ανασκαφεί στις αρχές του 20ου αι. από τον Απόστολο Αρβανιτόπουλο. Το 1973 διενεργήθηκε μικρή ανασκαφική έρευνα από ομάδα Γερμανών αρχαιολόγων με επικεφαλής τον V. Milojevic, ενώ σωστικές και συστηματικές ανασκαφές στην περιοχή του αρχαίου νεκροταφείου και στο εσωτερικό της αρχαίας πόλης, αντίστοιχα, διεξάγει η ΙΓ' ΕΠΚΑ. Το 2004 το Πανεπιστήμιο ανέλαβε να συνεχίσει και να ολοκληρώσει την έρευνα του ιερού του Απόλλωνος που άρχισε το 2004. Στην ανακοίνωση θα γίνει η πρώτη προκαταρκτική παρουσίαση των συμπληρωματικών ερευνών των περιόδων 2006-2008, στο ναό, στους δύο παράπλευρους χώρους, καθώς και στην περιοχή περιμετρικά του ναού.

ΜΑΛΑΚΑΣΙΩΤΗ Ζωή, ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ρέα

Ο αρχαιολογικός χώρος της Άλου και η μελέτη ανάδειξης των μνημείων του

Η ελληνιστική πόλη της Άλου βρίσκεται στη θέση «Κεφάλωση» στα ΝΑ της πόλης του Αλμυρού. Στην κορυφή βραχώδους λόφου βρίσκεται η ακρόπολη από την οποία κατεβαίνουν δύο σκέλη οχυρωματικών τειχών, τα οποία στο πεδινό τμήμα ανατολικά του λόφου αναπτύσσονται σε ορθογώνιο σχήμα, μήκους 4,5 χλμ. και περικλείουν τον ιστό της αρχαίας πόλης. Η αρχαιολογική έρευνα άρχισε το 1979 και κατά την πρώτη περίοδο αφορούσε τις τοπογραφικές εργασίες για την αποτύπωση του ρυμοτομικού σχεδίου της πόλης. Οι ανασκαφές τα επόμενα χρόνια

μέχρι σήμερα, έφεραν στο φως τα θεμέλια πέντε οικιών και τμημάτων δρόμων, τμήματα της πεδινής οχύρωσης και την ΝΑ πύλη των τειχών της αρχαίας πόλης. Η ένταξη του αρχαιολογικού χώρου της Άλου στο Ε. Π. «ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ», Μέτρο 3.3 «Μελέτες Ωρίμανσης και Προετοιμασίας» αποσκοπεί στη διαμόρφωση του χώρου και την ανάδειξη των πέντε αρχαίων οικιών, των οχυρωματικών τειχών, και της ΝΑ πύλης, ώστε να συμπεριληφθεί το έργο αυτό στα προγράμματα της Δ' προγραμματικής περιόδου. Με την ολοκλήρωση της σύνταξης της Μελέτης το έργο ανάδειξης θα είναι ασφαλές, λειτουργικό και κυρίως επισκέψιμο.

ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ Σταύρος

Η Αρχιτεκτονική του οικοδομικού συγκροτήματος της μονής του Αγίου Λαυρεντίου Πηλίου

Το οικοδομικό συγκρότημα της μονής του Αγίου Λαυρεντίου, στο ομώνυμο χωριό του Πηλίου, έχει σε κάτοψη σχήμα τετράγωνο πλευράς 40 περίπου μ. Αρχικά φαίνεται ότι περιελάμβανε τρεις πτέρυγες μοναστηριακών κτισμάτων, οι οποίες ήταν διατεταγμένες κατά μήκος της βόρειας, της ανατολικής και της νότιας πλευράς της αυλής, στο μέσον της οποίας δεσπόζει το Καθολικό. Από τα μοναστηριακά κτίσματα η βόρεια πτέρυγα μπορεί να χρονολογηθεί στο 17ο ή, το πολύ, στις αρχές του 18ου αι. Σύγχρονή της ήταν πιθανότατα και η ανατολική πτέρυγα, η οποία, όμως, φαίνεται ότι είχε δεχθεί επεμβάσεις κατά το 18ο ή τις αρχές του 19ου αι. Από τα μέσα του 19ου αι. η μονή φαίνεται ότι παρήκμασε και άρχισε η καταστροφή των κτιρίων της. Η νότια πτέρυγα καταστράφηκε πιθανώς στις αρχές του 20ου αι., ενώ η ανατολική βαθμηδόν ως τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια. Διάφορες επεμβάσεις, και συγκεκριμένα αναμόρφωση του δυτικού μαντρότοιχου, διαμόρφωση νέας δυτικής πύλης και οικοδόμηση του νοτίου μαντρότοιχου κατά τη διαμόρφωση στα νότια της μονής νεκροταφείου του χωριού, έγιναν στο οικοδομικό συγκρότημα στις αρχές του 20ου αι. Καταστροφές έγιναν στη μονή κατά τη διάρκεια της Γερμανικής Κατοχής. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 το συγκρότημα υπέστη διάφορες ατυχείς επεμβάσεις, οι οποίες κατέστρεψαν όχι μόνο πολλές ιστορικές κατασκευές αλλά και αλλοίωσαν το χαρακτήρα του μνημειακού συνόλου. Από το 2006 έχει ξεκινήσει ένα πρόγραμμα συντήρησης, αποκατάστασης και λειτουργικής αναδιοργάνωσης του οικοδομικού συγκροτήματος. Η μελέτη του οικοδομικού συγκροτήματος της μονής του Αγίου Λαυρεντίου φωτίζει πολλά ζητήματα όχι μονάχα της ιστορίας και της αρχιτεκτονικής του σημαντικού αυτού μοναστηριού αλλά και συνολικά της «παραδοσιακής» αρχιτεκτονικής του Πηλίου και της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλίας κατά τη μεταβυζαντινή περίοδο.

ΜΑΝΤΖΑΝΑ Κρυσταλλία

Παραστάσεις από τον τοιχογραφικό διάκοσμο μοναστηριακών τραπεζών στην περιοχή των Τρικάλων

Η παρούσα ανακοίνωση αφορά στο εικονογραφικό πρόγραμμα μοναστηριακών τραπεζών, που σώζεται αποσπασματικά. Συγκεκριμένα θα επιχειρηθεί τεχνική και τεχνοτροπική ανάλυση στα τοιχογραφημένα τμήματα που διατηρούνται μόνο στον ανατολικό τοίχο της τράπεζας της ιεράς μονής του Αγίου Νικολάου Αναπαυσά, που λόγω της στενότητας του χώρου έχει αναπτυχθεί στον υπερκείμενο του καθολικού όροφο της μονής και που με βάση τα τεχνικά και τεχνοτροπικά χαρακτηριστικά τοποθετούνται στα τέλη του 18ου αι. Αποσπασματικά σώζεται επίσης και το εικονογραφικό πρόγραμμα της παλαιάς τράπεζας, της ιεράς μονής Δουσίκου, που βρίσκεται στον πρώτο όροφο της νότιας πτέρυγας του συγκροτήματος, σύμφωνα με χειρόγραφα της μονής οικοδομήθηκε στα 1682 και αγιογραφήθηκε στα 1727.

Τέλος αποσπασματικά διασώζεται και το εικονογραφικό πρόγραμμα της τράπεζας της ιερής μονής Αγίου Ιωάννου Θεολόγου στο Ζάρκο, στο ισόγειο τμήμα της βόρειας διώροφης πτέρυγας των κελιών της μονής και χρονολογούνται στο 18ο αι. Όλα τα παραπάνω αποτελούν σπάνια και ενδιαφέροντα δείγματα εικονογράφησης μοναστηριακών τραπεζών στην περιοχή των Τρικάλων αλλά και στοιχεία του καλλιτεχνικού ρεύματος που επικρατεί στην περιοχή της δυτικής Θεσσαλίας το 18ο αι.

ΜΑΝΤΖΑΝΑΣ Χρήστος

Αποτελέσματα από την εφαρμογή της στατιστικής Παραγοντικής Ανάλυσης σε προϊστορικές λιθοτεχνίες της Εύβοιας

Η Παραγοντική Ανάλυση αποτελεί ένα σημαντικό μαθηματικό εργαλείο στην ερμηνεία των αρχαιολογικών δεδομένων. Η εφαρμογή της αφορά σε ποσοτικές περιγραφικές μεταβλητές ή ποιοτικές περιγραφικές παραμέτρους που δύνανται να ποσοτικοποιηθούν και ως εκ τούτου να εκφραστούν σειριακά, δηλαδή με κατ' αύξουσα ή φθίνουσα ταξινόμηση. Η παραβολή περισσότερων από δύο ποσοτικών παραμέτρων εκφράζει το βαθμό μεταβλητότητάς τους, αποκαλύπτει τις σχέσεις μεταξύ τους και τη γενεσιουργό αιτία ομοιοτήτων ή διαφορών. Συμβάλλει έτσι αποφασιστικά στον εντοπισμό και την ερμηνεία των φαινομένων που διέπουν ένα αρχαιολογικό σύνολο. Παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της εφαρμογής της μεθόδου σε περιγραφικές βάσεις δεδομένων προϊστορικών λιθοτεχνιών από την Εύβοια.

ΜΑΥΡΙΔΗΣ Φάνης, TANKOSIC Zanco

Σπήλαιο Αγίας Τριάδας Καρύστου: Οι έρευνες των ετών 2007-2008

Το σπήλαιο της Αγίας Τριάδας στην Κάρυστο ερευνάται από την Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας- Σπηλαιολογίας Νότιας Ελλάδας με τη συνεργασία του *Southern Euboean Exploration Project* του Καναδικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου. Παρουσιάζεται η έρευνα πεδίου των ετών 2007 και 2008 που αποκάλυψε φάσεις της νεότερης Νεολιθικής Ι και ΙΙ και της Πρωτοχαλκής, με έντονα Κυκλαδικά χαρακτηριστικά. Με αφορμή τα δεδομένα αυτά επιχειρείται μία πρώτη προσέγγιση της σημασίας των γεωγραφικών και πολιτισμικών ορίων στην πρώιμη προϊστορία του Αιγαίου, όπως και της σημασίας του υλικού πολιτισμού.

ΜΑΧΑΙΡΑ Παρασκευή

Ιερά μονή Προφήτου Ηλίου και Αγίου Μόδεστου στην Πύρρα Τρικάλων. Η υπογραφή Σαμαριναίων ζωγράφων στον εικονογραφικό διάκοσμο του καθολικού

Στα ΒΑ του οικισμού της Πύρρας και στην καρδιά του ορεινού όγκου της Πίνδου υφίσταται η ιερά μονή Προφήτου Ηλίου και Αγίου Μόδεστου, σημειολογική αφιέρωση αφού και οι δύο άγιοι σχετίζονται με τη φύση και τις κτηνοτροφικές εργασίες των κατοίκων. Σήμερα σώζονται το καθολικό και η διώροφη πτέρυγα των κελιών με το Ηγουμενείο. Το καθολικό, σταυροειδής τρίκογχος ναός με τρούλο, αθωνικού τύπου και νάρθηκα θολοσκέπαστο στη δυτική πλευρά, είναι κατάγραφο με τοιχογραφίες τις οποίες υπογράφουν σύμφωνα με επιγραφή, οι ζωγράφοι Ζήσης και Αθανάσιος «εκ της κωμοπόλεως Σαμαρίνης» στα 1859 και 1864. Στην παρούσα ανακοίνωση επιχειρείται η εικονογραφική ανάλυση της απεικόνισης του Ακαθίστου Ύμνου καθώς και της μοναδικής στην περιοχή απεικόνισης

παραστάσεων που σχετίζονται με τους αγίους στους οποίους έχει αφιερωθεί η μονή, ενώ θα επιχειρηθεί και συγκριτική ανάλυση αυτών με αντίστοιχα μνημεία.

ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ Χριστίνα

Η ελευσινιακή μύηση του Δημητρίου Πολιορκητή: εικονογραφικές παρατηρήσεις με αφορμή δύο χρυσά ελάσματα (διάδημα;) από την αρχαία Δημητριάδα

Από τις αρχαίες πηγές γνωρίζουμε ότι η πόλη της Δημητριάδας ιδρύθηκε το 294/3 π.Χ. μέσω συνοικισμού από τον αντιγονίδη Δημήτριο Πολιορκητή, βασιλέα των Μακεδόνων. Στον ίδιο τόπο τάφηκε από τον υιό του Αντίγονο Γονατά, το 276 π.Χ., κατόπιν μετακομιδής των οστών του (έτος θανάτου το 281 π.Χ.). Η παροιμιώδης ζωή του, πλούσια σε ανεκδοτολογικά στοιχεία, είναι λεπτομερώς τεκμηριωμένη. Ο Δημήτριος Πολιορκητής είναι ο πρώτος από τους διαδόχους του Μεγάλου Αλεξάνδρου που εξέδωσε εν ζωή νόμισμα με το πορτρέτο του, που φόρεσε διάδημα, και απεικονίστηκε με αυτό. Στα πλέον γνωστά επεισόδια της ζωής του ανήκει η ταραχώδης και αντικανονική του μύηση στα Ελευσίνια Μυστήρια, το έτος 302 π.Χ. Αφορμή για την τοποθέτησή μας αποτελεί ένα παλαιόθεν δημοσιευμένο ζεύγος χρυσών ελασμάτων (διάδημα;) (ΕΑΜ, Συλλογή Ελένης Σταθάτου) με σπάνια ελευσινιακή παράσταση, το οποίο φέρεται να προέρχεται από την περιοχή της αρχαίας Δημητριάδας. Η μοναδική στην εικονογραφία δωδεκαπλή απεικόνιση του ελευσινιακού τελετουργικού σκεύους, σε συνδυασμό με μία ιδιαίτερη –καθώς μοναδική- απόδοση του Τριπτόλεμου, μας οδηγούν σε αναζήτηση των εικονογραφικών προτύπων και του περιβάλλοντος που δημιούργησε την πρωτότυπη και απaráμιλλης γλαφυρότητας αυτή παράσταση.

ΜΟΥΝΔΡΕΑ-ΑΓΡΑΦΙΩΤΗ Α., ΜΑΛΑΚΑΣΙΩΤΗ Ζ., ΡΟΝΤΗΡΗ Β., ΒΟΥΖΑΞΑΚΗΣ Κ., ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ Α.

Το ερευνητικό πρόγραμμα στη Μαγούλα Ζερέλια, 2006-2008

Η έρευνα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και της ΙΓ' ΕΠΚΑ στη Μαγούλα Ζερέλια του δήμου Αλμυρού συνεχίστηκε για τρεις συνεχόμενες περιόδους κατά τα έτη 2006-2008. Μετά τα αποτελέσματα από την εντατική επιφανειακή έρευνα του 2005 και την ανασκαφική έρευνα στην Α πλαγιά της μαγούλας και έχοντας πάντοτε ως βάση τους αρχικούς του στόχους, το πρόγραμμα επικεντρώθηκε σε δύο επιμέρους δραστηριότητες: 1. Τη συνέχιση της συστηματικής επιφανειακής έρευνας στην άμεση περιφέρεια της Μαγούλας και 2. Την έρευνα σε δύο στρωματογραφικές τομές, δηλαδή τη συνέχιση της ανασκαφικής έρευνας στην ανατολική παρειά και την ανασκαφική έρευνα στη δυτική παρειά της μαγούλας. Όπως πάντα, κύριο στόχο του ερευνητικού προγράμματος αποτελεί η επανεξέταση των παραμέτρων που έπαιξαν ρόλο στην έναρξη της νεολιθικής εγκατάστασης και στη διαχρονική εξέλιξη της προϊστορικής κατοίκησης στην πεδιάδα του Αλμυρού από την 7η μέχρι τη 2η χιλιετία π.Χ. με αντικείμενο τη Μαγούλα Ζερέλια και την νεολιθική θέση Καρατζάνταγλι.

ΜΠΑΛΟΓΙΑΝΝΗ Ουρανία

Ο τοιχογραφικός διάκοσμος του ιερού ναού Αγίου Νικόλαου στους «Σιαμάδες» Καστανιάς Τρικάλων. Ανάλυση ενός εικονογραφικού συνόλου που ακολουθεί τις καλλιτεχνικές τάσεις των Χιοναδιδών

Δέκα χιλιόμετρα πριν από τον οικισμό της Καστανιάς Καλαμπάκας, υφίστατο ο διαλυμένος σήμερα οικισμός «Σιαμάδες». Το μοναδικό στοιχείο που σηματοδοτεί σήμερα τον οικισμό είναι ο ναός του Αγίου Νικολάου, άλλοτε καθολικό της ομώνυμης μονής, η οποία σύμφωνα με τους κώδικες της εποχής ήταν μετόχι της γειτονικής μονής των Σταγιάδων. Το καθολικό, ναός αθωνικού τύπου, τετρακίονιος με οκταγωνικό τρούλο, φιλοτεχνείται στα 1821 από το καλλιτεχνικό δίδυμο Γεώργιο & Γεώργιο «επαρχιωτών του Αγίου Βελλά εκ της χώρας Χιονάδες». Στην παρούσα ανακοίνωση θα επιχειρήσουμε τεχνική και τεχνολογική ανάλυση εικονογραφικών παραστάσεων, που αντιπροσωπεύουν το Χιοναδίτικο καλέμι, με παράλληλη αναφορά σε παραστάσεις από εικονογραφικά σύνολα που υπογράφει στον ευρύτερο βορειοδυτικό ελλαδικό χώρο η μεγάλη καλλιτεχνική οικογένεια των Χιοναδιδών ζωγράφων.

ΜΠΑΤΖΕΛΑΣ Χρήστος Ι.

Νεολιθικές Υπόσκαφες κατοικίες στη Θεσσαλία. Ένα παράδειγμα από το Μακρυχώρι Λάρισας. Συσχετισμοί και συγκρίσεις με ανάλογες κατασκευές από τη Μακεδονία

Με επίκεντρο το παράδειγμα ενός λάκκου που ανασκάφηκε τα τελευταία χρόνια στα πλαίσια σωστικής ανασκαφής της ΙΕ' ΕΠΚΑ στη Μαγούλα Μακρυχώρι 1 του νομού Λάρισας, επιχειρείται σύνοψη των δημοσιευμένων περιπτώσεων νεολιθικών υπόσκαφων οικιών του θεσσαλικού χώρου και σύγκριση με τα περισσότερα διαθέσιμα και ολοένα αυξανόμενα σχετικά δεδομένα της βόρειας Ελλάδας. Η παρουσίαση αδημοσίευτου, πρωτογενούς αρχαιολογικού υλικού συνοδεύεται από σύνθεση και ερμηνευτική προσέγγιση του θέματος των νεολιθικών υπόσκαφων οικιών, ένα θέμα, το οποίο δεν έχει, πιστεύουμε, συζητηθεί επαρκώς και καθίσταται ιδιαίτερα «επίκαιρο», μετά τα νέα στοιχεία που έχουν προσφέρει πολύ πρόσφατες δημοσιεύσεις ανασκαφών της κεντρικής Μακεδονίας, όπου πιθανολογείται ότι ολόκληρες φάσεις οικισμών αποτελούνταν αποκλειστικά από υπόσκαφες κατοικίες. Καινούριες προτάσεις και νέα συμπεράσματα ανατρέπουν την παραδοσιακή συσχέτιση του τύπου της υπόσκαφης κατοικίας με τα πρώιμα στάδια νεολιθικής οργάνωσης και αποδίδουν τις κατασκευές αυτές σε συνειδητή πολιτισμική επιλογή.

ΜΠΑΤΖΙΟΥ-ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ Ανθή

Ανασκαφή μυκηναϊκού οικισμού στα Πευκάκια, 2006-2008

Κατά την τριετία 2006-2008 πραγματοποιήθηκαν ανασκαφικές έρευνες στο μυκηναϊκό οικισμό ΝΑ της μαγούλας Πευκάκια, σε θέση η οποία είχε εντοπιστεί παλαιότερα. Στην αρχική διερευνητική ανασκαφή που είχε πραγματοποιηθεί κατά περιόδους κατά τα έτη 1986-1991, είχε εντοπιστεί για πρώτη φορά το τμήμα μυκηναϊκού οικοδομήματος εκτός των ορίων της μαγούλας Πευκάκια. Με τις τελευταίες ανασκαφικές έρευνες που πραγματοποιήθηκαν με την οικονομική στήριξη του INSTAP, αποκαλύπτεται οικοδόμημα του οποίου η διάταξη των χώρων έχει στοιχεία δρομικού κτιρίου αλλά είναι πολύ πρώιμη η εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων είτε για τον αριθμό των οικοδομημάτων είτε για τη μορφή τους. Γεγονός όμως είναι ότι άρχισε να αποκαλύπτεται ένα κτίριο με ισχυρή τοιχοδομία

του οποίου η κεραμική χρονολογείται στην ΥΕ IIIA2-IIIB, φάσεις που είχαν διαπιστωθεί και παλαιότερα. Η έλλειψη δημοσιευμένου υλικού από τις ανασκαφές πάνω στη μαγούλα Πευκάκια, καθιστά επιτακτική την ανάγκη της συστηματικής έρευνας στην περιοχή για την τόσο σημαντική και κρίσιμη εποχή, για τη διακρίβωση και πιθανή διόρθωση απόψεων που αφορούν τη χρονική αλληλουχία των φάσεων κατοίκησης, για το ρόλο του οικισμού των Πευκακίων σε σχέση με τους άλλους δύο μυκηναϊκούς οικισμούς του Βόλου, αλλά κυρίως για τον ίδιο τον οικισμό, την οργάνωση, την έκταση και τη δομή του.

ΜΠΙΖΑΚΗ Βασιλική

Τα έθνη της κοιλάδας του Σπερχειού (Αχαιοί Φθιώται, Αινιάνες, Μαλιείς, Οιταίοι) και οι Θεσσαλοί από τον 7ο αι. π.Χ. έως την επικράτηση των Ρωμαίων

Από την αρχαϊκή εποχή και μετέπειτα την κοιλάδα του Σπερχειού κατείχαν τέσσερα έθνη. Οι Αχαιοί Φθιώται, που κατοικούσαν στο βόρειο τμήμα της κοιλάδας, οι Μαλιείς στο νότιο, οι Αινιάνες στο δυτικό και οι Οιταίοι που κατείχαν κατά κύριο λόγο το όρος Οίτη, αλλά και μέρος της κοιλάδας. Τα έθνη της κοιλάδας του Σπερχειού ανάλογα με τις περιστάσεις δρούσαν ανταγωνιστικά μεταξύ τους, ενώ παράλληλα είχαν να αντιμετωπίσουν και την επεκτατική δράση των Θεσσαλών. Μέσα από τη μελέτη των γραπτών πηγών, κυρίως των κειμένων των ιστορικών και των επιγραφών, ανιχνεύονται οι σχέσεις των τεσσάρων εθνών με τους Θεσσαλούς. Αυτές χαρακτηρίζονται από μεγάλες αλλαγές, καθώς από την αρχαϊκή εποχή μέχρι την επικράτηση των Ρωμαίων, οι κάτοικοι της κοιλάδας του Σπερχειού είναι άλλοτε υποτελείς ή υποτελείς-σύμμαχοι τους και άλλοτε φαίνεται να διαθέτουν απόλυτη ανεξαρτησία.

ΜΠΟΥΓΙΑ Πολυξένη

Ηράκλεια η Τραχινία: Η ιστορική και η αρχαιολογική μαρτυρία

Η Ηράκλεια η Τραχινία ιδρύθηκε για στρατηγικούς λόγους ως αποικία των Λακεδαιμονίων στην επικράτεια της κατεστραμμένης πόλης των Μαλιέων, Τραχίνος, κατά το 5ο έτος του Πελοποννησιακού Πολέμου (426 π.Χ.). Χωρίς αμφιβολία στον πληθυσμό της μυριάνδρου πόλεως (4.000 Λακεδαιμόνιοι και άλλοι Πελοποννήσιοι και 6.000 άλλοι Έλληνες εκτός Αχαιών και Ιώνων) συμπεριλήφθηκαν και οι Τραχίνιοι, οι οποίοι -παρενοχλημένοι από τους Οιταίους- είχαν ζητήσει τη βοήθεια των Σπαρτιατών και ακουσίως προκάλεσαν την κατάλυση της αυτονομίας τους. Για την τύχη της πόλης στη διαχρονία υπάρχουν σποραδικές αναφορές σε αρκετούς αρχαίους συγγραφείς. Θεωρείται ότι οι διαφορετικές εκδοχές τοπικών μύθων απηχούν τα αισθήματα των γηγενών κατά τα πρώτα πενήντα έτη της ζωής του οικισμού, όταν αυτός κατοικήθηκε από Σπαρτιάτες αρμοστές. Επιγραφές μαρτυρούν για την ένταξη και δράση της πόλης στα διάφορα Κοινά (κατά σειρά των Οιταίων, των Αιτωλών, των Αχαιών, των Θεσσαλών), για τους θεσμούς και τις λατρείες της κατά τους ελληνιστικούς και ρωμαϊκούς χρόνους.

ΜΠΟΥΚΑΡΑΣ Κωνσταντίνος

Στοιχεία χωροταξίας και αρχιτεκτονικής από τη Μάνικα

Η συνεχιζόμενη οικοδομική δραστηριότητα στην περιοχή της Μάνικας, με την ανάγκη διενέργειας σωστικών ανασκαφών εντός των ορίων του γνωστού

πρωτοελλαδικού οικισμού, παρέχει την ευκαιρία συγκομιδής νεότερων στοιχείων για την πολεοδομική και χωροταξική ανάπτυξη, την αρχιτεκτονική και τον τρόπο κατασκευής των κτιρίων. Τα συμπεράσματα και οι διαπιστώσεις από παλαιότερες δημοσιευμένες ανασκαφές, εξετάζονται μέσα από το πρίσμα νεότερων ερευνών, περισσότερο προσανατολισμένων στα παραπάνω ζητήματα. Τα μέχρι σήμερα γνωστά όρια του οικισμού ενδεχομένως διευρύνονται, η χωροταξία των κεντρικών τομέων επιτρέπει την υπόθεση έστω, ενός κεντρικού σχεδιασμού, ενώ από την άποψη του τρόπου δόμησης και των υλικών των κτιρίων παρατηρείται ομοιοτυπία, σε αντίθεση με τους αρχιτεκτονικούς τύπους, που χαρακτηρίζονται από πολυτυπία.

ΝΑΝΟΓΛΟΥ Στράτος

Η υλικότητα της παράδοσης στην προϊστορική Θεσσαλία

Η ανακοίνωση αφορά τη διαπραγμάτευση του παρελθόντος από τους κατοίκους της προϊστορικής Θεσσαλίας. Κατά πόσο δηλαδή μπορούμε να δούμε τους τρόπους που οι κάτοικοι της προϊστορικής Θεσσαλίας προσέγγιζαν το δικό τους παρελθόν και τους τρόπους με τους οποίους το ενέτασσαν στο παρόν τους. Σημείο αναφοράς στην ανακοίνωση αποτελεί η υλικότητα του παρελθόντος, πώς δηλαδή η συγκεκριμένη υλική παρουσία των στοιχείων που αποδίδονται στο (δικό τους) παρελθόν επηρέαζαν το (δικό τους) παρόν. Κάποια από τα ερωτήματα που θα τεθούν για παράδειγμα είναι: Ποιες είναι οι διαφορές μεταξύ μίας «μνημειακής» κατασκευής, όπως μία μαγούλα, και μίας παροδικής δραστηριότητας, όπως η απόθεση κάποιων αντικειμένων σε ένα λάκκο; Πώς δομούσαν αυτές οι πρακτικές τον τρόπο που διαμόρφωναν και ν' αντιλαμβάνονταν τον κόσμο τους οι κάτοικοι της προϊστορικής Θεσσαλίας, όπου για παράδειγμα κάποιοι οικισμοί γίνονταν εμφανή ορόσημα, ενώ αντίθετα όσα ελάχιστα νεκροταφεία γνωρίζουμε έμεναν άσημα; Και ποιος ήταν ο ρόλος των αντικειμένων στη διαπραγμάτευση αυτού του παρελθόντος; Υπάρχουν περιπτώσεις όπου μπορούμε να διακρίνουμε συνειδητή διαχείριση του παρελθόντος; κ.ο.κ.

ΝΑΝΟΥ Μαρία

«Χάρτινες εικόνες» και σχέδια εργασίας από τη συλλογή χαρακτηριστικών και σχεδίων του Λαογραφικού Κέντρου Κίτσου Μακρή

Η συλλογή χαρακτηριστικών και σχεδίων του Λαογραφικού Κέντρου Κίτσου Μακρή περιλαμβάνει μία ενδιαφέρουσα σειρά χαλκογραφιών και σχεδίων εργασίας με θρησκευτικά θέματα. Η πλειονότητα των χαρακτηριστικών, αγιορείτικης προέλευσης, χρονολογείται στο 19ο αι. Ένα αξιόλογο έκτυπο αντίβολο (τέλη 18ου-αρχές 19ου αι.) συνδέεται με τοπικά ηπειρωτικά εργαστήρια, ενώ μικρός αριθμός σχεδίων καμωμένων με ελεύθερο χέρι χρονολογούνται στο 19ο αι. Εξέχουσα θέση τέλος στη συλλογή κατέχουν δύο αμφίγραπτες χαλκογραφικές πλάκες (μίτρες) και οι τέσσερις πρόσφατες εκτυπώσεις τους (Βιέννη, 1972), οι οποίες συμβάλλουν στην κατανόηση της τεχνογνωσίας του νέου για την εποχή εκείνη εικαστικού είδους. Στη συλλογή του Λαογραφικού Κέντρου Κίτσου Μακρή εκπροσωπείται μόνον ένα είδος χαρακτηριστικών, οι χαλκογραφίες. Ωστόσο, περιλαμβάνονται αρκετές θεματικές κατηγορίες, όπως διάφοροι εικονογραφικοί τύποι της Παναγίας (Γαλακτοτροφούσα, Ελεούσα), μεμονωμένοι άγιοι (Κωνσταντίνος και Ελένη, Χαραλάμπης), ιεράρχες με βιογραφικές σκηνές (Νικόλαος), πολυπρόσωπες συνθέσεις (Ύψωση του Τιμίου Σταυρού) και άλλες εσχατολογικού περιεχομένου (Δευτέρα Παρουσία), σκηνές από τη ζωή του Χριστού (Βαΐοφόρος). Κυριαρχούν σε αριθμό και ξεχωρίζουν ως προς το περιεχόμενο οι τοπογραφικές παραστάσεις περιώνυμων μοναστηριών του Αγίου Όρους, που αποδίδονται με απλοϊκή «χαρτογραφική» διάθεση (μονές Σίμωνος Πέτρας, Ξενοφώντος, Γρηγορίου). Στα

τρία δείγματα του Κέντρου οι απεικονίσεις αυτές συνδυάζονται είτε με την παράσταση του αγίου στον οποίο σεμνύνεται το καθολικό της μονής (μονή Ξενοφώντος - έφιππος άγιος Γεώργιος, μονή Γρηγορίου - ένθρονος άγιος Νικόλαος με σκηνές βίου), είτε με παραστάσεις κτητόρων, θαυματουργών εικόνων ή και αγίων, των οποίων τα ιερά λείψανα φυλάσσονται στις μονές (μονή Σίμωνος Πέτρας - άγιος Σίμων, Γέννηση Χριστού, αγία Μαγδαληνή). Με τον τρόπο αυτό τα χαρακτηριστικά γίνονται μέσον γνώσης και διάδοσης της ιστορίας των μονών, των πανηγύρεων και των προσκυνημάτων τους ενισχύοντας την πνευματική συσπείρωση του υπόδουλου γένους. Παράλληλα, η εύκολη αναπαραγωγή, το χαμηλό κόστος και η εξαρχής αποδοχή των «χάρτινων εικόνων» ως ισότιμων με τις ζωγραφισμένες συνετέλεσαν στην ευρεία κυκλοφορία τους, γεγονός που έδωσε ώθηση στη χορηγική δραστηριότητα των ορθοδόξων και συνέβαλε στην οικονομική ενίσχυση των μονών. Επιπλέον, οι επιγραφικές μαρτυρίες που συχνά διασώζουν παρέχουν διαφωτιστικά στοιχεία για τον τόπο και το χρόνο παραγωγής τους, τους χορηγούς και τους χαρακτες.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Έλσα

Πήλινα ειδώλια σε ταφικά σύνολα της αρχαίας Δημητριάδας. Εικονογραφία, λειτουργία, χρονολογικές ενδείξεις χρήσης

Η βελτίωση – επέκταση ενός μεγάλου δημόσιου έργου της σύγχρονης πόλης του Βόλου, που άρχισε να κατασκευάζεται τμηματικά από τη δεκαετία του '80 υπήρξε αφορμή να ερευνηθεί ένα μεγάλο σύνολο τάφων ελληνιστικής εποχής. Ο σημαντικός αριθμός αδιατάρακτων ταφικών συνόλων έδωσε στοιχεία για τη χρήση πήλινων ειδωλίων επιτρέποντας τη διερεύνηση της λειτουργίας τους ως ταφικών κτερισμάτων και της επιλογής τύπων για το σκοπό για τον οποίο προορίζονταν και τη χρονολόγησή τους. Με βάση τα συγκεκριμένα ευρήματα θα γίνει προσπάθεια να εντοπισθούν οι επιρροές που δέχτηκαν τα τοπικά εργαστήρια από άλλα ελληνιστικά κέντρα.

ΝΤΑΣΙΟΣ Φώτης

Η «δεκατετράδημος» Οιταία Χώρα: απόπειρα εντοπισμού

Η τοπογραφική αναζήτηση των –σύμφωνα με το Στράβωνα- (14) δήμων που απάρτιζαν το περίοικο έθνος των Οιταίων και τα προβλήματα που αναδύονται στην πορεία της συνιστούν το αντικείμενο της ανακοίνωσης.

ΝΤΙΝΑ Ασπασία

Νεότερες έρευνες στα Παλαιά Βόλου και στην παλαιοχριστιανική πόλη των Φθιώτιδων Θηβών

Κατά τη διενέργεια σωστικών ανασκαφών της 7ης ΕΒΑ στη χρονική περίοδο 2006-2008 στην περιοχή Παλαιών Βόλου, αποκαλύφθηκαν τμήματα της οχύρωσης του Κάστρου του Βόλου, καθώς και άλλα κτιριακά λείψανα, που συνθέτουν τον πολεοδομικό ιστό της πόλης κατά την παλαιοχριστιανική περίοδο. Εντυπωσιακές ήταν και οι έρευνες στην παλαιοχριστιανική πόλη των Φθιωτιδων Θηβών. Ήλθαν στο φως αστικά κτίσματα εντός των τειχών, καθώς επίσης και επαύλεις και νεκροταφεία έξω από τα τείχη και κυρίως στο παραλιακό μέτωπο της Νέας Αγχιάλου. Πλούσια η περισυλλογή των ευρημάτων των ανασκαφών, που αντιπροσωπεύουν όλα τα είδη της τέχνης.

ΠΑΒΕΛΗ Γεωργία

Ενεπίγραφες επιτύμβιες στήλες από τις Φθιώτιδες Θήβες από την κλασική περίοδο έως και τους αυτοκρατορικούς χρόνους

Από το 1991 η ΙΓ' ΕΠΚΑ άρχισε εκτεταμένες έρευνες στην αρχαία πόλη των Φθιωτίδων Θηβών. Με το όνομα αυτό μας είναι σήμερα γνωστές δύο πόλεις στη Μαγνησία. Η μία είναι η γνωστή παλαιοχριστιανική πόλη στη Νέα Αγχίαλο και η άλλη πάνω στο λόφο Κάστρο, πλησίον της κοινότητας Άκετσι (Μικροθήβες), όπου έγιναν οι πρόσφατες έρευνες. Ένα κλειστό σύνολο ανάμεσα στα ευρήματα είναι τα επιτάφια μνημεία από τη θέση Κάστρο, τα ταφικά σήματα που θα αποτελέσουν το αντικείμενο της μελέτης αυτής. Με αφορμή ένα ικανό δείγμα ενεπίγραφων επιτύμβιων στηλών, αδημοσίευτων και δημοσιευμένων, που βρίσκεται σήμερα στο μουσείο του Αλμυρού, θα επιχειρηθεί η εξέταση τόσο της διάταξης και χρήσης του χώρου του νεκροταφείου του οικισμού, όσο και η σημασιολογική ένταξη τους στον ευρύτερο οικισμό. Με τη μαρτυρία τους, εξάλλου, προσφέρεται η δυνατότητα της διερεύνησης της μορφής και ποικιλίας των ταφικών σημάτων ενός θεσσαλικού νεκροταφείου, μία εικόνα που αντικατοπτρίζει τις κοινωνικές δομές και το πολιτιστικό επίπεδο των κατοίκων του οικισμού σε μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Ιδιαίτερα σημαντικά είναι τα στοιχεία που θα προκύψουν από τις επιγραφές των ονομάτων των νεκρών, με βάση τα οποία θα αποτολμηθεί η σκιαγράφηση της δημογραφικής σύστασης των κατοίκων της πόλης.

ΠΑΛΑΙΟΘΟΔΩΡΟΣ Δημήτριος

Η Άρτεμις Φεραία μεταξὺ Θεσσαλίας και Σικελίας

Η ανακάλυψη ενός κολοσσίου κώθωνα αφιερωμένου στη Φεραία Αρτέμιδα και μίας θαυμάσιας, πλην αποσπασματικής προτομής της θεάς στις Συρακούσες το 1968, εγείρει το ζήτημα της διάδοσης της λατρείας της, που μαρτυρείται από τον Πausanias και σε άλλες περιοχές του ελληνικού κόσμου (Αττική, Σικυών, Άργος). Η προγενέστερη έρευνα του ζητήματος περιορίζεται στις περιεκτικές αλλά λίαν σύντομες παρατηρήσεις του Παύλου Χρυσόστομου (*Η Θεσσαλική Θεά Εν(ν)οδία ή Φεραία Θεά*, Αθήνα 1998), όπου η παρουσία της θεάς στην Σικελία ανάγεται στον πρώιμο 4ο αι. Με την παρούσα εργασία, επιχειρείται μία συνολικότερη προσέγγιση του ζητήματος των θεσσαλικών λατρευτικών επιρροών στη Σικελία, που είναι πολύ παλαιότερες, τη σχέση της λατρείας της Αρτέμιδος Φεραίας με τη λατρεία της Δήμητρας και της Κόρης στη Σικελία, και ειδικότερα τις Συρακούσες, και τέλος θα εξεταστεί η χρήση του κώθωνα ως σχήματος κατάλληλου για ανάθεση σε ιερά θεοτήτων που σχετίζονται με τους εφήβους, τους ταξιδιώτες και τους κυνηγούς.

ΠΑΛΛΗΣ Γιώργος

Από τη Λαμία στο Ζητούνι. Αρχαιολογικές μαρτυρίες για την παλαιοχριστιανική και βυζαντινή πόλη

Η αρχαία Λαμία εξακολούθησε να κατοικείται κατά την παλαιοχριστιανική και τη βυζαντινή περίοδο –από τον 9ο αι. με το όνομα Ζητούνι. Κτισμένη σε στρατηγική θέση, επάνω στον οδικό άξονα που συνέδεε τη Θεσσαλία με τη νότια Ελλάδα, έδρα επισκοπής και κρατικών αξιωματούχων, αποτέλεσε σημαντικό οικιστικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής. Στην ανακοίνωση επιχειρείται η διερεύνηση της εξέλιξης του οικισμού κατά τις συγκεκριμένες ιστορικές περιόδους, μέσα από παλαιά και νεότερα αρχαιολογικά δεδομένα. Ενδείξεις για την έκταση και τη μορφή της παλαιοχριστιανικής πόλης παρέχουν οι πιθανές θέσεις βασιλικών, η επαναχρησιμοποίηση των ελληνιστικών τάφων του αρχαίου βόρειου νεκροταφείου,

καθώς και τα *spolia* από κτίσματα της περιόδου. Οι λεγόμενοι «σκοτεινοί χρόνοι» αντιπροσωπεύονται με ταφές στη θέση μίας παλαιοχριστιανικής έπαυλης στο Σανίδι, στα περὶχωρα του οικισμού. Το μεσοβυζαντινό Ζητούνι φαίνεται πως περιορίζεται στις πλαγιές του Κάστρου, όπως προκύπτει από τα πενιχρά κτιριακά λείψανα που έχουν εντοπιστεί και τις μεταγενέστερες εκκλησίες. Λίγα αλλά αξιόλογα δείγματα γλυπτικής χρονολογούμενα από το 10ο ως το 12ο αι., μαρτυρούν την οικοδόμηση ναών στον οικισμό. Ένα εκτεταμένο νεκροταφείο βυζαντινών χρόνων έχει ανασκαφεί στη θέση Ταράτσα. Στην παραγμένη περίοδο της Φραγκοκρατίας αναδεικνύεται η στρατιωτική σημασία του Κάστρου, του οποίου πρέπει να ενισχύθηκε τότε η οχύρωση.

ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Αναστασία, ΛΑΓΙΑ Άννα, ΔΟΥΛΓΕΡΗ-ΙΝΤΖΕΣΙΛΟΓΛΟΥ Αργυρούλα, ΑΡΑΧΩΒΙΤΗ Πολυξένη

Βιοαρχαιολογικά δεδομένα από Μυκηναϊκό νεκροταφείο στο Βελεστίνο Μαγνησίας

Παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της βιοαρχαιολογική μελέτης πέντε θαλαμοειδών λαξευτών τάφων και ενός λακκοειδούς της Μυκηναϊκής εποχής από το Βελεστίνο Μαγνησίας. Οι τάφοι παρουσιάζουν κάποιες ιδιαιτερότητες, που αφορούν ίσως περισσότερο την Κεντρική Ελλάδα. Οι θαλαμοειδείς τάφοι χαρακτηρίζονται από μία τουλάχιστον ταφή κατά χώραν και δύο ή περισσότερες παραμερισμένες. Το σύνολο των ατόμων σε κάθε θαλαμοειδή τάφο αριθμεί από 3 έως 10 ταφές. Το δείγμα αποτελείται από 31 άτομα, 20 ενήλικα και 11 ανήλικα. Χαρακτηριστική είναι η μεγαλύτερη παρουσία βρεφών και παιδιών σε σχέση με τους ενήλικες σ' έναν τουλάχιστον τάφο, μία πρακτική που δεν φαίνεται να εμφανίζεται συχνά σε Μυκηναϊκούς τάφους. Παρατηρείται αντιπροσώπευση και των δύο φύλων όλων των ηλικιών. Τα μέχρι τώρα δεδομένα δείχνουν ότι τα θηλυκά άτομα υπερβαίνουν αριθμητικά τα αρσενικά, ενώ η παρουσία ηλικιωμένων ατόμων και των δύο φύλων δεν είναι σπάνια. Εντυπωσιακή είναι η εκτεταμένη απώλεια δοντιών εν ζωή τόσο σε θηλυκά όσο και σε αρσενικά άτομα, η οποία φαίνεται να ξεκινά ήδη από νεαρές ηλικίες. Έκδηλη είναι η παρουσία δεικτών καταπόνησης κατά την ανάπτυξη με την μορφή υποπλασιών της αδαμαντίνης στη μόνιμη οδοντοστοιχία παιδιών, εφήβων και ενηλίκων. Συζητείται η πιθανή παρουσία γενετικής αναιμίας σε παιδικό σκελετό και η παρουσία μολυσματικών ασθενειών σε ανήλικα άτομα. Μία σειρά παθολογικών αλλοιώσεων που περιλαμβάνουν περιοστίτιδες, τραυματισμούς, οστεοαρθρίτιδες μολύνσεις και αναπτυξιακά προβλήματα φανερώνει την παρουσία σκληρών συνθηκών διαβίωσης κατά την ενήλικη ζωή.

ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Μαρία-Φωτεινή

Το Ασκληπιείο του Δαφνούντος. Πρώτη παρουσίαση

Στο πλαίσιο της κατασκευής της παράκαμψης του Αγίου Κωνσταντίνου στο τμήμα του αυτοκινητόδρομου Π.Α.Θ.Ε. από το Λογγό έως την έξοδο της σήραγγας της Κνημίδος, η ΙΔ' ΕΠΚΑ διεξήγαγε σωστικές ανασκαφές θέση «Ισιώματα», από τον Οκτώβριο του 2005 έως τον Απρίλιο του 2007. Η θέση ταυτίζεται με τον αρχαίο Δαφνούντα, οικοδομικά κατάλοιπα του οποίου ήρθαν για πρώτη φορά στο φως. Το σημαντικότερο εύρημα των ανασκαφών είναι ένα ορθογώνιο κτιριακό συγκρότημα διαστάσεων 30X15 μ., αποτελούμενο από δύο διαφορετικά κτίρια και υπαίθριους χώρους λατρείας. Οι υπαίθριοι χώροι περιλαμβάνουν μία ορθογώνια εσχάρα με υπολείμματα καύσης, βωμό και επτά κυκλικούς λάκκους λαξευμένους στο στέρεο έδαφος. Πληθώρα προϊόντων απόρριψης τελετουργικών πράξεων και θυσιών περιέχονταν σε ορισμένους από τους λάκκους και σε παχύ στρώμα στο χώρο ανατολικά του βωμού, με ίχνη καύσης, κεραμίδες και μικρούς λίθους.

Περισυλλέχθηκαν αναθήματα, πολλά από τα οποία παραπέμπουν στη λατρεία του Ασκληπιού (χάλκινα ομοιώματα φιδιών, χάλκινα βραχιόλια με απολήξεις κεφαλές φιδιών, ενεπίγραφα όστρακα τελετουργικών αγγείων, μαρμάρινα αγαλμάτια, τμήματα αναθηματικών στηλών κ.ά.). Σύμφωνα με τα ανασκαφικά δεδομένα, η χρήση του χώρου ως υπαίθριου λατρευτικού ξεκινά από τα τέλη του 6ου αι. π.Χ. και συνεχίζεται κατά τους κλασικούς χρόνους, οπότε κατασκευάζεται το κτίριο Β. Στη συνέχεια, περί τα μέσα του 4ου αι. π.Χ., προστίθεται το κτίριο Α, το οποίο εξακολουθεί να χρησιμοποιείται μέχρι τους αυτοκρατορικούς χρόνους. Πρόκειται για ένα από τα αρχαιότερα Ασκληπιεία στον ελλαδικό χώρο, καθώς τα περισσότερα κατασκευάζονται από τον 4ο αι. π.Χ., όταν ο ήρωας-θεός γίνεται ιδιαίτερα δημοφιλής και διαδίδεται ευρέως η λατρεία του, η οποία εξακολουθεί να ασκείται μέχρι τους ρωμαϊκούς χρόνους. Μετά το πέρας της ανασκαφής, το οικοδομικό συγκρότημα μεταφέρθηκε περί τα 150 μ. ανατολικότερα προκειμένου να αποκατασταθεί και να αναδειχθεί.

ΠΑΡΤΙΔΑ Έλενα Κ.

Από τους υπαίθριους αποθέτες στις υπαίθριες εκθέσεις

Πραγματευόμαστε την αξιοποίηση του κατακείμενου ή σωρευμένου σε υπαίθριους αποθέτες αρχαιολογικού υλικού και τη μετατροπή του σε εκθεσιακό υλικό, με αφορμή δύο νέες συλλογές αρχιτεκτονικής και επιγραφικής στους Δελφούς, οι οποίες περιέχουν θεματικές ενότητες που αντλήσαμε από διάσπαρτους λίθους. Οι συγκεκριμένες συλλογές αναπτύσσονται αντίστοιχα σ' ένα υπαίθριο άνδρηρο κι έναν ημιστεγασμένο χώρο (στοά). Σκοπός μας, πέραν της ανάδειξης και οργανωμένης παρουσίασης, ήταν να διαμορφωθεί και να αξιοποιηθεί το πεδίο έξω από την καθιερωμένη διαδρομή των επισκεπτών και, πρωτίστως, να ταξινομηθούν τα ευρήματα καθαυτά, ώστε να μπορούμε να τα συσχετίσουμε, ταυτίσουμε και αποδώσουμε. Οι αποθέτες και λιθοσωροί, που δε λείπουν από τα μεγάλα αρχαιοελληνικά ιερά (Ολυμπία, Νεμέα, Αθήνα, Δήλο) και συχνά κρύβουν σημαντικές πληροφορίες, αξίζει να διερευνηθούν συστηματικά. Μέσα από τη μελέτη σχεδιασμού των δύο νέων εκθέσεων στους Δελφούς προκύπτει, πιστεύουμε, ο εκπαιδευτικός ρόλος που επιτελούν αλλά και η ερευνητική σκοπιμότητα μίας διευθέτησης του κατάσπαρτου υλικού. Δύο βασικοί άξονες της ανακοίνωσης είναι: (Ι) Τα κριτήρια επιλογής των αρχιτεκτονικών και ενεπίγραφων εκθεμάτων, αντίστοιχα, δηλαδή: (α) να εκπροσωπηθεί και να τονιστεί τόσο ο χαρακτήρας του δελφικού ιερού όσο και η μορφολογική ιδιαιτερότητα κάποιων μνημείων (π.χ. αιτωλικές αναθέσεις ιωνικού ρυθμού 3ου αι. π.Χ.). (β) να συμπληρωθούν νοηματικά οι εκθετικές ενότητες του Μουσείου Δελφών μέσα από τα κείμενα των επιγραφών. (ΙΙ) Οι προοπτικές ανασύστασης και αποκατάστασης που ανοίγονται ειδικότερα από την υπαίθρια έκθεση αρχιτεκτονικών. Ήδη, μικρής κλίμακας ανάταξη επιχειρήσαμε σε δύο περιπτώσεις, καταδεικνύοντας ότι επίκεντρο του ενδιαφέροντος δεν είναι ο μεμονωμένος λίθος αλλά το μνημείο προέλευσης.

ΠΕΝΤΕΔΕΚΑ Αρετή

Δίκτυα ανταλλαγής της κεραμικής στη Νεολιθική Θεσσαλία: κόμβοι και σύνδεσμοι, οικισμοί και σχέσεις

Το ζήτημα της ανταλλαγής της κεραμικής κατά τη Νεολιθική στη Θεσσαλία δεν έχει απασχολήσει έντονα την έρευνα κατά το παρελθόν, με εξαίρεση παλαιότερη εργασία, η οποία βασίστηκε κατά κύριο λόγο στη χημική ανάλυση επιφανειακής κεραμικής. Η εκ νέου ενασχόληση με το θέμα της ανταλλαγής της κεραμικής, τόσο σε θεωρητικό όσο και σε αρχαιολογικό επίπεδο, ανέδειξε την ανάγκη μίας

συνθετικής θεωρητικής και μεθοδολογικής προσέγγισης, η οποία να αντιμετωπίζει την κεραμική ως πολυδιάστατη έκφραση της ανθρώπινης πρακτικής, μέσα από τις αλληλένδετες διαστάσεις της κεραμικής παραγωγής (δηλαδή της τεχνολογίας κατασκευής), της ανταλλαγής και της κατανάλωσης της κεραμικής. Στο πλαίσιο μίας τέτοιας προσέγγισης, εξετάστηκαν αρχαιομετρικά (πετρογραφική ανάλυση, δοκιμές επανόπτησης) 480 δείγματα κεραμικής της MNIII και NNI από 12 ανασκαμμένους οικισμούς (Σπήλαιο Θεόπετρας, Πλατιά Μαγούλα Ζάρκου, Μαγούλα Συκεών, Οργόζινος, Μακρυχώρι 2, Αγία Σοφία, Οτζάκι, Αράπη, Χάλκη 1, Σέσκλο, Τσαγγλί και Αχίλλειο), καθώς και μέρος του συγκριτικού υλικού της επιφανειακής κεραμικής που αναλύθηκε χημικά κατά την παλαιότερη αρχαιομετρική έρευνα. Αυτή η συνδυαστική μελέτη διέκρινε την ύπαρξη διαφορετικών δικτύων διακίνησης, τα περισσότερα εκ των οποίων αφορούν συγκεκριμένες κεραμικές κατηγορίες ("ξεστή", τεφρή, μαύρη στιλβωμένη) και εμφανίζουν διαφορετική διασπορά στο θεσσαλικό χώρο. Αν και τα αποτελέσματα της έρευνας υποδεικνύουν ότι όλες οι κατηγορίες κεραμικής αποτελούν αντικείμενο διακίνησης, το φαινόμενο της ανταλλαγής φαίνεται ότι εντείνεται κατά τη NNI. Τα δίκτυα σχέσεων που αναγνωρίζονται έχουν διάφορες μορφές, ενώ ο τρόπος συμμετοχής δεν είναι ο ίδιος για όλους τους οικισμούς, καθώς διαπιστώνονται τρία διαφορετικά σχήματα σχέσεων μεταξύ των οικισμών.

ΠΕΤΡΟΥΤΣΑ Ειρήνη, ΔΗΜΑΚΗ Σοφία, ΜΑΝΩΛΗΣ Σωτήρης

Διερεύνηση κοινωνικών διαφορών μέσω της διατροφής. Ανάλυση σταθερών ισοτόπων άνθρακα και αζώτου σε κολλαγόνο ανθρώπινων οστών από το Ζέλι και το Καλαπόδι Λοκρίδας

Η παρούσα ανακοίνωση αποτελεί μία προσπάθεια διερεύνησης των κοινωνικών διαφορών, που έχουν παρατηρηθεί στα αρχαιολογικά ευρήματα, μεταξύ των πληθυσμών της Ύστερης Εποχής Χαλκού, από το Ζέλι και το Καλαπόδι, χρησιμοποιώντας ως μέτρο τις διατροφικές συνήθειες τους. Η μελέτη της διατροφής γίνεται μέσα από την ανάλυση σταθερών ισοτόπων άνθρακα και αζώτου, σε κολλαγόνο οστών, γιατί η συγκεκριμένη μοριακή ανάλυση αποδίδει άμεσα αποτελέσματα της κατανάλωσης διαφορετικών πρωτεϊνικών πηγών τροφής, αποφεύγοντας πιθανές παραπλανητικές περιβαλλοντικές επιδράσεις.

ΠΙΚΟΥΛΑΣ Γιάννης Α.

Τα προγράμματα του ΠΘ/ΙΑΚΑ: «Οι διαβάσεις της Πίνδου: Οδικό δίκτυο και άμυνα» [Η έρευνα στη Θεσσαλία: 2006] και «Διασχίζοντας τον Όλυμπο: Οδικό δίκτυο και άμυνα στην Περραιβία» [2008-2010]

Στην ανακοίνωση παρουσιάζεται το συγκεκριμένο πρόγραμμα του οικείου Τμήματος, που αποβλέπει στην επισήμανση, καταγραφή και μελέτη του οδικού δικτύου στην οροσειρά της Πίνδου σε διαχρονική βάση, σε συνδυασμό με το δίκτυο άμυνας της ίδιας περιοχής. Την τριετία 2002–2004 η έρευνα επικεντρώθηκε στη βόρεια Πίνδο, πρωτίστως στο νομό Γρεβενών, και τα αποτελέσματα παρουσιάσθηκαν στα αντίστοιχα ΑΕΜΘ. Το θέρος του 2005 η έρευνα πραγμάτωθηκε στο νομό Τρικάλων και ιδιαίτερα ασχολήθηκε με τη χαρτογράφηση του οδικού άξονα Μέτσοβο–Καλαμπάκα, της περιφέρειας στα νεότερα χρόνια Κάλε Μάρε. Επιπλέον, εντοπίστηκαν οχυρά και οικισμοί κατά μήκος της παραπάνω διαδρομής (βλ. 2ο ΑΕΘΣΕ). Η ανακοίνωση επικεντρώνεται στα πεπραγμένα της τελευταίας ερευνητικής περιόδου του προγράμματος, θέρος του 2006. Η έρευνα κάλυψε τις ανατολικές υπώρειες του Κόζιακα, από την Καλαμπάκα και την Αγία Παρασκευή έως την Πύλη Τρικάλων, ανασυσταίνοντας πρωτίστως το δίκτυο

άμυνας, οχυρά και οχυροί οικισμοί. Επιπλέον, στοιχεία ενίσχυσαν τις ταυτίσεις των επώνυμων οικισμών, Αιγίνιον – Καλαμπάκα, Φαλώρεια – Σκούμπος.

ΡΑΠΤΟΠΟΥΛΟΣ Σωτήριος Γ.

Μυκηναϊκός τάφος στο Καστρούλι Δεσφίνας

Η ύπαρξη Μυκηναϊκών τάφων στο ύψωμα Καστρούλι, στα Α. της Δεσφίνας Φωκίδας, ήταν γνωστή εδώ και πολλά χρόνια. Το 2005 ανασκάφηκε ο καλύτερα διατηρημένος απ' αυτούς -ένας θολωτός τάφος με μεγάλο μονολιθικό ανώφλι, που χρησιμοποιήθηκε για ταφές της Υ.Ε. ΙΙΙ β' – γ' περιόδου. Εκτιμάται ότι στο κεντρικό υψίπεδο της χερσονήσου της Δεσφίνας, όπου δεσπόζει το ύψωμα Καστρούλι, υπήρχαν κατά την Αρχαιότητα τρεις, τουλάχιστον, κώμες, που πλαισίωναν μία πόλη. Ο χαρακτήρας των κωμών αυτός ήταν, κατά βάση, κτηνοτροφικός.

ΡΙΤΣΩΝΗΣ Άγγελος, ΧΡΥΣΑΝΘΗ Αγγελική

Οχυρωματικό έργο στο Μαύρικα της βόρειας Ευβοίας

Στο ΒΑ άκρο της βόρειας Εύβοιας, τοπωνύμιο Μαύρικας, η ΙΑ' ΕΠΚΑ από το έτος 2004 διενεργεί σωστική έρευνα σε οχυρωτική θέση η οποία καλύπτετο από πυκνό δάσος και βλάστηση. Τις πληροφορίες για το επικείμενο οχύρωμα έχουμε από τις αρχές του περασμένου αιώνα από την αναφορά του Philipson. Το οχυρωματικό έργο αποτελείται από 4 τομείς οι οποίοι δυναμώνουν την οχύρωση στην Ανατολή, Δύση και Βορρά με λαξευτή αρχιτεκτονική δόμηση καθώς και δύο τμήματα φυσικών βραχώσεων που δηλώνουν έξοχη θεμελίωση και υποδομή. Στον τομέα Μαύρικας 1 υπάρχουν αναλήμματα [E8 και E7] τα οποία δημιουργούν δυνατά άνδηρα που προστατεύουν το δυτικό τοιχίο του Προμαχώνα. Προς τον νότο, Μαύρικας Ι και Μαύρικας ΙΙ τρία άλλα αναλήμματα [E1, E2, E3] δημιουργούν άλλο άνδηρο με πιθανότητα ύπαρξης πύλης Ω1 . Η κεραμική των τομών, όπως και η δόμηση των ανδρών και του κεντρικού πυρήνα, μας επιτρέπουν μία πρώτη χρονολόγηση από τα μέσα του 6ου π.Χ. αι. μέχρι και τα ύστερα ρωμαϊκά χρόνια.

ΣΑΡΑΝΤΗ Φωτεινή

Νεότερα στοιχεία για την οχύρωση της αρχαίας Ναυπάκτου

Η οχύρωση της αρχαίας Ναυπάκτου ανάγεται στους κλασικούς χρόνους και οι πρώτες γραπτές αναφορές σχετικά με αυτήν αφορούν στα γεγονότα του Πελοποννησιακού πολέμου. Μεγάλο μέρος του αρχαίου οχυρωματικού περιβόλου ταυτίζεται με το μεσαιωνικό κάστρο, καθώς αποτέλεσε την υποδομή του. Όπως όμως ήταν ήδη πλέον γνωστό η αρχαία οχύρωση ήταν αρκετά μεγαλύτερη, καθώς εκτεινόταν ανατολικά εκτός των ορίων της μεσαιωνικής οχύρωσης. Νέα στοιχεία από σωστικές ανασκαφές των τελευταίων ετών μας παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για τη μορφή και έκταση του αρχαίου περιβόλου και την τοπογραφία της αρχαίας πόλης.

ΣΔΡΟΛΙΑ Σταυρούλα

Παλαιοχριστιανικά ευρήματα στην περιοχή του Κισσάβου

Το έτος 2008 άρχισε η κατασκευή του νέου οδικού άξονα στα Τέμπη, έργο που οδήγησε στη διεξαγωγή ανασκαφικής έρευνας στη θέση Τσιριγιά Χωράφια, ένα ομαλό ύψωμα που ελέγχει τη νότια είσοδο των Τεμπών και γειτνιάζει προς ανατολάς με αρχαίο λατομείο. Εκεί αποκαλύφθηκε μικρός οικισμός της παλαιοχριστιανικής περιόδου, καθώς και νεκροταφείο από κιβωτιόσχημους κτιστούς τάφους της ίδιας εποχής. Το ίδιο έτος, στον ανατολικό Κίσαβο, σωστική ανασκαφή σε οικόπεδο της παραλιακής Βελίκας οδήγησε στην αποκάλυψη παλαιοχριστιανικού συγκροτήματος. Αποτελείται από ορθογώνιους χώρους που διατάσσονται περιμετρικά ενός αίθριου, διαστάσεων 10x15 μ., και μπορούν να συνδεθούν με τη βασιλική που είχε εντοπισθεί εκεί στο παρελθόν. Αρχαιολογικά λείψανα της ίδιας εποχής εντοπίστηκαν και στον οχυρωμένο λόφο που δεσπόζει στα δυτικά και έχει σχετισθεί με την αρχαία Μελίβοια.

ΣΙΣΜΑΝΗ Κασσάνδρα

Οι ταφικές πρακτικές στη Θεσσαλία κατά τη μέση εποχή του χαλκού

Το θέμα της ανακοίνωσης είναι οι ταφικές πρακτικές στη Θεσσαλία κατά τη Μέση Εποχή του Χαλκού (ΜΕΧ). Τα δεδομένα για τη ΜΕΧ στη Θεσσαλία, σε αντίθεση με την Ύστερη Εποχή του Χαλκού (ΥΕΧ), είναι σχετικά ελλιπή και προέρχονται από την ανασκαφή λιγοστών οικιστικών και ταφικών καταλοίπων, κυρίως στις παράκτιες περιοχές της Θεσσαλίας. Ωστόσο μέσα από την παρούσα ανακοίνωση και την ανάλυση αυτών των δεδομένων επιχειρείται η ανίχνευση του τρόπου με τον οποίο οι ταφικές πρακτικές αποτέλεσαν μέσο για τη διαμόρφωση της κοινωνικής οργάνωσης κατά τη ΜΕΧ σε αυτή την περιοχή. Από αυτή την ανάλυση προκύπτει ότι η σύνθετη κοινωνική οργάνωση που είναι γνωστή για την ΥΕΧ, οφείλεται σε διαδικασίες που είχαν ξεκινήσει ήδη από τη ΜΕΧ. Ειδικότερα, προς το τέλος της ΜΕΧ, παρατηρείται η παρουσία ορισμένων ομάδων που προσπαθούν να διαφοροποιηθούν και να σταθεροποιήσουν τον κοινωνικό τους ρόλο, χρησιμοποιώντας ως μέσο τις ταφικές πρακτικές. Η δράση αυτών των ομάδων εντάσσεται στο πλαίσιο γενικότερων κοινωνικοπολιτικών εξελίξεων που λαμβάνουν χώρα κυρίως στη νότια και κεντρική Ελλάδα αυτή την περίοδο και οι οποίες οδηγούν στην ανάδειξη των ισχυρών μυκηναϊκών ανακτόρων κατά την ΥΕΧ.

ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ Μαρία

Το αρχείο Αποστόλου Σ. Αρβανιτόπουλου και η σημασία του για τη μελέτη της Θεσσαλικής αρχαιολογίας σήμερα

Ο Απόστολος Αρβανιτόπουλος εργάστηκε στη Θεσσαλία ως έφορος αρχαιοτήτων από το 1906 έως το 1917 και από το 1920 έως το 1926 και διενέργησε μεγάλης κλίμακας ανασκαφές στην περιοχή, που απέδωσαν σημαντικά ευρήματα, όπως οι γραπτές στήλες της Δημητριάδας, τα ιερά της Αθηνάς Πολιάδος και της Αρτέμιδος στους Γόννους, το ιερό του Κοροπαίου Απόλλωνος, το ιερό της Αθηνάς Πολιάδος στις Φθιώτιδες Θήβες, κλπ. Αν και δημοσίευσε ευρέως επιγραφές από όλη τη Θεσσαλία, ιδίως την Περραιβία και τη Δημητριάδα, το μεγαλύτερο μέρος των ανασκαφών του παραμένει αδημοσίευτο. Το αρχείο του, που θεωρούνταν χαμένο ως τα τέλη της δεκαετίας του 1990, σήμερα φυλάσσεται στην Εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία και στην Επιγραφική Εταιρεία, και περιλαμβάνει τα ημερολόγια των ανασκαφών του, σχέδια και φωτογραφίες χώρων και ευρημάτων, χειρόγραφα εργασιών του, αλληλογραφία του με συναδέλφους, προσωπικά

έγγραφα. Στόχος της ανακοίνωσης αυτής είναι να παρουσιαστούν τα στοιχεία από το αρχείο Αρβανιτόπουλου που μπορούν ενδεχομένως να οδηγήσουν στην ταύτιση και ανασύνθεση αδημοσίευτων ανασκαφικών συνόλων, καθώς και στην καλύτερη κατανόηση των ανασκαφικών του αναφορών στα Πρακτικά και την Αρχαιολογική Εφημερίδα. Θα παρουσιαστούν μεταξύ άλλων νέα στοιχεία για τις ανασκαφές του Αρβανιτόπουλου στη Μητρόπολη Εστιαιώτιδος, τις Φθιώτιδες Θήβες, τη Δράνιστα Δολόπων, τη Δημητριάδα, το Γοννόκονδυλο-Ολυμπιάδα.

ΣΤΑΜΟΥΔΗ Αικατερίνη

Μετάβαση και συνέχεια από τη Μέση Εποχή του Χαλκού (ΜΕΧ) έως την Ύστερη Εποχή του Χαλκού (ΥΕΧ). Η περίπτωση της κοινότητας Νέο Μοναστήρι στη βόρεια Φθιώτιδα

Η ανασκαφική δραστηριότητα στη σύγχρονη κοινότητα του Νέου Μοναστηρίου στο βόρειο τμήμα της Φθιώτιδας, και στα όρια της αρχαίας Θεσσαλίας, έφερε στο φως οικοδομικά λείψανα και οικιστικά στρώματα της ΜΕΧ και της ΥΕΧ. Ξεκινώντας από τη μετάβαση από τη ΜΕΧ προς την πρώιμη ΥΕΧ, κατά την οποία η μυκηναϊκή παρουσία χαρακτηρίζεται από την κεραμική παράδοση της ΥΕ II περιόδου, η εξέλιξη του οικισμού συνεχίζεται ομαλά και αδιάλειπτα, έως και την ΥΕ III Β περίοδο. Η ανακοίνωση εστιάζει τόσο στην αναγνώριση των χαρακτηριστικών της κεραμικής σε όλο το χρονικό εύρος της ΥΕΧ στη συγκεκριμένη θέση, όσο και στη σύγκρισή τους με κεραμικούς τύπους του θεσσαλικού, αλλά και του νοτιοελλαδικού χώρου.

ΣΤΑΝΤΖΟΥΡΗΣ Πασχάλης, ΠΑΠΑΓΙΩΤΗΣ Παναγιώτης

Ευρήματα παλαιοχριστιανικής εποχής στα πλαίσια του έργου «Παράκαμψη πόλεως Βόλου»

Κατά τη διάρκεια της ανασκαφικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε στη θέση Καζανάκι στα πλαίσια του έργου «Παράκαμψη πόλεως Βόλου» και συγκεκριμένα στη (Χ.Θ 13.391,20 – Χ.Θ 13.427,68) ερευνήθηκαν δύο τομείς με απόσταση μεταξύ τους 175 μ. Στο μεγαλύτερο από τους δύο αποκαλύφθηκε αγροικία, που αποτελείται από έξι χώρους με δύο οικιστικές φάσεις. Μεταξύ άλλων υπήρξε δεξαμενή με χρήση ληνού και υπολήνιο. Από τα ευρήματα η αγροικία μπορεί να χρονολογηθεί στους παλαιοχριστιανικούς χρόνους (5ος-6ος αι.). Μετά την εγκατάλειψή της, τμήμα της χρησιμοποιήθηκε ως χώρος ταφών. Στο μικρότερο τομέα αποκαλύφθηκε ορθογώνιο κτίσμα, που περιελάμβανε δεξαμενή με βοθρίδιο, πιθανότατα επίσης για την παραγωγή κρασιού. Με βάση τα ευρήματα, το κτίσμα αυτό χρονολογείται επίσης στους παλαιοχριστιανικούς χρόνους. Ύστερα από σχετική γνωμοδότηση του Τοπικού Συμβουλίου Μνημείων Θεσσαλίας, που υλοποιήθηκε στην υπ' αρ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Β1/Φ32/31794/1553/1-6-06 Υπουργική Απόφαση, και με το σκεπτικό ότι η διατήρηση των ευρημάτων δεν είναι δυνατή λόγω του μεγάλου βάθους τους και της αποσπασματικότητάς τους, αποφασίστηκε η απόσπαση των δεξαμενών (ληνών), λόγω σπουδαιότητας, και η μεταφορά τους στον αρχαιολογικό χώρο των Παλαιών σε κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο, προκειμένου να εκτεθούν, συνοδευόμενες από το σχετικό ενημερωτικό υλικό. Όλες οι εργασίες πραγματοποιήθηκαν με επίβλεψη της 7ης ΕΒΑ.

ΣΤΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ Λάμπρος, ΚΑΡΑΝΤΖΑΛΗ Έφη

Νέα δεδομένα για τη ρωμαϊκή περίοδο στα αρχαία Φάλαρα (Στυλίδα)

Κατά τη διάρκεια εργασιών για την επέκταση του δικτύου αποχέτευσης της Στυλίδας στα πλαίσια του έργου της ΤΥΔΚ αποκαλύφθηκαν στο ανατολικό τμήμα της αρχαίας πόλης των Φαλάρων κατάλοιπα δύο πολυτελών οικιών της ρωμαϊκής περιόδου, με χώρους που έφεραν ψηφιδωτά δάπεδα. Αν και δεν στάθηκε δυνατή η αποκάλυψη ολόκληρης της κάτοψης των οικοδομημάτων, ήταν εξ αρχής φανερό ότι ανήκαν σε πλούσια ρωμαϊκή συνοικία της πόλης. Στην παρούσα ανακοίνωση θα γίνει μία πρώτη παρουσίαση αυτών των δύο οικιών και των ευρημάτων τους, παράλληλα θα επιχειρηθεί ο συσχετισμός τους με ήδη γνωστά αρχιτεκτονικά κατάλοιπα οικιών της περιοχής και η σύνδεσή τους με τον πολεοδομικό ιστό της ρωμαϊκής πόλης. Τέλος, με βάση τα νέα δεδομένα θα γίνει προσπάθεια σκιαγράφησης της ιστορίας των Φαλάρων, ενός από τους σημαντικότερους λιμένες της Θεσσαλίας, κατά τη ρωμαϊκή εποχή.

ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ-ΓΑΤΣΗ Μαρία

Το έργο της ΛΣΤ' ΕΠΚΑ στο νομό Αιτωλοακαρνανίας κατά τα έτη 2004-2008

Η ΛΣΤ' ΕΠΚΑ, με αρμοδιότητα στους νομούς Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδας, συμπληρώνει, το Φεβρουάριο του 2009, 5 έτη λειτουργίας της. Κρίνουμε λοιπόν σκόπιμο στην πρώτη συμμετοχή της στο ΑΕΘΣΕ να παρουσιαστούν τα χαρακτηριστικά της. Καταγράφονται, λοιπόν, τα προβλήματα της, λόγω έλλειψης βασικών υποδομών και επαρκούς στελέχωσής της με μόνιμο επιστημονικό και εργατοτεχνικό προσωπικό, και διαγράφονται οι προοπτικές της. Στη συνέχεια θα γίνει εκτενέστερη αναφορά στο σωστικό ανασκαφικό έργο της Εφορείας στο νομό Αιτωλοακαρνανίας, το οποίο κάλυψε κατά τα προαναφερόμενα έτη ένα ευρύτατο γεωγραφικό και χρονολογικό φάσμα. Νέα δεδομένα που προέρχονται από τις έρευνες αυτές φωτίζουν την ιστορία και την αρχαιολογία της περιοχής, η οποία παραμένει εν πολλοίς άγνωστη.

ΤΖΙΑΦΑΛΙΑΣ Αθανάσιος, BOUCHON Richard

Consolation à la famille de Markellos de Trikkè : à propos d'un document inédit du IIe s. apr. J.-C.

La reprise des fouilles d'une zone intra-urbaine de Trikala, menées par l'Ephorie de Larisa (IE' EPKA) dans les années 80, en collaboration avec l'Ephorie Byzantine (7e EBA), ont mis au jour un complexe thermal antique et une basilique byzantine, dans les murs de laquelle était remployé un bloc brisé en deux fragments et portant un document épigraphique qui intéresse la cité antique de Trikkè à l'époque impériale et surtout l'histoire de la formation des élites de la confédération thessalienne : une lettre adressée au koinon thessalien à l'occasion du décès prématuré, loin de sa patrie, d'un jeune Trikkéen du nom de Markellos. L'auteur de la lettre n'est pas directement connu, car le texte n'est pas entièrement conservé, mais il s'agit de la cité auprès de laquelle Markellos menait ses études, ce qui rend l'identification avec Athènes très probable. On replacera donc ce document dans le contexte de la paideia des fils des bonnes familles à l'époque de ce qu'on a appelé la Renaissance du monde grec sous l'Empire romain.

ΤΖΙΑΦΑΛΙΑΣ Αθανάσιος, DECOURT Jean-Claude

Un nouveau règlement religieux pour des cultes orientaux à Larissa

Une très haute stèle opistographe récemment découverte hors contexte archéologique a Marmariani, près de Larissa, présente sur ses deux faces un long règlement cultuel pour toute une série de divinités, certaines grecques, d'autres orientales, certaines bien connues, d'autres, semble-t-il, nouvelles. On présentera une première édition de cette inscription qui fournit toute une série de nouveautés sur la place des cultes orientaux en Thessalie.

ΤΖΙΑΦΑΛΙΑΣ Αθανάσιος, ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΗΣ Δημήτριος

Πληροφοριακό σύστημα διαχείρισης αρχιτεκτονικών μελών Α' Αρχαίου Θεάτρου Λάρισας

Η ηλεκτρονική διαχείριση της τεκμηρίωσης των δεδομένων στα εργοτάξια των μνημείων παρουσιάζει σημαντικά πλεονεκτήματα. Στην περίπτωση του έργου Α' Αρχαίο Θέατρο Λάρισας εφαρμόστηκε με επιτυχία ένα ηλεκτρονικό πληροφοριακό σύστημα το οποίο καταγράφει και διαχειρίζεται τα ευρήματα του χώρου. Συγκεκριμένα αναπτύχθηκε πληροφοριακό σύστημα διαχείρισης των ευρημάτων-αντικειμένων, το οποίο δομήθηκε με γνώμονα την εύκολη διαχείριση από τους χρήστες του και διατηρώντας ταυτόχρονα υψηλούς κανόνες ασφαλείας. Το σύστημα αυτό προβλέπει την ταυτόχρονη διαχείριση πολλών χρηστών και την εισαγωγή τους με κατάλληλους κωδικούς ασφαλείας. Χρησιμοποιεί ειδικά σχεδιασμένες φόρμες που επιτρέπουν την καταχώριση, τη διαχείριση και την αναζήτηση δεδομένων σε απλή ή σύνθετη μορφή. Συνδέει περιγραφικά δεδομένα με αρχεία εικόνας, σχεδίου, κειμένου, με τη δημιουργία *hyperlinks*. Χρησιμοποιεί βοηθητικούς πίνακες και λίστες ώστε να επιτρέπει την εισαγωγή δεδομένων από ανάκληση προεπιλεγμένης λίστας. Με τη συγκεκριμένη μεθοδολογία αποφεύγονται οι διπλές καταχωρίσεις καθώς και τα σφάλματα καταχωρίσεων, ενώ παράλληλα μειώνεται ο χρόνος καταχώρισης. Καθοδηγεί το χρήστη κατά την εισαγωγή των δεδομένων μέσα από την αυτόματη ενεργοποίηση ή απενεργοποίηση λειτουργιών ανάλογα με το πεδίο καταχώρισης. Διατηρεί το ιστορικό των εγγραφών ή καταχωρίσεων για κάθε αντικείμενο.

ΤΟΥΡΝΑΒΙΤΟΥ Ιφιγένεια

Τεκμήρια μυκηναϊκής παρουσίας σε Πρωτο-Γεωμετρικό νεκροταφείο: ο γρίφος του αποθέτη στην «Αγριελιά»

Στον ανατολικό τομέα του Πρωτο-Γεωμετρικού νεκροταφείου στη θέση Αγριελιά, 1 χιλιόμετρο Ν της αρχαίας Άλου και στα πλαίσια σωστικής ανασκαφής για την κατασκευή του οδικού άξονα Ο.Α.Π.Α.Θ.Ε. (ΧΘ 279.000), που διεξήχθη το 1999 από την ΙΓ' ΕΠΚΑ, ανασκάφηκε κυκλικός λάκκος/αποθέτης, κοντά σε συστάδα τάφων της πρώιμης Πρωτο-Γεωμετρικής περιόδου. Η επίχωση στο εσωτερικό του αποθέτη περιείχε υπολείμματα καύσεων (στάχτες, τμήματα ανθράκων), οστά ζώων και όστρεα καθώς και Μυκηναϊκή κεραμική της ΥΕ ΙΙΙΙ περιόδου. Η ανακάλυψη του συγκεκριμένου αποθέτη μέσα σε Πρωτο-Γεωμετρικό νεκροταφείο θολωτών και κιβωτιόσχημων τάφων με Υπομυκηναϊκό υλικό, τεκμηριώνει τη Μυκηναϊκή παρουσία στο χώρο και επιβεβαιώνει τη συνεχή χρήση/κατοίκηση της περιοχής από τα μυκηναϊκά χρόνια.

ΤΟΥΦΕΞΗΣ Γεώργιος, ΤΣΕΡΓΑ Κλεονίκη, ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ Ελένη

Σωστική ανασκαφική έρευνα σε νεολιθικό οικισμό στο Βασιλή Φαρσάλων Λάρισας

Παρουσιάζονται τα πρώτα συμπεράσματα της σωστικής ανασκαφικής έρευνας σε νεολιθικό οικισμό που εντοπίστηκε κατά την κατασκευή του αγωγού φυσικού αερίου, κοντά στο χωριό Βασιλή Φαρσάλων. Οι ανασκαμμένες, μέχρι σήμερα, επιχώσεις χρονολογούνται στη Νεότερη Νεολιθική περίοδο, ενώ στα επιφανειακά στρώματα ανασκάφηκαν τάφοι της ελληνιστικής περιόδου.

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ Πέγκυ, ΣΚΑΦΙΔΑ Ευαγγελία

Η Δημητριάδα κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους: νέα δεδομένα

Στην παρούσα ανακοίνωση επιχειρείται η σύνθεση, ο συσχετισμός και η ερμηνεία των μέχρι σήμερα ανασκαφικών δεδομένων από την περιοχή της Δημητριάδας και των Παλαιών κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους, με σκοπό μία πρώτη προσέγγιση των δημογραφικών εξελίξεων στο μυχό του Παγασητικού κόλπου μετά τη συρρίκνωση του πολεοδομικού ιστού της ελληνιστικής Δημητριάδας.

ΤΣΑΝΤΗΛΑ Βάσω

Οι εργασίες αποκάλυψης του ελληνιστικού λουτρού των Οινιάδων μετά από έναν αιώνα

Στα πλαίσια του έργου του Τ.Δ.Π.Ε.Α.Ε. «Ανάπλαση, ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου Οινιάδων, νομού Αιτωλοακαρνανίας», δόθηκε η δυνατότητα της αποκάλυψης ενός από τα σημαντικότερα μνημεία της πόλης, του λουτρού του, το οποίο έχει χρονολογηθεί από διάφορους μελετητές από τον 3ο έως και τον 1ο αι. π.Χ. Το λουτρό αυτό, που ανασκάφηκε και δημοσιεύτηκε πριν ένα αιώνα από Αμερικανούς αρχαιολόγους (J. M. Sears, «Oeniadae: V: A Greek Bath», AJA 8, 1904, 216-226), είχε καλυφθεί έκτοτε ολοκληρωτικά από την πυκνή βλάστηση και τις φερτές επιχώσεις. Τις εργασίες ρουτίνας ωστόσο, διαδέχτηκε σύντομα η ανασκαφή παρθένων στρωμάτων, σε σημεία που δεν είχαν ερευνηθεί από τους πρώτους ανασκαφείς και τα οποία μας προσφέρουν νέα στοιχεία, κυρίως για την αρχιτεκτονική δομή, την περίοδο λειτουργίας και την οριστική εγκατάλειψη του λουτρού. Η τελική δημοσίευση των πορισμάτων της έρευνας αναμένεται μετά την ολοκλήρωση της ανασκαφής.

ΤΣΙΛΙΜΙΓΚΑΣ Χρήστος

Ιερός ναός Αγίου Νικολάου Σιαμάδων Καστανιάς στο νομό Τρικάλων

Από το άλλοτε μεγάλο μοναστηριακό συγκρότημα της ιεράς μονής Αγίου Νικολάου Σιαμάδων, μετόχι της ιεράς μονής Σταγιάδων, σώζεται σήμερα μόνο το καθολικό, ναός αθωνικού τύπου με τρούλο. Στην παρούσα ανακοίνωση θα επιχειρηθεί μία πρώτη προσέγγιση του αρχιτεκτονικού αυτού τύπου, σε σύγκριση με τον αντίστοιχο τύπο των Μετεωρίτικων Μονών καθώς και με ανάλογα παραδείγματα από την ευρύτερη περιοχή Ασπροποτάμου. Επιπλέον, θα επισημανθούν επιγραμματικά οι μέχρι σήμερα εργασίες αποκατάστασης του ναού αυτού, έτσι ώστε να συνδεθεί με το μοναδικό για τον αρχιτεκτονικό τύπο ναό του Τιμίου Σταυρού Δολιανών Κρανιάς και με αφετηρία τα Μετέωρα να αποτελέσουν μία ενδιαφέρουσα πολιτιστική διαδρομή.

ΤΣΙΜΠΙΔΑ Ελένη

Ο τοιχογραφικός διάκοσμος των ναών της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος στην Αγιά και του Αγίου Νικολάου στον Αετόλοφο

Ο ναός της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος στην Αγιά και το παρακείμενο παρεκκλήσιο των Αγίων Αναργύρων κοσμούνται με τοιχογραφίες του 1653 και του 1656, αντίστοιχα. Στην ίδια περίοδο και στο ίδιο καλλιτεχνικό κλίμα μπορούν να τοποθετηθούν οι τοιχογραφίες που διασώζονται στο ιερό του ναού του Αγίου Νικολάου στον Αετόλοφο Αγιάς. Στην ανακοίνωση παρουσιάζεται το εικονογραφικό πρόγραμμα των ναών αυτών και επιχειρείται μία πρώτη προσέγγιση της σχέσης τους με τα σύγχρονα μνημειακά σύνολα της περιοχής. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο καλλιτεχνικό ύφος των ανώνυμων αυτών έργων, το οποίο απομακρύνεται από το ύφος που επικρατεί τόσο στην περιοχή της Αγιάς όσο και του ευρύτερου Θεσσαλικού χώρου. Στο ίδιο πλαίσιο, διερευνάται η προσπάθεια των καλλιτεχνών για τον εμπλουτισμό και την ανανέωση των εικονογραφικών σχημάτων με στοιχεία «νεωτερικά», τα οποία αντλούνται από τα δυτικά χαλκογραφικά πρότυπα, που κυκλοφορούσαν ευρέως στον ελλαδικό χώρο την εποχή εκείνη. Παράλληλα εξετάζεται η δυνατότητα - από την πλευρά των ζωγράφων - της οργανικής ή μη αφομοίωσης των στοιχείων αυτών που οδηγεί είτε στην προσπάθεια προσαρμογής στις αισθητικές αντιλήψεις και την εικαστική γλώσσα της ορθόδοξης ζωγραφικής κατά το 17ο αι. είτε στην απλή αντιγραφή των προτύπων τους.

ΤΣΙΟΥΚΑ Φωτεινή

Το νεκροταφείο ενταφιασμών κατά την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου στη θέση «Βουλοκαλύβα» (Αρχαία Άλος)

Αντικείμενο της παρούσας ανακοίνωσης είναι τα δεδομένα που προέκυψαν από τη μελέτη των τριάντα οκτώ τάφων της Πρώιμης Εποχής του Σιδήρου, που προήλθαν από το τμήμα του νεκροταφείου ενταφιασμών στη θέση «Βουλοκαλύβα» της ευρύτερης περιοχής της αρχαίας Άλου. Το νεκροταφείο εντάσσεται σ' έναν διευρυμένο ορίζοντα ταφικών και πιθανά οικιστικών θέσεων της ίδιας περιόδου, που εκτείνονται στην περιοχή της Άλου και τεκμηριώνουν μία έντονη και εκτεταμένη παρουσία πληθυσμών στο χώρο.

ΤΣΙΟΥΡΗΣ Ιωάννης Κ.

Παρατηρήσεις στην εντοίχια ζωγραφική του ναού του Αγίου Γεωργίου Λεύκης Καρδίτσας

Ο ναός του Αγίου Γεωργίου Λεύκης είναι τρίκλιτη βασιλική με ελαφρώς υπερυψωμένο νάρθηκα - γυναικωνίτη. Η ανέγερσή του ανάγεται στο 17ο τουλάχιστον αιώνα αλλά υπέστη ριζική ανακαίνιση στα μέσα του 18ου αι. Στο εικονογραφικό του πρόγραμμα περιλαμβάνονται εκτός των καθιερωμένων παραστάσεων Ευχαριστιακού περιεχομένου στο Ιερό, το Δωδεκάορτο και τα Πάθη, θαύματα του Χριστού, παραβολές, ο Θεομητορικός κύκλος, μαρτύρια αγίων, εκτενής κύκλος μαρτυριών του αγίου Γεωργίου και θαύματα των Αρχαγγέλων, η Ιστορία των Πρωτοπλάστων, η Δευτέρα Παρουσία, ο Θάνατος, ο Τροχός της Ζωής και, μεταξύ των ολόσωμων αγίων, η έφιππη μορφή του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Στο διάκοσμο του μνημείου εντοπίζεται η παρουσία δύο ζωγράφων οι οποίοι ανήκουν στο «Εργαστήριο της Αγιάς». Ο πρώτος, εργάζεται κυρίως στο χώρο του Ιερού στους ένθρονους αγίους του κυρίως ναού και στο κεντρικό κλίτος. Χαρακτηρίζεται δε για την έντονη μικρογραφική και διακοσμητική διάθεση των συνθέσεων και μπορεί να συνδεθεί με το ζωγράφο του κυρίως ναού του Αγίου Νικολάου

Τσαριτσάνης. Ο δεύτερος εργάζεται στον υπόλοιπο χώρο του κυρίως ναού και στο νάρθηκα, και καθώς στο έργο του απαντούν όλα τα χαρακτηριστικά του διακόσμου των Αγίων Αποστόλων Αγιάς και του καθολικού της μονής Δρακότρυπας Καρδίτσας, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για το Θεόδωρο Ιερέα.

ΤΣΟΚΑΣ Γ.Ν., ΒΑΡΓΕΜΕΖΗΣ Γ., ΣΤΑΜΠΟΛΙΔΗΣ Α., ΤΣΟΥΡΛΟΣ Π., ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Μ.Φ., ΚΑΡΑΝΤΖΑΛΗ Ε., ΣΙΨΗ Μ., ΤΙΛΕΛΗ Φ.

Γεωφυσικές διασκοπήσεις στο πλαίσιο των σωστικών ανασκαφών της ΙΔ' ΕΠΚΑ για τα μεγάλα δημόσια έργα του νομού Φθιώτιδας

Περιγράφονται ο τρόπος διεξαγωγής και τα αποτελέσματα των γεωφυσικών διασκοπήσεων, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν την τελευταία τριετία στο νομό Φθιώτιδας, στο πλαίσιο των σωστικών ανασκαφών της ΙΔ' ΕΠΚΑ κατά την κατασκευή μεγάλων έργων υποδομής. Η εργασία περιλαμβάνει γεωφυσικές έρευνες στη Λιγαριά, τον Αχινό, τον Άγιο Κωνσταντίνο καθώς και άλλες θέσεις στο συγκεκριμένο νομό. Βασικός στόχος των ερευνών ήταν ο εντοπισμός και η χαρτογράφηση θαμμένων αρχιτεκτονικών λειψάνων. Σε μία μόνο περίπτωση, η γεωφυσική διασκόπηση στόχευε στη χαρτογράφηση της οροφής του γεωλογικού υποβάθρου, η οποία έμμεσα οδήγησε σε συμπεράσματα που αφορούσαν την αρχαιολογική έρευνα σε συγκεκριμένη θέση. Οι έρευνες πραγματοποιήθηκαν κυρίως με τη χρήση των μεθόδων της ηλεκτρικής και της μαγνητικής χαρτογράφησης. Σε μερικές περιπτώσεις, χρησιμοποιήθηκαν επίσης οι μέθοδοι της ηλεκτρικής τομογραφίας και του ραντάρ υπεδάφους. Όλες οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν περιγράφονται εν συντομία. Στη συνέχεια περιγράφεται η σχεδίαση των γεωφυσικών ερευνών. Τα αποτελέσματα δίνονται κυρίως σε μορφή τέτοια, η οποία να προσιδιάζει την κάτοψη των θαμμένων αρχιτεκτονικών λειψάνων.

ΤΣΩΤΑ Εύη

Νέα στοιχεία για τη νεολιθική κατοίκηση στη Βοιωτία

Η σημασία της Βοιωτίας κατά τη νεολιθική εποχή, επιβεβαιώνεται από την ύπαρξη ενός μεγάλου αριθμού θέσεων, που χρονολογούνται από τις αρχές έως τα τέλη της περιόδου. Ο αριθμός, αλλά και η γεωγραφική κατανομή τους, μαρτυρούν την πυκνή κατοίκηση ολόκληρου, σχεδόν, του βοιωτικού χώρου. Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί στην απόδοση μίας, κατά το δυνατόν, πληρέστερης συνθετικής εικόνας για τη νεολιθική κατοίκηση στη Βοιωτία, συνδυάζοντας παλαιά και νέα αρχαιολογικά δεδομένα, τα οποία αφορούν στην τοπογραφία, τη χρονολόγηση, καθώς και τις πιθανές επαφές με άλλες πολιτισμικές ενότητες της εποχής.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΟΥ Ξένια

Σχέσεις και επιρροές ανάμεσα στην Εύβοια, την Ιωνία, την Κύπρο από τους γεωμετρικούς στους αρχαϊκούς χρόνους

This paper will focus on the artifacts that reveal the extent of relations and influences between the communities of Euboea on the one hand and the Ionian world (the Cyclades and Asia Minor) and Cyprus on the other. Finds from sites on Euboea and associated areas such as Oropos, including both imported wares and local products, will be discussed in order to understand the nature of the contacts Euboea had with these regions and their impact on Euboean local production from the Geometric to the Archaic period.

ΧΑΡΑΜΗ Αλεξάνδρα

Τάφος μακεδονικού τύπου από τη νεκρόπολη της αρχαίας Τανάγρας στη Βοιωτία

Στις αρχές του 2007 πραγματοποιήθηκε μικρής κλίμακας ανασκαφική έρευνα σε ένα συλημένο τάφο «μακεδονικού τύπου», ο οποίος είχε εντοπιστεί από τα τέλη του 19ου αι. στην περιοχή της νεκρόπολης της αρχαίας Τανάγρας. Το μνημείο βρίσκεται σήμερα σε ελεγχόμενη στρατιωτική ζώνη στην οποία η πρόσβαση γίνεται με ειδική άδεια. Η παρούσα ανακοίνωση έχει ως στόχο την αρχιτεκτονική παρουσίαση του ταφικού μνημείου, την προσπάθεια χρονολόγησής του με βάση τα λιγοστά ευρήματα που προέκυψαν από την πρόσφατη ανασκαφική έρευνα και τη σύγκρισή του με παρόμοια γνωστά μνημεία που βρέθηκαν στην περιοχή της κεντρικής Ελλάδας και περιλαμβάνονται στη δημοσίευση της C. Huguenot.

ΧΑΤΖΗΑΓΓΕΛΑΚΗΣ Λεωνίδας Π.

Νέα δεδομένα από τη Συκεώνα. Οικιστικό σύνολο της Μέσης Νεολιθικής

Στα πλαίσια των εργασιών κατασκευής της Ε.Ο. Καρδίτσας – Λάρισας συνεχίστηκε η ανασκαφική έρευνα στη Μαγούλα Συκεώνος, θέση Ζευγαρολίβαδο, του δήμου Φύλλου του νομού Καρδίτσας. Οι σωστικές ανασκαφικές εργασίες που πραγματοποιήθηκαν κατά τα έτη 2007 – 2008 έφεραν στο φως νέα ενδιαφέροντα δεδομένα. Πρόσθεσαν δε νέα συμπεράσματα για την κατοίκηση, την οργάνωση και τη χρήση του χώρου κατά τη Μέση και Νεότερη Νεολιθική – φάση Τσαγγλί - Λάρισα. Επίσης σημαντικό, νεότερο στοιχείο αποτέλεσε η διακρίβωση δραστηριότητας κατά την Τελική Νεολιθική και Πρώιμη Εποχή του Χαλκού. Στην παρούσα ανακοίνωση θα δοθεί βαρύτητα στα αποκαλυφθέντα οικιστικά κατάλοιπα αρχιτεκτονικών φάσεων της Μέσης Νεολιθικής.

ΧΑΤΖΗΑΓΓΕΛΑΚΗΣ Λεωνίδας Π., ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ Χρ.

Πρόδρομος Καρδίτσας. Νεότερα στοιχεία από τη Μαγούλα στον Άγιο Ιωάννη

Στην ήδη γνωστή θέση «Πρόδρομος» του δήμου Κάμπου του νομού Καρδίτσας από την έρευνα του Γ. Χ. Χουρμουζιάδη κατά τη δεκαετία του 1970, νεότερα πολύ σημαντικά στοιχεία έρχονται να προστεθούν μέσα από τις ανασκαφικές έρευνες της ΛΔ' ΕΠΚΑ στο οικόπεδο του Δημοτικού Σχολείου Προδρόμου στα πλαίσια του έργου ανέγερσης νέου κτηριακού συγκροτήματος. Στοιχεία οικιστικής εγκατάστασης με πηλόστρωτα δάπεδα, λιθόστρωτες επιφάνειες, αποθηκευτικούς λάκκους, καθώς και πληθώρα κινητών ευρημάτων, όπως χρηστική και διακοσμημένη κεραμική, λίθινα και οστέινα εργαλεία και πήλινα ειδώλια, αποτελούν νέα ενδιαφέροντα δεδομένα για τη χρήση του χώρου κατά την Τελική Νεολιθική, την Πρώιμη και Μέση Εποχή του Χαλκού. Παρόμοια, εξίσου πολύ σημαντικά ευρήματα, είχαν διαπιστωθεί κατά τη διάρκεια παλαιότερων ερευνών στην ευρύτερη περιοχή του Προδρόμου και συγκεκριμένα στον αγρό Μπαμπζέλη, τα οποία θα πρέπει να συσχετιστούν με τα αντίστοιχα στο λόφο του Αγίου Ιωάννη.

ΧΑΤΖΗΑΓΓΕΛΑΚΗΣ Λεωνίδας Π., ΤΣΕΛΙΟΣ Χρ.

Μαυρομμάτι Καρδίτσας. Νέα θέση YEX

Κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης των έργων αναδασμού στην κτηματική περιφέρεια του Δ. Δ. Μαυρομματίου του δήμου Μουζακίου, αποκαλύφθηκαν στ' ανατολικά και βόρεια της επαρχιακής οδού Καρδίτσας - Μουζακίου αρχαιολογικά στοιχεία της Ύστερης Εποχής Χαλκού. Η μικρή, σωστική ανασκαφική έρευνα που πραγματοποιήθηκε κατά τα έτη 2005 – 2006, έφερε στο φως ένα μεγάλο σύνολο αγγείων *in situ* (τριποδικά αγγεία, κύλικες, ρητά, σκύφους) και άλλων αντικειμένων, με χαρακτηριστικά της Μέσης και κυρίως της Ύστερης Εποχής Χαλκού. Τα νέα ανασκαφικά δεδομένα συμπληρώνουν το χάρτη των θέσεων της Εποχής Χαλκού στη Δυτική Θεσσαλία και αποτελούν το έναυσμα για περισσότερη έρευνα, κατανόηση και τεκμηρίωση της κοινωνικής δομής και οργάνωσης κατά την περίοδο αυτή.

ΧΙΔΙΡΟΓΛΟΥ Μαρία

Φιλάγγρα Μαρμαρίου. Μία οχυρή θέση κλασικών έως ελληνιστικών χρόνων στη ΝΑ Εύβοια

Στη ΝΑ ακτογραμμή της Εύβοιας, στη θέση Φιλάγγρα, κοντά στο σημερινό χωριό Γιαννίτσι Μαρμαρίου και στο ΒΔ όριο της επικράτειας της αρχαίας πόλης –κράτους της Καρύστου, εντοπίζεται μία αρχαία οχύρωση με εγκαταστάσεις στο εσωτερικό της. Σύντομες περιγραφές της θέσης βρίσκουμε το 19ο αι. στους Ραγκαβή, Girard – Lacroix, Bursian, Baumeister και Lolling, στους Sackett κ.α., Γουναρόπουλο, Χωρέμη, Σκούρα τον 20ο αι. και πιο πρόσφατα στο Reber. Στη θέση αυτή διατηρούνται, σε καλή κατάσταση, η αρχαία οχύρωση, ένας αριθμός ορατών οικοδομικών καταλοίπων κτιρίων εντός και εκτός των τειχών και μία λιθόκτιστη σήραγγα. Τμήμα της εγκατάστασης χρησιμοποιήθηκε στους μεσαιωνικούς χρόνους. Στην αρχαία οχύρωση διακρίνονται τρεις οικοδομικές φάσεις, η πρωιμότερη από τις οποίες ανάγεται, σύμφωνα με τα κινητά συνευρήματα στον 6ο έως πρώιμο 5ο αι. π.Χ. και οι άλλες δύο φαίνεται να καλύπτουν τον 4ο αι. π.Χ. Στην ανατολική πλευρά της θέσης, όπου η οχύρωση διατηρείται σε μήκος 350 μέτρων, εντοπίζονται τα οικοδομικά κατάλοιπα τριών τετράγωνων πύργων. Το τείχος διατηρείται αποσπασματικά, σε μήκος 150 μέτρων και στα νότια. Η βόρεια πλευρά της θέσης προφυλάσσεται από το απόκρημνο ανάγλυφο του εδάφους. Στην παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζεται μία πρώτη τοπογραφική αποτύπωση και ανάλυση των τειχών, των πύργων και των ορατών αρχαίων κτιρίων αυτής της αταύτιστης οχυρής θέσης της Καρυστίας χώρας, καθώς και μία συνοπτική αναφορά στα πολυπληθή, επιφανειακά κεραμικά ευρήματα αρχαϊκών έως ελληνιστικών χρόνων, που έχουν κατά διαστήματα περισυλλεχθεί από το χώρο εσωτερικά και εξωτερικά των τειχών. Με βάση τις μαρτυρίες των πηγών, θα επιχειρηθεί μία σύντομη αναφορά στις αταύτιστες μέχρι σήμερα κώμες και πολιίσματα της Καρυστίας χώρας, σε συνάρτηση με τις σωζόμενες οχυρώσεις και τα επιφανειακά κατάλοιπα εγκαταστάσεων τύπου κώμης στην ίδια περιοχή.

ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ Ιωάννης

Τοιχογραφημένα μνημεία και ζωγράφοι του 16ου αι. στη Θεσσαλία

Στη Θεσσαλία έχουν εντοπιστεί μέχρι σήμερα τουλάχιστον τριάντα (30) ναοί με τοιχογραφίες του 16ου αι. Η θέση της περιοχής στο κέντρο της Ελλάδας αποτελεί πλεονέκτημα και στα μετά την Άλωση χρόνια καθώς στο έδαφός της συνεχίζουν να υπάρχουν και να αλληλεπιδρούν γεωπολιτικοί, οικονομικοί, κοινωνικοί και

πολιτιστικοί παράγοντες ανάπτυξης. Η πλειοψηφία των ναών φέρει πλήρη διάκοσμο ή ζωγραφικά στρώματα που χρονολογούνται στο δεύτερο μισό του 16ου αι. όπως συμβαίνει και στη γειτονική Ήπειρο. Το γεγονός αυτό πιθανόν να συνδέεται με την αύξηση των προνομίων, την ενίσχυση της κοινωνικής σταθερότητας και τις νέες οικιστικές και οικονομικές συνθήκες που διαμορφώνονται από τις σχέσεις κατακτητών και κατακτημένων από τα μέσα κυρίως του 16ου αι. και εξής. Στις καλλιτεχνικές τάσεις και στους τρόπους ζωγραφικής που εμφανίζονται αξίζει να επισημάνουμε την επίδραση της Μακεδονικής ζωγραφικής, κυρίως του 15ου αι., σε ναούς με τοιχογραφίες του πρώτου μισού του 16ου αι. και σπανιότερα σε μεταγενέστερους. Κυρίαρχο ζωγραφικό ρεύμα είναι αυτό της Κρητικής σχολής με βασικότερο εκπρόσωπό του το Θεοφάνη, το πρώτο έργο του οποίου στη μονή Αναπαυσά ασκεί καταλυτική επίδραση στην τέχνη των μεταγενέστερων ζωγράφων όχι μόνο στη Θεσσαλία αλλά και σε όλη την Ελλάδα. Στη Θεσσαλία φαίνεται να εργάσθηκε και ο κορυφαίος εκπρόσωπος της σχολής της ΒΔ Ελλάδας, ο Θηβαίος Φράγγος Κατελάνος, όπως άλλωστε και οι συντοπίτες του αδερφοί Κονταρή, όλοι τους στο καθολικό της μονής Βαρλαάμ. Τα ονόματα των ζωγράφων των περισσότερων ναών δεν μας είναι γνωστά ωστόσο η παρουσία μεγάλων αγιογράφων της Κρητικής σχολής όπως ο Ζώρζης και ο Νεόφυτος Στρελίτζας-Μπαθάς, γιος του Θεοφάνη, σφραγίζουν την εξέλιξη της τέχνης στην περιοχή και δημιουργούν ασφαλείς βάσεις αναφοράς για τους ζωγράφους του επόμενου αιώνα.

ΨΑΛΤΗ Αθανασία

Η αρχαία Θόλος της Ερέτριας. Τα νέα αρχαιολογικά δεδομένα

Κατά τα έτη 2006-2008, πραγματοποιήθηκε ανασκαφική έρευνα στον αρχαιολογικό χώρο της αρχαίας Θόλου της Ερέτριας, στο πλαίσιο της ανάδειξης των αρχαιολογικών χώρων Ερέτριας, που χρηματοδοτήθηκε από το Γ' Κ.Π.Σ. Από την έρευνα αυτή προέκυψαν νέα αρχιτεκτονικά στοιχεία και μεγάλος αριθμός κινητών ευρημάτων, που συμπληρώνουν τις γνώσεις μας για τη μορφή και τη λειτουργία του κυκλικού κτιρίου, το οποίο δέσποζε στην αρχαία αγορά της πόλης. Στην ανακοίνωση παρουσιάζονται για πρώτη φορά τα νέα ανασκαφικά δεδομένα και επιχειρείται μία επανεξέταση της χρήσης του μνημείου και της σημασίας του για την Ερέτρια των κλασικών και ελληνιστικών χρόνων.

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ ΤΟΙΧΟΥ (POSTERS)

GENTILI Lorenzo

An Unusual Capital from the Sanctuary of Herakles in Thebes

During the excavation at the Sanctuary of Herakles in Thebes a little column, worked in one piece with the capital, was found, reused in a later wall together with other archaic material. Its very unusual shape and the very significant context offer us the opportunity for some reflections and considerations.

GUERRA Maria-Filomena, ADRYMI Vassiliki, BAGAUT Dominique, LICHELI Vakhtang, WALTER Ph.

The quest for the gold of the Golden Fleece: analysis of gold items from the Mycenaean tholos tomb at Kazanaki

The intact Mycenaean burial tholos tomb of Kazanaki revealed assorted gold items from the funerary ornaments of the buried bodies, produced by shaping and casting. Believed to be associated to the city of Iolkos, and therefore to the myth of Jason and the Golden Fleece, Kazanaki should deliver objects produced with gold from alluvial deposits: nuggets, pellets and dust obtained by panning in a river with a sheep fleece. To assess this hypothesis, 23 items – decorated gold leaves and necklace beads of various sizes and shapes – were analyzed for the elemental composition of the alloys. Non-destructive PIXE and PIXE-XRF carried out at the AGLAE particle accelerator of the Research and Restoration Centre for the French Museums, in Paris, showed that silver contents range from 11% to 25% whilst copper contents is lower than 2% for the majority of the items. The concentrations measured for a few characteristic trace elements of gold are typical of a low processed metal from alluvial deposits. In order to determine whether the gold comes from the Caucasus, a small set of archaeological gold foils from the same period found in Georgia were also analyzed for comparison. In addition to elemental analysis, examination of the gold items by optical microscopy, scanning electron microscopy and X-ray radiography gave supplementary information on the different steps of their production and revealed some of the secrets of the Mycenaean goldsmith.

LIM Rana , ΣΔΡΟΛΙΑ Σταυρούλα

Ανασκαφική έρευνα στο Μπεζεστένι της Λάρισας

Το Μπεζεστένι της Λάρισας, ένα από τα τρία σωζόμενα του ελληνικού χώρου, χρονολογείται με βάση τις ιστορικές πηγές στις αρχές του 15ου αι. Κατά τις ανασκαφικές εργασίες του 2008, που έγιναν με χρηματοδότηση του δήμου Λαρισαίων στο πλαίσιο αναστηλωτικής μελέτης, προέκυψαν ενδιαφέροντα στοιχεία που συνοψίζονται ως εξής: Αποκαλύφθηκε η στάθμη του αρχικού δαπέδου του

εσωτερικού χώρου, κατά 1μ. περίπου χαμηλότερα από τη σημερινή, καθώς και των εξωτερικών καταστημάτων. Βρέθηκαν οι δύο πεσσοί που στήριζαν τους θόλους, από τους οποίους σώζονται μόνον οι βάσεις, που έχουν τριβαθμιδωτή διάρθρωση και είναι χτισμένες ως επί το πλείστον με αρχαίο υλικό, καθώς και το μεγαλύτερο μέρος του μνημείου. Τέλος, μετρήθηκαν τα βάθη θεμελίωσης των περιμετρικών τοίχων και του λεγομένου θησαυροφυλακίου, και φάνηκε ότι το τελευταίο είναι κατά πολύ νεότερη κατασκευή. Από τα παραπάνω προέκυψαν στοιχεία για τις φάσεις του μνημείου, τα οποία τέθηκαν υπόψη των συντακτών της αναστηλωτικής μελέτης.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Αθανάσιος

Απολιθωμένες πανίδες θηλαστικών της Μαγνησίας

Η μελέτη των απολιθωμένων πανίδων θηλαστικών είναι ένα από τα κυριότερα μέσα ανασύστασης των προϊστορικών περιβαλλόντων, καθώς προσφέρουν αρκετά λεπτομερή εικόνα του έμβιου κόσμου της εκάστοτε εποχής. Στη Μαγνησία είναι γνωστές τέσσερις απολιθωματοφόρες θέσεις που έχουν δώσει αξιόλογες πανίδες θηλαστικών: Περιβολάκι (Ανωτέρου Μειοκαίνου), Σέσκλο (Ανωτέρου Πλειοκαίνου), Βόλος και Αλυκές (Κατωτέρου Πλειστοκαίνου). Η θέση Περιβολάκι βρίσκεται κοντά στο χωριό μικρό Περιβολάκι και έχει δώσει πανίδα οπληφόρων και σαρκοφάγων με σημαντική ταξινομική ποικιλότητα. Η θέση Σέσκλο βρίσκεται εντός ποτάμιας λεκάνης, Β του Νεολιθικού οικισμού. Η πανίδα της κυριαρχείται από ίππους, όσον αφορά τον αριθμό ατόμων, και χαρακτηρίζεται από ταξινομικά πλούσια κοινότητα αντιλοπών. Οι θέσεις Βόλος και Αλυκές βρίσκονται στην περιοχή Αλυκών-Παγασών. Πρόκειται για αργιλικά πληρώματα εντός διακλάσεων του ασβεστολιθικού υποβάθρου της περιοχής. Τα ευρήματα των θέσεων αυτών είναι σχετικά ολιγάριθμα, αλλά περιλαμβάνουν αξιόλογο αριθμό ειδών. Παλαιοοικολογικές μελέτες στο Περιβολάκι και το Σέσκλο έδειξαν ότι κατά το Ανώτερο Μειοκαίνο και το Ανώτερο Πλειόκαινο στη Μαγνησία επικρατούσαν ανοιχτές δασικές/θαμνώδεις εκτάσεις με πλούσια ποώδη βλάστηση.

ΑΝΔΡΟΥΔΗΣ Πασχάλης

Η ακριβής χρονολόγηση της αγιογράφησης του ναού του Αγίου Γεωργίου Ζαβλαντίων (σημ. Παλαιόπυργος Τρικάλων) με βάση μία χαμένη επιγραφή

Ο μονόχωρος δρομικός ξυλόστεγος ναός του Αγίου Γεωργίου των Ζαβλαντίων (σήμερα αφιερωμένος στον άγιο Αχιλλείο Λαρίσης), είναι κτισμένος μέσα σ' έναν οχυρό περίβολο που δεσπόζει επάνω από το σημερινό χωριό Παλαιόπυργος Τρικάλων. Ο παλαιός ναός, η αρχική μορφή του οποίου είναι άγνωστη, ανοικοδομήθηκε εκ βάθρων με αργολιθοδομή ενισχυμένη με ξυλοδεσιές. Η αρχική του φάση διατηρείται μόνο στον ανατολικό τοίχο, που αποτελεί ουσιαστικά και τμήμα του οχυρού περιβόλου. Αφορμή για την παρούσα ανακοίνωση στάθηκε ο συσχετισμός με το ναό στον οποίο αναφερθήκαμε παραπάνω, μίας γραπτής κτητορικής επιγραφής που υπήρχε επάνω από τη θύρα εισόδου του ναού του Αγίου Γεωργίου Ζαβλαντίων («... επί της θύρας του ναυδρίου παλαιού Μοναστηρίου του Αγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου κειμένου υπέρ το χωρίον Ζαυλάντεια... »). Η επιγραφή, την οποία κατέγραψε το 1838 ένας Θεσσαλός ιστοριοδίφης, ανέφερε ότι ο παλαιός (βυζαντινός) ναός του Αγίου Γεωργίου είχε ανακαινιστεί «εκ βάθρων» και αγιογραφηθεί το 1528 χάρη στις φροντίδες κάποιου -κατά τα άλλα άγνωστου- μοναχού Γερασίμου. Από το εικονογραφικό αυτό πρόγραμμα διατηρούνται παραστάσεις μόνο στον ανατολικό τοίχο. Οι υπόλοιπες τοιχογραφίες έχουν καταστραφεί έπειτα από τις νεωτερικές επεμβάσεις που αλλοίωσαν ανεπανόρθωτα την όψη και το εσωτερικό του ναυδρίου.

ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ Ηράκλειτος

Μελέτη αποκατάστασης του ενετικού κτιρίου “Βαΐλου” στη Χαλκίδα της Εύβοιας

Το κτίριο του “Βαΐλου” βρίσκεται στην παλιά πόλη της Χαλκίδας, πλησίον του παλαιοχριστιανικού ναού της Αγίας Παρασκευής. Ονομάζεται έτσι διότι, σύμφωνα με τις ιστορικές μαρτυρίες, ήταν η κατοικία του άρχοντα της πόλης την εποχή της ενετοκρατίας ο οποίος έφερε τον τίτλο: Βάιλος. Επίσης, σύμφωνα με την παράδοση, στην θέση του υπήρχε παλαιότερα το Βαπτιστήριο της Αγίας Παρασκευής. Είναι από τα ελάχιστα ενετικά κτίρια της ελληνικής επικράτειας που ήταν προορισμένα για κατοικία και σώζουν σε πολύ καλή κατάσταση την αρχική τους φάση. Ακόμη, το κτίριο φέρει οθωμανικές και νεοκλασικές προσθήκες και αποτελεί τοπόσημο για την πόλη της Χαλκίδας. Στην πινακίδα θα παρουσιαστεί η αρχιτεκτονική και αρχαιολογική μελέτη τεκμηρίωσης του μνημείου καθώς και η πρόταση για αποκατάσταση και επανάχρησή του.

ΑΣΔΕΡΑΚΗ-ΤΖΟΥΜΕΡΚΙΩΤΗ Ελένη, REHREN Thilo

Η χρήση του μολύβδου διαχρονικά στη περιοχή της Μαγνησίας

Το 2003 με χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης έγιναν οι πρώτες χημικές αναλύσεις μολύβδινων αντικειμένων από τη Μαγνησία, στο Γεωλογικό Τμήμα του Πανεπιστημίου του *Bristol* με δείγματα που προέρχονταν από το Διμήνι, τις Φερέες και το ελληνιστικό νεκροταφείο της αρχαίας Δημητριάδας. Στη συνέχεια η έρευνα συνεχίστηκε στα *Wolfson Science Laboratories* του Ινστιτούτου Αρχαιολογίας, UCL. Οι χημικές αναλύσεις ολοκληρώθηκαν χρησιμοποιώντας και πάλι δείγματα από το Διμήνι και τις Φερέες αλλά και από τη Μεγάλη Βελανιδιά, την ΠΑΘΕ και τη Σκιάθο με την εφαρμογή ICP-MS και EPMA.

ΒΑΞΕΒΑΝΗΣ Γιάννης

Σωστική ανασκαφική έρευνα στην οδό Ωρίωνος της Χαλκίδας

Σε σωστική ανασκαφή που πραγματοποίησε η 23η ΕΒΑ σε οικόπεδο της οδού Ωρίωνος, στο κέντρο της σύγχρονης πόλης της Χαλκίδας, εντοπίστηκαν πολυάριθμα λείψανα κτιρίων, τα οποία χρονολογούνται κυρίως στους μέσους και ύστερους βυζαντινούς χρόνους. Το σημαντικότερο από αυτά εντοπίζεται στο νότιο τμήμα του οικοπέδου και ανήκει σε μία από τις υπόγειες αίθουσες ενός λουτρικού συγκροτήματος. Τα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα που έφερε στο φως η αρχαιολογική σκαπάνη θεωρούνται ιδιαίτερα σημαντικά για τη γνώση μας σχετικά με την πολεοδομική εξέλιξη της μεσαιωνικής πόλης της Χαλκίδας και ειδικότερα για την περιοχή που αναπτυσσόταν έξω από την οχυρωμένη πόλη, το επονομαζόμενο Προάστιο ή Βούργο (*Borgo*).

ΒΑΞΕΒΑΝΟΠΟΥΛΟΣ Μάρκος, ΒΑΒΕΛΙΔΗΣ Μιχάλης, ANDREASEN Niels H., ΑΓΝΟΥΣΙΩΤΗΣ Δημήτρης

Μεταλλευτική δραστηριότητα στην περιοχή του Ξουριχτιού (ανατολικό Πήλιο)

Στην περιοχή του ανατολικού Πηλίου, από το Καλαμάκι μέχρι και τη Ζαγορά, εντοπίζεται έντονη μεταλλευτική δραστηριότητα. Οι πρόσφατες έρευνές μας στην ευρύτερη περιοχή του Ξουριχτιού, 21 χλμ. Α της πόλης του Βόλου, έφεραν στο

φως πάνω από δέκα θέσεις με υπόγειες μεταλλευτικές εργασίες. Η εκμετάλλευση, όπως δείχνουν οι πρώτες έρευνες, ήταν προσανατολισμένη στην εξόρυξη μεταλλεύματος μικτών θειούχων. Ένα από τα μεταλλεία της περιοχής παρουσιάζει χαρακτηριστικά παλαιότερης μεταλλευτικής δραστηριότητας. Διαθέτει δύο κλάδους συνολικού μήκους πάνω από 100 μ. Στην παρούσα φάση πραγματοποιήθηκε τοπογραφική αποτύπωση και γεωλογική χαρτογράφηση του μεταλλείου. Παράλληλα μελετώνται οι τεχνικές εξόρυξης, καθώς και η ορυκτολογική και χημική σύσταση του μεταλλεύματος.

ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ Κατερίνα

Λοκρικά υφαντικά βάρη από τον Κύνο

Παρουσιάζεται η τυπολογία των υφαντικών βαρών από τον οικισμό του Κύνου Λιβανατών και γίνεται προσπάθεια απόδοσής τους σε εργαστήρια σύμφωνα με τη διακόσμηση ή τις επιγραφές τους. Συζητείται επίσης το ερώτημα των διαφορετικών χρήσεων ανάλογα με το βάρος τους και η ταύτιση των χώρων στους οποίους βρέθηκαν σύμφωνα με τη διασπορά τους στην ανασκαφή.

ΒΑΦΕΙΑΔΗΣ Κωνσταντίνος Μ.

Οι πηγές της «Ερμηνείας» (1729-1733) του Διονύσου από τα Άγγραφα. Νέα στοιχεία για τη χρονολόγησή τους

Το βιβλίο «Ερμηνεία των ζωγράφων» του Διονυσίου από το Φουρνά των Αγράφων, που γράφτηκε μεταξύ των ετών 1729 και 1733, περιέχει τεχνικές οδηγίες και εικονογραφικά πρότυπα προς χρήση των ζωγράφων. Σύμφωνα με τον Παπαδόπουλο-Κεραμέα, τον εκδότη του κειμένου, η «Ερμηνεία» βασίστηκε σε προηγούμενα εγχειρίδια και εικονογραφικούς οδηγούς, πέντε εκ των οποίων αυτός δημοσιεύει. Η χρονολόγησή τους όμως παραμένει μέχρι σήμερα αβέβαιη. Η έρευνα ωστόσο των μεταβυζαντινών μνημείων, κυρίως του Αγίου Όρους και της Θεσσαλίας, έφερε στο φως στοιχεία (εικονογραφικά και τεχνικά), τα οποία παρέχουν ισχυρές ενδείξεις για τη χρονολόγηση των καλλιτεχνικών αυτών εγχειριδίων στο 16ο τουλάχιστον αιώνα.

ΓΑΛΟΥΚΑΣ Στυλιανός Φ.

Το Σπήλαιο του Κένταυρου Χείρωνα

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν αφενός η διαπίστωση της ύπαρξης του Σπηλαίου του Κένταυρου Χείρωνα και αφετέρου ο ακριβής και αντικειμενικός προσδιορισμός της θέσης του, είτε αυτό υπάρχει ακόμη σήμερα, είτε όχι. Η αφορμή για την έρευνα δόθηκε από τον Αντιπρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων, κ. Γ. Σούρλα. Η ονομασία "Σπήλαιο του Χείρωνα" αποδίδεται σήμερα σε τουλάχιστον έξι σπήλαια του Πηλίου που βρίσκονται δίπλα σε αντίστοιχο αριθμό χωριών (Άγιος Λαυρέντιος, Βυζίτσα, Μαλάκι, Μηλίες, Ανήλιο, Μηλίνα). Η συνδυασμένη εξέταση των γεωγραφικών, γεωλογικών και αρχαιολογικών πληροφοριών επέτρεψε με τη συνδρομή και των νέων δορυφορικών τεχνολογιών τον προσδιορισμό της θέσης του σπηλαίου με σημαντική ακρίβεια, αρχικά "επί χάρτου". Η επιτόπια έρευνα υπαίθρου θα επαληθεύσει τα θεωρητικά δεδομένα οδηγώντας δίχως αμφιβολία στον εντοπισμό και στην ταύτιση του σπηλαίου. Παρουσιάζονται όλα τα δεδομένα της έρευνας σχετικά με τον εντοπισμό και την ταύτιση του σπηλαίου μέσα από πραγματικά στοιχεία ώστε να μπορεί στο εξής ο κάθε ερευνητής να πιστοποιήσει

ξανά ότι αυτός είναι ο τόπος μαζί με τον περί αυτόν χώρο όπου συνέβησαν τα σχετικά μυθικά γεγονότα.

ΓΙΑΛΟΥΡΗ Άννα

«Μικροί Περιηγητές». Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για μαθητές Δημοτικού με θέμα την ιστορία και τα μνημεία της Λάρισας

Η ιστορία και τα μνημεία μίας πόλης με διαχρονική κατοίκηση, όπως είναι η Λάρισα, αποτελούν το αντικείμενο του εκπαιδευτικού προγράμματος. Μέσα από μία σύντομη περιήγηση με ολιγόλεπτες στάσεις στα μνημεία του λόφου του Φρουρίου, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με τα μνημεία και ανιχνεύουν την ιστορία της πόλης από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Το πρόγραμμα είναι δίωρο και περιλαμβάνει δραστηριότητα, κατά την οποία οι μαθητές, ως σύγχρονοι περιηγητές χωρισμένοι σε μικρές ομάδες, «καταγράφουν» ορισμένα μνημεία της πόλης, όπως τη βασιλική του Αγίου Αχίλλειου, το βαλανείο, το βυζαντινό ναό και το μπεζεστένι. Το πρόγραμμα στοχεύει στην εξοικείωση των μαθητών με τις αρχαιότητες της πόλης τους και την αγάπη τους για την πολιτιστική μας κληρονομιά.

ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ Μαρίκιτα

Στερεά Ελλάδα. Αρχιτεκτονικά μνημεία και μνημειακά σύνολα του 19^{ου} και του 20^{ου} αιώνα

Η Υ.Ν.Μ.Τ.Ε.Στ.Ε. αποτελεί μια σχετικά νεοσύστατη Περιφερειακή Υπηρεσία του ΥΠΠΟ επιπέδου Διεύθυνσης με αρμοδιότητες στην Προστασία των Νεότερων Μνημείων και στην εφαρμογή Τεχνικών Έργων (Αρχαίων, Βυζαντινών, Μεταβυζαντινών, Νεότερων) της γεωγραφικής Περιφέρειας της Στερεάς Ελλάδας. Η ποιότητα και ο μεγάλος αριθμός των υφιστάμενων, ζωντανών και σε χρήση συνήθως Νεότερων Μνημείων, αυτών δηλαδή που δομήθηκαν μετά το 1830 και αποτελούν υλικές μαρτυρίες ατομικής και συλλογικής δραστηριότητας, επιβάλλει ότι αξίζουν την εφαρμογή συστηματικής προστασίας. Η ανακοίνωση τοίχου με την οποία συμμετέχει η Υ.Ν.Μ.Τ.Ε.Στ.Ε. στο συνέδριο για το έργο του ΥΠΠΟ στη Στερεά Ελλάδα και τη Θεσσαλία 2006-2008 παρουσιάζει δείγματα του νεότερου μνημειακού πλούτου των πέντε νομών της Στερεάς Ελλάδας. Απεικονίζονται δηλαδή αποσπασματικά αρχιτεκτονικά μνημεία και μνημειακά σύνολα της Φωκίδας, Φθιώτιδας, Ευρυτανίας, Βοιωτίας και του νησιωτικού νομού της Εύβοιας και της Σκύρου. Η δραστηκή αλλαγή των κατασκευαστικών δυνατοτήτων στους δύο αιώνες (19^ο και 20^ο), οδήγησε σε ευρηματικές λύσεις και αντίστοιχη διαμόρφωση του φυσικού περιβάλλοντος σε αντίθεση με τις σημερινές πολυποικίλες επεμβάσεις, που συνήθως διέπονται από έλλειψη ορθολογικής διαχείρισης. Πάντως η οίκηση και η δραστηριότητα χιλιετηρίδων στη Στερεά Ελλάδα με διατηρούμενα έως σήμερα τα ίχνη των ανθρώπινων κατασκευών, τα αποτυπώματα του παρελθόντος, αποτελούν το πλεονέκτημα της περιοχής αυτής και δημιουργούν αυξημένη υποχρέωση για την προστασία και προβολή τους, καθώς και τη μετάδοση των αποτελεσμάτων των εργασιών μας στην νεότερη γενιά.

ΔΟΥΛΓΕΡΗ-ΙΝΤΖΕΣΙΛΟΓΛΟΥ Αργυρούλα, ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ Αιμιλία

Παιχνίδια στο Μουσείο. Εκπαιδευτικά Προγράμματα της ΙΓ' ΕΠΚΑ κατά τη διετία 2006-2008

Το Αθανασάκειο Αρχαιολογικό Μουσείο Βόλου, με έναν αιώνα λειτουργίας από την ίδρυσή του, το 1909, πέρα από τον εμπλουτισμό και την ανανέωση των συλλογών

του, με την τελευταία επανέκθεση στην παλαιά πτέρυγα και την έκθεση στη νέα πτέρυγα, δίνει μεγάλη σημασία στην εκπαιδευτική του αποστολή. Σε συνεργασία με το Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων της Διεύθυνσης Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Υπουργείου Πολιτισμού και την εκπαιδευτική κοινότητα του νομού Μαγνησίας, δημιουργούνται και υλοποιούνται εκπαιδευτικά προγράμματα στις αίθουσες του Μουσείου, σε επισκέψιμους αρχαιολογικούς χώρους και σε εργαστήρια πειραματικής αρχαιολογίας. Απώτερος σκοπός είναι να ενισχυθεί ο εκπαιδευτικός του ρόλος, ώστε τα παιδιά να έρθουν σε επαφή με τα αρχαία αντικείμενα και την αρχαιολογική πληροφορία και να μυηθούν, μέσα από βιωματικές δραστηριότητες, στον τρόπο με τον οποίο επικοινωνούν με το Μουσείο και το περιβάλλον του.

ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΗΣ Δημήτριος

Εργασίες ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων Περραιβικής Τρίπολης στα πλαίσια του Γ' Κ.Π.Σ.

Η κλειστή λοφώδης λεκάνη Β της Ελασσόνας είναι η περιοχή της Περραιβικής Τρίπολης, η οποία απαρτιζόταν από τις πόλεις Άζωρο, Δολίχη και Πύθιο. Οριζόταν από τον ποταμό Τιταρήσιο στο νότο και από τα όρη Αμάρμπεη, Καμβούνια και Όλυμπο στο βορρά. Οι πληροφορίες για την αρχαία ιστορία της περιοχής αυτής προέρχονται κυρίως από το Ρωμαίο ιστορικό Τίτο Λίβιο. Με τις σημαντικότερες ιστορικές επιγραφές που βρέθηκαν πρόσφατα τεκμηριώνεται πλήρως η ομοσπονδία τους, καθόσον αποτελούσαν το κοινό των Τριπολιτών, με πρωτεύουσα το Πύθιο, όπου υπήρχε το αρχαίο ιερό του Απόλλωνα Πυθίου. Η ακμή των πόλεων σημειώνεται ανάμεσα στον 5ο και τον 3ο αι. π.Χ. Οι πόλεις Πύθιο, Άζωρος και Δολίχη δημιούργησαν το Κοινό των Τριπολιτών, με επικεφαλής στρατηγό, που σημαίνει κοινή διοίκηση με ομοσπονδιακές αρχές, κοινό στρατό για αμυντικούς σκοπούς, κοπή ομοσπονδιακών νομισμάτων, κοινές λατρείες και γιορτές, συμμαχίες και εξωτερικές διπλωματικές σχέσεις. Κατά τη ρωμαϊκή περίοδο ο Οκταβιανός Αύγουστος αναγορεύτηκε σε στρατηγό του κοινού των Θεσσαλών, μετέτρεψε τον παραδοσιακό θεσσαλικό στατήρα σε ρωμαϊκά δηνάρια και επέφερε μεγάλες διοικητικές μεταρρυθμίσεις στη Θεσσαλία «κατά του Καίσαρος κρίμα», όπως μαρτυρούν οι επιγραφές, τόσο στους θεσμούς, όσο και στις πανάρχαιες τοπικές λατρείες. Η πρόταση έχει ως σκοπό την προστασία των αποκαλυφθέντων αρχαίων λειψάνων και ταυτόχρονα την ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων της περιοχής με τελικό στόχο τη διαμόρφωση τους ώστε αυτοί να είναι επισκέψιμοι. Κεντρικός πυρήνας της πρότασης είναι η διαμόρφωση των ελευθέρων χώρων γύρω από τα αποκαλυφθέντα αρχαία λείψανα με τη δημιουργία επιλεγμένων διαδρόμων και στάσεων έτσι ώστε ο επισκέπτης να έχει τη δυνατότητα μίας συνολικής άποψης του κάθε χώρου αλλά και τη μέγιστη δυνατή προσέγγιση στα αρχαία κτίσματα. Η προστασία και η διάσωση των μνημείων προϋποθέτει τη διατήρηση των επιμέρους στοιχείων τους ως φορείς της διαφύλαξης της αυθεντικότητάς τους. Οι ήπιες επεμβάσεις αποτελούν ίσως τη μοναδική εξασφάλιση της αυθεντικότητας και ως εκ τούτου οι επεμβάσεις στους χώρους είναι όσο το δυνατόν πιο ήπιες, προσαρμοσμένες στο φυσικό περιβάλλον της ευρύτερης περιοχής αλλά και αναστρέψιμες.

ΚΑΡΑΠΑΝΟΥ Σοφία

Σωστικές ανασκαφές στα Φάρσαλα. Στοιχεία για την οργάνωση του δημόσιου χώρου στην πόλη των ελληνοιστικών χρόνων

Οι σωστικές ανασκαφές που διενεργούνται στα Φάρσαλα από τις αρχές του 20ου αι. και με ιδιαίτερα εντατικούς ρυθμούς τα τελευταία 20 περίπου χρόνια, λόγω της

αυξημένης οικοδομικής δραστηριότητας, έχουν φέρει στο φώς αρκετά στοιχεία για την πόλη των ελληνιστικών χρόνων, που ήταν ένα από τα σημαντικότερα αστικά κέντρα της Αρχαίας Θεσσαλίας, πρωτεύουσα της τετραρχίας της Φθιώτιδος. Πρόκειται κυρίως για λείψανα ιδιωτικών οικιών της περιόδου αυτής. Ορισμένα ωστόσο ευρήματα, όπως τμήματα του τείχους, τμήματα οδών, το σύστημα ύδρευσης και αποχέτευσης της πόλης και η θέση ορισμένων δημοσίων κτιρίων μας επιτρέπουν να ανακτήσουμε μία εικόνα για την οργάνωση και του δημοσίου χώρου στην πόλη των ελληνιστικών χρόνων.

ΚΑΡΑΠΑΣΧΑΛΙΔΟΥ Αμαλία

Νέα στοιχεία απο την πόλη της Χαλκίδας της κλασικής – ελληνιστικής και ρωμαϊκής εποχής

Η Χαλκίδα, το μητροπολιτικό κέντρο της Εύβοιας, έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο στην ιστορία του νησιού. Εξαιτίας της επίκαιρης θέσης της, ήταν το μήλο της έριδας των διαφόρων κατακτητών. Η μακραίωνη πορεία της παρουσιάζει την εικόνα μίας πόλης που ευημερεί, μίας πόλης με έντονες εμπορικές δραστηριότητες και με μεγάλη πνευματική άνθιση. Όλα αυτά μαρτυρούν τα αποτελέσματα των σωστικού χαρακτήρα ανασκαφών και μάλιστα των προσφάτων, που αφηγούνται και μας εξιστορούν τα της λατρείας, της διοίκησης του εμπορίου, των βιοτεχνικών ενασχολήσεων των κατοίκων, κυρίως κατά την κλασική, ελληνιστική, αλλά και κατά τη ρωμαϊκή εποχή. Όλα αυτά συνέβαιναν γύρω από τις Καμάρες, την περιοχή Ληλαντίων, τον Άγιο Ιωάννη.

ΚΑΡΑΤΑΣΙΟΣ Ιωάννης, ΚΥΛΙΚΟΓΛΟΥ Βασίλης, ΠΑΛΙΟΥΓΚΑΣ Θεόδωρος

Τεχνολογική μελέτη ελληνιστικής φαγεντιανής από τη Φάρσαλο

Η παρούσα εργασία αφορά στην τεχνολογική μελέτη δείγματος φαγεντιανής, που χρονολογείται στους ελληνιστικούς χρόνους. Το δείγμα προέρχεται από τμήμα ανάγλυφου σκύφου, αιγυπτιακής προέλευσης, ο οποίος βρέθηκε τυχαία στα Φάρσαλα, και ανήκει στη Συλλογή Εμμ. Γ. Καραμανώλη. Η μελέτη της μικροδομής του δείγματος στο ηλεκτρονικό μικροσκόπιο σάρωσης (SEM), σε συνδυασμό με τη χημική ανάλυση (EDAX) του σώματος και της διακόσμησης της φαγεντιανής αποκάλυψαν σημαντικά στοιχεία για τις πρώτες ύλες και τη μεθοδολογία κατασκευής του αγγείου. Το εξωτερικό υάλωμα του αγγείου είναι υπόλευκου χρώματος και έχει μικρή περιεκτικότητα σε ασβέστιο (Ca) και αντιμόνιο (Sb). Το πράσινο υάλωμα της διακόσμησης οφείλει το χρώμα του στην παρουσία σιδήρου (Fe) και χαλκού (Cu), ενώ το καφέ στο συνδυασμό του σιδήρου με το μαγγάνιο (Mn). Ιδιαίτερο τεχνολογικό ενδιαφέρον παρουσιάζει η παρουσία μολύβδου (Pb), τόσο στο σώμα, όσο και στη διακόσμηση του αγγείου, στοιχείο που -σε συνδυασμό με τα αρχαιολογικά και βιβλιογραφικά δεδομένα- θα μπορούσε πιθανόν να βοηθήσει στον ακριβέστερο προσδιορισμό της προέλευσης του αγγείου.

ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ Μαρία

Νέα στοιχεία για την παλαιοχριστιανική οχύρωση της Λάρισας

Ανασκαφική έρευνα της 7ης ΕΒΑ σε κεντρικό οικόπεδο της Λάρισας έφερε στο φως νέα τμήματα της οχύρωσης της πόλης κατά την παλαιοχριστιανική περίοδο. Πρόκειται για ιδιαίτερα σημαντικό εύρημα, καθώς συμπληρώνει τη μορφή της

οχύρωσης, αλλά και προσφέρει στοιχεία για την έκταση της πόλης κατά την περίοδο αυτή.

ΚΩΣΤΑΡΑ Μαρία

Εργασίες στερέωσης στο βυζαντινό ναό του Αγίου Νικολάου Λάρυμνας

Η εισήγησή μου πραγματεύεται τον τριετή κύκλο (1993-1995) στερεωτικών εργασιών στον ιερό ναό του Αγίου Νικολάου Λάρυμνας που πραγματοποιήθηκαν από την 7η ΕΒΑ με σκοπό τη διάσωσή του από την πλήρη κατάρρευση.

ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Γεώργιος Κ.

Οι οθωμανικές επιγραφές της Υπάτης (*Badracik*)

Η ανακοίνωση τοίχου θα παρουσιάσει τα αποτελέσματα της μελέτης τεσσάρων οθωμανικών –επιτύμβιων και κτιτορικών– επιγραφών της Υπάτης (*Badracik*). Ύστερα από σύντομη εισαγωγή στην οθωμανική επιγραφική και στην εξέλιξη των επιτύμβιων στηλών στον ελλαδικό χώρο, θα παρουσιαστεί η κριτική έκδοση των κειμένων των επιγραφών και η αρχαιολογική τους περιγραφή. Το υλικό αυτό ανήκει στην 24η ΕΒΑ Λαμίας.

ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΗΣ Γιώργος, ΜΗΤΡΟΝΑΤΣΙΟΣ Περικλής

Συντήρηση τοιχογραφικού διακόσμου του ιερού ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου στη Γελάνθη Καρδίτσας

Ο ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου βρίσκεται Δ του οικισμού της Γελάνθης και πλησίον του παραρρέοντα Παμίσου ποταμού. Πρόκειται για ναό σταυροειδή εγγεγραμμένο με τρούλο, ενώ στα δυτικά υφίσταται νάρθηκας με γυναικωνίτη. Εσωτερικά ο ναός είναι κατάγραφος με τοιχογραφίες που επιγραφή τις χρονολογεί στα 1843. Στην ανακοίνωση γίνεται αναφορά στη μέθοδο που ακολουθήθηκε για τη συντήρηση των τοιχογραφιών, με βάση εγκεκριμένη μελέτη από το Υπουργείο Πολιτισμού.

ΜΗΤΣΑΤΣΙΚΑΣ Μαργαρίτης, ΤΟΥΛΗ Βασιλική

Συντήρηση τοιχογραφιών του ιερού ναού Αγίου Αθανασίου στο Ψυχικό Λάρισας

Ο ναός του Αγίου Αθανασίου στο Ψυχικό είναι τρίκλιτη θολοσκέπαστη βασιλική του 1839. Ο τοιχογραφικός του διάκοσμος παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, διότι φιλοτεχνήθηκε το 1842 από τους Χιονιαδίτες ζωγράφους Μιχαήλ Ζήκου, Κωνσταντίνο και Κωνσταντίνο. Στην ανακοίνωση τοίχου παρουσιάζονται οι εργασίες συντήρησης που έγιναν από την 7η ΕΒΑ, στα πλαίσια του Γ' Κ.Π.Σ. Με τη συντήρηση οι τοιχογραφίες στερεώθηκαν, απομακρύνθηκε η αιθάλη και τα νεότερα επιχρίσματα και αναδείχθηκε ένα ολοκληρωμένο σύνολο με θεολογικούς συμβολισμούς.

ΜΠΙΡΤΣΑΣ Ιωάννης

Εργασίες αποκατάστασης στην ιερή μονή Αγίου Γεωργίου Αρμά στα Φύλλα της Εύβοιας

Η μονή του Αγίου Γεωργίου Αρμά βρίσκεται στο κέντρο του νομού Ευβοίας. Το καθολικό της κατατάσσεται αρχιτεκτονικά στον τύπο του σύνθετου τετρακιδίου σταυροειδούς εγγεγραμμένου με τρούλο ναό. Η αρχική οικοδόμησή του τοποθετείται στο 13ο αι. με πολλές μετασκευές σε μεταγενέστερες χρόνους. Στο εσωτερικό του μνημείου σώζονται τοιχογραφίες από δύο διαφορετικές φάσεις μεταβυζαντινής περιόδου. Το μνημείο εντάχθηκε στα έργα του Γ' Κ.Π.Σ. με σκοπό την αναστήλωση, τη συντήρηση και τη διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου του. Στην ανακοίνωση θα παρουσιαστούν οι πραγματοποιηθείσες και προβλεπόμενες εργασίες οι οποίες αφορούν στην αποκατάσταση του ναού και την ενίσχυση του φέροντος οργανισμού του (συγκόλληση – συρραφή ρωγμών, τοποθέτηση τενόντων, περίσφιξη τρούλων, αποκατάσταση στέγης, συντήρηση τοιχογραφιών κ.α.), καθώς και στην ανάδειξη του περιβάλλοντος χώρου του. Στην έναρξη των εργασιών πραγματοποιήθηκε μικρής έκτασης ανασκαφική έρευνα στα ανατολικά του Ιερού, προκειμένου να δοθούν νέα στοιχεία για το μνημείο και να επιτευχθεί η βέλτιστη αποκατάστασή του σύμφωνα με την αρχική του μορφή.

ΝΤΑΦΗ Ευαγγελία, ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗ Καλλιόπη

Τα μεσαιωνικά μνημεία του Κάστρου της Σκύρου: Ο ναός της Παναγίας Επισκοπής και η μεσαιωνική δεξαμενή (Σκοτεινή Φυλακή): Οι παλιές επεμβάσεις, τα σημερινά προβλήματα και η μελέτη στερέωσης των μνημείων

Το σημαντικότερο βυζαντινό μνημείο του νησιού ο ναός της Επισκοπής, δεσπόζει στην ευαίσθητη και σεισμογενή περιοχή του Κάστρου της Σκύρου. Σήμερα σε ερειπιώδη μορφή, έχοντας υποστεί αλληπάλληλους καταστροφικούς σεισμούς, σώζει την αψίδα και μέρος του κυρίως ναού που χρονολογείται με βάση επιγραφή στα 895. Η αρχική του μορφή του σταυροειδούς εγγεγραμμένου με τρούλο ναού, συγγένευε με το μνημείο της Παναγίας Σκριπούς στον Ορχομενό (873) και με άλλα μνημεία του 10ου αι. Στην εποχή της Φραγκοκρατίας μετασκευάστηκε σε τρίκλιτη βασιλική, μορφή που είχε μέχρι την κατάρρευσή του. Σε ψηλότερο σημείο μέσα στο κάστρο βρίσκεται η μνημειώδης μεσαιωνική δεξαμενή, μνημείο της Φραγκοκρατίας, που αργότερα μετατράπηκε σε φυλακή. Σώζει σχεδόν ακέραια τη στέγασή του, με δύο οξυκόρυφους θόλους, οι οποίοι όμως στο πέρασμα του χρόνου και εξαιτίας των σεισμών έχουν υποστεί εκτεταμένες ζημιές. Η μελέτη περιλαμβάνει Α) την τμηματική αναστήλωση του μνημείου της Επισκοπής με βάση όλα τα διαθέσιμα στοιχεία από την παλαιότερη αναστήλωση του μνημείου το 1960. Β) Τη στερέωση και αποκατάσταση της μεσαιωνικής δεξαμενής με στόχο να καταστεί το μνημείο επισκέψιμο στο εσωτερικό του. Η μελέτη στερέωσης και αποκατάστασης – αναστήλωσης των δύο μνημείων που εκπονήθηκε από την 23η ΕΒΑ ουσιαστικά θα συμβάλει, με απαραίτητη προϋπόθεση την αντιμετώπιση των γεωλογικών προβλημάτων από τους αρμόδιους φορείς, στην ανάδειξη αυτών των δύο χώρων, ενώ θα αποδώσει και πάλι το χώρο στους κατοίκους και στους επισκέπτες προβάλλοντας τη διαχρονική κατοίκηση του χώρου και τον κεντρικό ρόλο που αυτός έπαιζε στην ιστορική πορεία της Σκύρου.

NTINA Ασπασία, ΒΛΑΧΟΣΤΕΡΓΙΟΣ Ιωάννης

Αναστήλωση καθολικού ιεράς μονής Αγίου Δημητρίου στο Στόμιο (Τσάγεζι) δήμου Ευρυμενίων Λάρισας

Από τη βυζαντινή μονή σώζεται μόνο το καθολικό, ένας τρίκογχος εγγεγραμμένος ναός, αθωνικού τύπου, του τέλους του 15ου αι. Στην ανακοίνωση τοίχου παρουσιάζονται οι εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης του μνημείου που υλοποιήθηκαν κατά το χρονικό διάστημα από 01-07-2004 έως 31-12-2008. Οι εργασίες περιλαμβάνουν: διερεύνηση του μνημείου, ενίσχυση του εδάφους γύρω και μέσα στο ναό, αποκατάσταση του υπάρχοντος κελύφους του ναού, αντικατάσταση των κιόνων, εξυγιάνσεις των στεγών των παρεκκλησίων και των τυπικαρίων, ανακατασκευή του δυτικού περιστώου, της λιτής και του συνόλου της ανωδομής του ναού. Κατασκευή των τεταρτοσφαιρίων, των βαρελόσχημων θόλων, του ψηλοτύμπανου τρούλου καθώς και του συνόλου των στεγών, οι οποίες θα φέρουν επικάλυψη από σχιστολιθικές πλάκες.

ΠΑΛΙΟΥΓΚΑΣ Θεόδωρος

Ένα επείσακτο φαγεντιανό αγγείο από τη Φάρσαλο

Το αγγείο που αποτελεί το αντικείμενο μελέτης της παρούσας ανακοίνωσης βρέθηκε τυχαία στα Φάρσαλα, και ανήκει στη Συλλογή Εμμ. Γ. Καραμανώλη. Πρόκειται για έναν ημισφαιρικό σκύφο από φαγεντιανή, με ανάγλυφα και γραπτά φυτικά κοσμήματα. Το διακοσμητικό σύστημα, τα τεχνοτροπικά στοιχεία και η σύνθεση των θεμάτων που κοσμούν τις επιφάνειές του, εγγράφονται στα χαρακτηριστικά γνωρίσματα μίας κατηγορίας φαγεντιανών αγγείων με προέλευση αιγυπτιακά εργαστήρια, ελληνιστικών χρόνων, τα οποία αντλούν την έμπνευσή τους από προϊόντα της σύγχρονης μεταλλοτεχνίας, κυρίως της αργυροχοΐας. Το εξεταζόμενο αγγείο, μοναδικό έως σήμερα από το θεσσαλικό χώρο, έρχεται να προστεθεί στο μικρό κατάλογο των φαγεντιανών ελληνιστικών αγγείων, που είναι ήδη γνωστά από την ηπειρωτική Ελλάδα. Μολονότι πρόκειται για τυχαίο και μεμονωμένο εύρημα, η παρουσία του σπάνιου και «εξωτικού» αυτού επιτραπέζιου σκεύους, και η μαρτυρία που με τον τρόπο του προσφέρει, είναι ιδιαίτερα σημαντικές, καθώς συμπληρώνουν την εικόνα των σχέσεων της αρχαίας Θεσσαλίας με την πτολεμαϊκή Αίγυπτο.

ΠΑΝΤΑΖΗΣ Γεώργιος, ΜΑΝΤΖΑΝΑ Ε.

Ο προσανατολισμός του τεμένους Κουρσούμ στα Τρίκαλα

Στην εργασία αυτή παρουσιάζεται η μελέτη του προσανατολισμού του τεμένους των Τρικάλων (Κουρσούμ Τζαμί). Η μελέτη αυτή βασίζεται σε γεωμετρικές μεθόδους μέτρησης και επεξεργασίας. Γίνεται μία απαραίτητη συνοπτική παρουσίαση των ιστορικών στοιχείων του τεμένους από την κατασκευή του μέχρι σήμερα και ακολουθεί η παρουσίαση των μετρήσεων που πραγματοποιήθηκαν στο χώρο του τεμένους. Με τις μετρήσεις αυτές προσδιορίστηκε η θέση του μνημείου στον ελλαδικό και στον παγκόσμιο χώρο, έγινε η τεκμηρίωση των γεωμετρικών χαρακτηριστικών του και ο προσδιορισμός του αστρονομικού προσανατολισμού του. Παρήχθη το αστρονομικά προσανατολισμένο τοπογραφικό διάγραμμα της κάτοψης.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ Βάσσα

Τοπιογραφίες στο εικονογραφικό πρόγραμμα του καθολικού της ιερής μονής Ευαγγελισμού Σκιάθου.

Η μονή Ευαγγελισμού στη Σκιάθο ιδρύθηκε το 1794 από τον όσιο Νήφωνα, οπαδό του πνευματικού κινήματος της φιλοκαλικής αναγέννησης ή άλλως των «Κολλυβάδων». Το καθολικό της μονής, κτισμένο στα πρότυπα τα αθωνίτικων καθολικών, είναι στο σύνολό του ανεπίχριστο εκτός από το Ιερό Βήμα, το οποίο ιστορήθηκε το 1822 από τους αδελφούς-αγιορείτες αγιογράφους Βενιαμίν α' (μοναχό), Μακάριο β' (ιεροδιάκονο) και παπα-Θαλάσσιο, με καταγωγή από τη Γαλάτιστα Χαλκιδικής. Ιδιαίτερα εντυπωσιακό στοιχείο στο εικονογραφικό πρόγραμμα του Ιερού Βήματος αποτελούν οι διακοσμητικές ταινίες, που στο κέντρο τους φέρουν μετάλλια με τοπιογραφίες σε μονοχρωμία, οι οποίες κοσμούν εσωρράχια τόξων, καθώς και μικρές στενόμακρες επιφάνειες. Κατά το 18ο αι. εκτός από την καθαρά θρησκευτική ζωγραφική άρχισαν να εμφανίζονται και κοσμικά θέματα ανάμεσα στα οποία συμπεριλαμβάνονταν και τοπία. Την ίδια εποχή κοσμούνται οι τοίχοι των αρχοντικών της Ηπείρου, της Θεσσαλίας και της Μακεδονίας με έργα λαϊκής τέχνης, που ανάμεσα στα θέματά τους περιελάμβαναν και τοπιογραφίες στις οποίες συνήθως απεικόνιζαν με προοπτικό βάθος ευρωπαϊκές πόλεις, ενώ ήδη ξένα στοιχεία από την Ανατολή και Δύση (*baroque*) είχαν αρχίσει να εισχωρούν στην κοσμική τέχνη. Γνωστοί Χιονιαδίτες και Σαμαριναίοι ζωγράφοι διακόσμησαν με τοπιογραφίες πλήθος αρχοντικών, αρκετές από τις οποίες έφεραν ωοειδή πλαίσια. Η εύκολη διάδοση των χαρακτηριστικών και των γκραβουρών με την ποικιλία των θεμάτων τους άρχισαν να εμπλουτίζουν την εντοίχια διακόσμηση και των ναών, καθώς οι ζωγράφοι των αρχοντικών ήταν συγχρόνως και αγιογράφοι. Τα πρώτα κοσμικά θέματα άρχισαν να εμφανίζονται στους τοίχους, στους νάρθηκες των καθολικών βασικά του Αγίου Όρους και από εκεί στη συνέχεια άρχισε η διάδοσή τους σε ναούς και μοναστήρια, έξω από την Αθωνική πολιτεία. Ο γέροντας Μακάριος (και οι μαθητές του), εισήγαγε στοιχεία της κοσμικής ζωγραφικής στα έργα του, με τα οποία κάλυπτε μικρές στενόμακρες επιφάνειες στους τοίχους των ναών. Ανάλογα δείγματα εξαιρετικής τέχνης απαντούν στο Ιερό Βήμα της μονής του Ευαγγελισμού. Χαρακτηριστικό και εντυπωσιακό στοιχείο αποτελεί εκτός από τη μίμηση αρχαιοελληνικών κίωνων στα ταινιωτά πλαίσια, ο ρεαλισμός στην απόδοση της φύσης των κεντρικών μεταλλίων, το άρτιο σχέδιο και το προοπτικό βάθος, που πιστοποιούν την καλλιτεχνική ποιότητα του έργου των Γαλατσιάνων ζωγράφων.

ΠΑΡΤΙΔΑ Έλενα Κ., ΤΣΑΡΟΥΧΑ Ανθή

Ευρήματα από τις νεκροπόλεις και τον οικισμό των αρχαίων Δελφών, ως νέα εκθέματα στο Μουσείο

Η επανέκθεση του Αρχαιολογικού Μουσείου Δελφών ολοκληρώνεται με τη νέα Συλλογή στο ισόγειο, που φωτίζει ακόμη μία πτυχή της θρησκευτικής και καλλιτεχνικής ιστορίας των Δελφών, παρουσιάζοντας ευρήματα όχι από τα ιερά αλλά από τη νεκρόπολη και τον οικισμό. Τα πλούσια –ποσοτικά και ζωγραφικά- κτερίσματα οργανώνονται σε σύνολα και θεματικές ενότητες με κριτήριο είτε την προέλευση (π.χ. τάφος «ιερέως», τάφος «θεατρόφιλης»), είτε τη χρονική τους αλληλουχία. Πλαισιώνονται, δε, με δείγματα από ανάγλυφα επιτύμβια σήματα και χάλκινες τεφροδόχους υδρίες. Τα κτερίσματα καλύπτουν από την προϊστορική ως την πρωτοβυζαντινή εποχή και υπερτερούν των οικιστικών λειψάνων, τα οποία στην παρούσα έκθεση αντιπροσωπεύονται είτε από τον εξοπλισμό αρχαϊκών σπιτιών που ανασκάφηκαν σχετικά πρόσφατα εντός του περιβάλλοντος του ιερού, είτε από το περιεχόμενο (π.χ. πινάκια, λύχνους) παλαιοχριστιανικών σπιτιών πέριξ του ιερού. Ξεχωριστή, τρίτη ενότητα συγκροτούν τα ευρήματα από το Κωρύκειο

Άντρο, το σπήλαιο που στέγασε τις πρωιμότερες αλλά και μακροβιότερες λατρείες στην περιοχή του Παρνασσού, καθώς επίσης και πολυποίκιλα ευρήματα κοροπλαστικής, αργυροχοΐας, νομισματικής και γλυπτικής, ορισμένα από τα οποία χρονολογούνται στα Νεολιθικά χρόνια. Εποπτικό υλικό προσανατολίζει τον επισκέπτη τοπογραφικά, ως προς την έκταση και χωροθέτηση των νεκροπόλεων, ενώ ταυτόχρονα τις συσχετίζει με περιφημες αποκαλύψεις, όπως η σαρκοφάγος του Μελέαγρου. Η ανακοίνωσή μας εστιάζει αφενός στο πληθωρικό εκθεσιακό υλικό που βγαίνει από τις αποθήκες και παρουσιάζεται στο κοινό, αφετέρου στο σκεπτικό προβολής και εκπαιδευτικής ανάδειξης αυτού του υλικού.

ΠΡΕΚΑ-ΑΛΕΞΑΝΔΡΗ Καλλιόπη

Προκαταρκτική ενάλια αρχαιολογική έρευνα σε ναυάγιο κλασικών χρόνων στα Σκάντζουρα Βορείων Σποράδων

Το θέρος του 2008 η Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων διενήργησε στην περιοχή του θαλάσσιου πάρκου Βορείων Σποράδων, που συμπίπτει με τον κηρυγμένο ενάλιο αρχαιολογικό χώρο, αρχαιολογική έρευνα για την τεκμηρίωση γνωστών ναυαγίων με τη δημιουργία φωτομωσαϊκών. Στη διάρκεια της έρευνας εντοπίστηκε ένα ακόμα ναυάγιο κοντά στη νησίδα Σκάνδαιρα, σημερινά Σκάντζουρα, η οποία βρίσκεται ΝΑ της Αλοννήσου. Το φορτίο αποκαλύφθηκε σε βάθος 35-40 μ. και εκτείνεται σε μία έκταση 27X13 μ. Ο κατά μήκος άξονάς του είναι σχεδόν κάθετος ως προς τον άξονα Β-Ν. Αποτελείται από δύο βασικούς σωρούς ή διαφορετικά ναυάγια, εκ των οποίων ο μεγαλύτερος σωρός έχει διαστάσεις 12,5X14 μ. και «σπηλαιώσεις» από αρχαιοκαπηλεία. Μέρος του ναυαγίου βρίσκεται θαμμένο στον αμμώδη πυθμένα. Παρά το γεγονός ότι έχει συληθεί, θεωρείται το πλουσιότερο από τα ναυάγια, τα οποία έχουν εντοπιστεί μέχρι σήμερα στις Βόρειες Σποράδες. Η έρευνα που έχει ήδη προγραμματιστεί αναμένεται να δώσει περισσότερες απαντήσεις για το σημαντικό αυτό ναυάγιο. Το πλοίο μετέφερε πιθανώς φορτίο οίνου μέσα σε αμφορείς Θάσου, Πεπαρήθου (Σκοπέλου), Μένδης και τύπου Παρμενίσκου. Οι αμφορείς που ανελκύστηκαν μπορούν να χρονολογηθούν αρχικά στον 4ο αι. π.Χ. Επίσης ανελκύστηκαν κυάθια, κάνθαροι και σκύφοι της ίδιας εποχής. Η περιοχή των Βορείων Σποράδων υπήρξε κατά την αρχαιότητα τμήμα μίας πολυσύχναστης θαλάσσιας διαδρομής για τη μεταφορά αγαθών, όπως προκύπτει τόσο από τις πηγές όσο και από τα ευρήματα.

ΡΑΠΤΟΠΟΥΛΟΣ Σωτήρης Γ., ΤΣΑΡΟΥΧΑ Ανθή

Κάστρο Γλύφας Φωκίδας: παλαιοί προβληματισμοί ανανεώνονται

Στην ανακοίνωση αυτή εξετάζονται οι παλαιές θεωρίες για την ταύτιση της Γλύφας με πόλεις των Εσπερίων Λοκρών, που μάς είναι γνωστές από τους αρχαίους συγγραφείς. Χάρη στα πρόσφατα ανασκαφικά πορίσματα γίνεται δυνατή η επαναδιαπραγμάτευση του θέματος της σημαντικής Λοκρικής πόλης και του κάστρου της -ενός από τα σημαντικότερα κάστρα της παραλιακής δυτικής Λοκρίδας.

ΣΤΑΪΚΟΥ Βίβιαν, ΛΕΟΝΤΑΡΙΤΗ Κατερίνα

Στρατική Ακαρνανίας. Νέα ευρήματα μέσα από το αρδευτικό έργο Οζερού

Η Στρατική γη αποτελεί την επικράτεια της αρχαίας Στράτου, πρώτης πρωτεύουσας του Κοινού των Ακαρνάνων. Το αρδευτικό έργο Οζερού, που εκτελέστηκε σε αυτήν την περιοχή, στην πεδιάδα δυτικά και βόρεια της αρχαίας πόλης, έφερε στο

φως νέα στοιχεία για τη ζωή της σημαντικής αυτής ακαρνανικής πόλης. Πρόκειται για κατάλοιπα γεωμετρικών-αρχαϊκών χρόνων, για τάφους του κλασικού-ελληνιστικού νεκροταφείου, για αγροτικές εγκαταστάσεις και οικοδομήματα των ελληνιστικών χρόνων.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ Ελένη, ΑΓΓΕΛΗ Ελένη-Αθηνά

Αποκατάσταση του μεσαιωνικού πύργου στο Βασιλικό Ευβοίας

Ο εν λόγω πύργος χρονολογείται στην εποχή της Ενετοκρατίας (1204-1470) και πρόκειται για ένα από τα αρχαιότερα και ογκωδέστερα δείγματα αυτού του τύπου. Το κέλυφός του σώζεται ακέραιο μέχρι σήμερα, έχει καταρρεύσει όμως η οροφή και τα δάπεδα των ορόφων, ενώ λείπουν και τα κουφώματα των ανοιγμάτων. Είναι τριώροφο κτίσμα ορθογωνικής κάτοψης 8,20Χ8,30 μ. και ύψους 18,70 μ. με τη θύρα εισόδου στον πρώτο όροφο, όπου οδηγούσε εξωτερική ξύλινη ανασυρόμενη κλίμακα. Στον ίδιο όροφο, στο μέσον κάθε τοίχου υπάρχουν τοξοθυρίδες, ενώ ακριβώς από πάνω, στο δεύτερο όροφο, ανοίγονται παράθυρα με πώρινα τοξωτά πλαίσια. Στην ανατολική όψη υπήρχε αποχωρητήριο ή καταχύστρα, κατασκευή που δεν σώζεται. Τέλος, η επίστεψη του πύργου διαμορφώνεται με επάλξεις σε σχήμα χελιδονοουράς, οι οποίες αποκαταστάθηκαν επιμελώς το 1985. Με την παρούσα μελέτη προβλέπεται να κατασκευαστούν τα ξύλινα δάπεδα των δύο ορόφων και οι ενδιάμεσες ξύλινες κλίμακες, καθώς και το δώμα με τη σκάλα πρόσβασης σε αυτό. Επιπλέον, θα κατασκευαστεί εξώστης στην είσοδο, στη θέση του παλαιού, στον οποίο θα καταλήγει αυτοφερόμενο μεταλλικό κλιμακοστάσιο, για την πρόσβαση στο εσωτερικό του πύργου. Θα τοποθετηθούν επίσης καινούργιο ξύλινα κουφώματα, ενώ θα συντηρηθεί η τοιχογραφία και το τζάκι του β' ορόφου. Παράλληλα, προβλέπεται ηλεκτρολογική εγκατάσταση και αποκομιδή των επιχώσεων από το ισόγειο. Οι εργασίες θα ολοκληρωθούν με τη δημιουργία έκθεσης στον πρώτο και δεύτερο όροφο, με πληροφορίες τόσο για το ίδιο το μνημείο όσο και για το γεωγραφικό, ιστορικό και πολιτικοοικονομικό περιβάλλον του, σε συνδυασμό με την έκθεση χαρακτηριστικών κινητών αντικειμένων που θα προκύψουν από την ανασκαφή του ισόγειου.

ΤΣΑΤΣΟΥΛΗ Κωνσταντίνα

Προτάσεις για τη σωστή αποθήκευση των μουσειακών αντικειμένων

Η σωστή αποθήκευση των μουσειακών αντικειμένων είναι ένα θέμα μέγιστης σημασίας για τη διατήρηση και την προστασία τους, σε πολλές περιπτώσεις πιο σημαντικό από την καθ' αυτού συντήρηση. Σε αυτή την παρουσίαση γίνονται προτάσεις αποθήκευσης, που αφορούν μία σειρά αντικειμένων διαφόρων υλικών, με κατάλληλα και ελεγμένα υλικά συντήρησης με βάση της παγκόσμιες προδιαγραφές. Έχει επίσης ως σκοπό να ενημερώσει κατ'αρχήν τους συναδέλφους συντηρητές και έπειτα τους εκάστοτε ενδιαφερομένους για υλικά τα οποία χρησιμοποιούνται ευρέως στο εξωτερικό και έχουν αρχίσει να εφαρμόζονται και στην Ελλάδα.

ΤΣΙΑΚΑ Ασημίνα

Ανασκαφική έρευνα στη Ροδιά Λάρισας καθώς και νέα ευρήματα από την περιοχή της Λάρισας κατά τα έτη 2007-2008

Παρουσιάζονται τα πρώτα ευρήματα του γεωμετρικού-πρώιμου αρχαϊκού νεκροταφείου στην περιοχή της Ροδιάς Λάρισας, καθώς και πρόσφατα επιγραφικά ευρήματα από την πόλη της Λάρισας

ΤΣΟΚΑΣ Γ.Ν., ΒΑΡΓΕΜΕΖΗΣ Γ., ΣΤΑΜΠΟΛΙΔΗΣ Α., ΚΥΠΑΡΙΣΣΗ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑ Ν., ΤΑΣΣΗΣ Γ.

Γεωφυσική διασκόπηση στη θέση Μαγούλα Ίμβρου Πηγάδι στη Φθιώτιδα

Περιγράφεται ο τρόπος διεξαγωγής και τα αποτελέσματα της γεωφυσικής διασκόπησης που πραγματοποιήθηκε στη θέση Μαγούλα Ίμβρου Πηγάδι, στο βόρειο τμήμα του νομού Φθιώτιδας. Στόχος της έρευνας αυτής είναι η ανίχνευση θαμμένων υπολειμμάτων της χρήσης του χώρου κατά το παρελθόν, και η κατά το δυνατόν χαρτογράφησή τους. Δίδονται στοιχεία για τη μαγνητική μέθοδο, η οποία χρησιμοποιήθηκε αποκλειστικά για να εξερευνηθεί το υπέδαφος στο χώρο που φιλοξενεί τα προϊστορικά λείψανα. Επίσης γίνεται κάποια περιληπτική αναφορά στον τρόπο συλλογής, επεξεργασίας και ερμηνείας των δεδομένων. Συνολικά ερευνήθηκαν 14000 τμ. στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας και τα αποτελέσματα έδειξαν την ύπαρξη πολλών ανωμαλιών στο μαγνητικό πεδίο, οι οποίες αντανακλούν την ύπαρξη σχετικά περισσότερο ή λιγότερο μαγνητισμένων δομών στο υπέδαφος. Οι δομές αυτές, είναι πιθανά λείψανα, της χρήσης του χώρου κατά την προϊστορική εποχή όπως τεκμαίρεται κυρίως από το σχήμα των ανωμαλιών που προκαλούν. Η ανασκαφή που επακολούθησε στις θέσεις που εντοπίστηκαν οι ανωμαλίες αποκάλυψε αρχαία λείψανα, τα οποία παρουσιάζονται και σχολιάζονται.

ΦΡΟΥΣΣΟΥ Ελένη

Μία νέα, άγνωστη θέση με μακραίωνη κατοίκηση στην Εκκάρα Φθιώτιδας

Το 2007 και έως την άνοιξη του 2008, στην περιφέρεια του οικισμού της Εκκάρας Δομοκού, στη βόρεια Φθιώτιδα, πραγματοποιήθηκε από γεωλόγους του Τμήματος Γεωγραφίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου της Αθήνας παλαιοσεισμολογική έρευνα στη ζώνη των σεισμικών εδαφικών διαρρήξεων που συνόδευσαν τον ισχυρότερο καταγεγραμμένο σεισμό στην περιοχή της Θεσσαλίας, αυτόν της 30ης Απριλίου του 1954. Στο πλαίσιο της έρευνας αυτής, ανοίχθηκαν σε αγρό στα ΒΔ της Εκκάρας, σε μικρή απόσταση μεταξύ τους και εγκάρσια στη ζώνη των διαρρήξεων (ρήγμα), τρία βαθιά και επιμήκη ορύγματα, προκειμένου να προσδιορισθεί το ιστορικό των διαταραχών των πρόσφατων (επιφανειακών) αποθέσεων από σεισμικές διαρρήξεις προ του 1954 στην ίδια ζώνη, διαταραχές οι οποίες αντιστοιχούν σε παλαιότερους του 1954 παρόμοιους σεισμούς. Αν και στο χώρο του αγρού δεν παρατηρήθηκε επιφανειακή κεραμική κατά την αυτοψία που προηγήθηκε, η διάνοιξη των ορυγμάτων αποκάλυψε την παρουσία αρκετών διαδοχικών στρωμάτων που περιείχαν κεραμική. Η αποκάλυψη αυτή είχε διπλή σημασία. Αφενός, συνέβαλε καθοριστικά στην πορεία και τα αποτελέσματα της παλαιοσεισμολογικής έρευνας, επιτρέποντας την με πολύ καλή προσέγγιση χρονολόγηση του προτελευταίου επεισοδίου σεισμικής διάρρηξης, μέσα από τη χρονολόγηση των στρωμάτων αμέσως κάτω και επάνω από το στρωματογραφικό ορίζοντα του επεισοδίου αυτού, αφετέρου, αποκάλυψε την ύπαρξη μίας άγνωστης έως εκείνη τη στιγμή θέσης στα ΒΔ της Εκκάρας. Όπως παρατηρήθηκε ήδη από την αρχή της έρευνας, η κεραμική που εντοπίσθηκε στο χώρο των ορυγμάτων

προήλθε κατά πάσα πιθανότητα από την περιοχή της πλαγιάς ενός υψώματος, το οποίο βρίσκεται αμέσως στα Δ-ΝΔ του αγρού. Η κεραμική αυτή, η οποία συλλέχθηκε από τα επιμέρους γεωλογικά στρώματα στις στρωματογραφικές τομές εντός των ορυγμάτων χρονολογείται διαδοχικά στη Νεότερη Νεολιθική ΙΙ έως και την Τελική Νεολιθική, ενώ υπάρχουν ενδείξεις για την παρουσία και της Αρχαιότερης Νεολιθικής, στην Πρώιμη και Ύστερη εποχή του Χαλκού και στην κλασική, την ελληνιστική, ενδεχομένως δε και στη ρωμαϊκή περίοδο. Είναι αξιοσημείωτο ότι στην κορυφή του προαναφερόμενου υψώματος, το οποίο είναι γνωστό με το τοπωνύμιο «Αμπελόρραχη», διακρίνεται στις αεροφωτογραφίες του χώρου μία ελλειπτικού σχήματος διαμόρφωση που φαίνεται να οριοθετεί την κορυφή του υψώματος και θα μπορούσε να αντιστοιχεί σε μικρής έκτασης οχυρωμένη ακρόπολη.

ΨΑΛΤΗ Αθανασία, ΚΑΓΚΕΛΗ Γεωργία, ΠΟΠΩΛΗ Φωτεινή, ΚΥΤΙΝΟΥ Αγγελική

Η συντήρηση και ανάδειξη των ψηφιδωτών δαπέδων του ιερού της Ίσιδας στην Ερέτρια

Οι εργασίες διαμόρφωσης του αρχαιολογικού χώρου του ιερού της Ίσιδας στην Ερέτρια, κατά τα έτη 2006-2008, που χρηματοδοτήθηκαν από το Γ' Κ.Π.Σ., υπήρξαν αφορμή εκτέλεσης εκτενών επεμβάσεων συντήρησης και αποκατάστασης των ελληνιστικών ψηφιδωτών δαπέδων του ιερού. Στην ανακοίνωσή μας παρουσιάζουμε τα στάδια των εργασιών αυτών (καθαρισμοί, στερεώσεις, επανατοποθετήσεις, συμπληρώσεις), οι οποίες συνέβαλαν στην ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου, που αποκαλύφθηκε στις αρχές του 20ου αι., όπως επίσης τα νέα επιστημονικά συμπεράσματα που προέκυψαν από αυτές.

30

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2006-2008

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΥΣ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΤΕΡΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

12-15 Μαρτίου 2009

Κτήριο "Α λ · ξ α ν δ ρ ο · Δ ε λ μ ο · ξ ο ·"

Α μ φ ι θ · α τ ρ α "Ι. Κορδάτου" και "Δ. Σ α ρ · τ σ η"

Π α ν ε π ι σ τ · μ ι ο Θ ε σ σ α λ · α · – Βόλος

Κατάλογος Συνέδρων

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΕΦΟΡΕΙΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ
ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΙ
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	EMAIL
ANDREASEN Niels H.	Αρχαιολόγος, Υπ. Δρ., Δανέζικο Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Αθήνας / ASCSA	The Danish Institute at Athens Herefondos 14, Platia Aghias Aikaterinis, Plaka, GR-105 58 Athens	nha22@cam.ac.uk ; niels.h.andreasen@gmail.com
ARJONA-PÉREZ Manuel	Δρ. αρχαιολόγος	Elefth. Benizelou, 126, 5os orophos, 171 22, Nea Smirni, Athina	manueldecubito@terra.es
AURIGNY Hélène	EFA, Member of the French School at Athens	Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή, Διδότου 6, 106 80 Αθήνα	helene.aurigny@efa.gr
BAGAUT D.	C2RMF – UMR 171 CNRS, Louvre	C2RMF – UMR 171 CNRS Palais du Louvre – Porte des Lions 14, quai François Mitterrand 75001 Paris, France	dominique.bagault@culture.gouv.gr
BARBER, Robin L. N.	Honorary Fellow, History of Art, University of Edinburgh; Member, British School at Athens	8 Clarendon Crescent, Edinburgh, Scotland, EH4 1PT; British School at Athens, Soudias 52, Athens 106 76	robin_bar@hotmail.com
BEESTMAN-KRUYSHAAR, Colette	Junior Researcher (PhD. student), NL	Turfdraagsterpad 9; 1012 XT Amsterdam; The Netherlands	c.beestman-kruijshaar@uva.nl
BONANNO ARAVANTINOS Margherita	Professore di Archeologia Classica, Università degli studi di Roma "Tor Vergata"	Dipartimento di Beni Culturali, Musica e Spettacolo Facoltà di Lettere e Filosofia Università degli studi di Roma "Tor Vergata" Via Columbia 1 00133 Roma, Italia	margherita.bonanno@uniroma2.it
BOUCHON Richard	UMR 5189 du CNRS, Maison de l'Orient et de la Méditerranée, Lyon	UMR 5189 du CNRS, Maison de l'Orient et de la Méditerranée, Lyon, France	richardbouchon@gmail.com
BURKE Brendan	Assistant Professor, Department of Greek and Roman Studies, University of Victoria, Canada	Department of Greek and Roman Studies PO Box 3045 STN CSC University of Victoria Victoria, BC V8W3P4 Canada	bburke@uvic.ca
BURNS Bryan E.	Assistant Professor	Classical Studies Wellesley College 106 Central Street Wellesley, MA 02481 USA	bburns@wellesley.edu

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	EMAIL
DECOURT Jean-Claude	UMR 5189 du CNRS, Maison de l'Orient et de la Méditerranée, Lyon	7 rue Raulin 69365 Lyon cedex 07, France	jean-claude.decourt@mom.fr
FUNDIC Leonela	Υπ. Δρ., ΑΠΘ, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας	Μακεδονίας 22, 185 43 Πειραιάς	fleonela@yahoo.com
GENTILI Lorenzo	Archaeologist, Università degli Studi di Roma "Tor Vergata"	Università degli Studi di Roma "Tor Vergata" Dipartimento di Antichità e Tradizione Classica via Columbia 1, 00199 Roma, Italia	logentili@libero.it
GERMANI Marco	Phd candidate in Ancient History by the second University of Rome "Tor Vergata"	Via Leonardo da Vinci 12, 03043 Cassino (FR) Italy	marco.germani@katamail.com
GRANINGER Denver	ASCSA, Rhys Carpenter Faculty Fellow in Classical Studies, American School of Classical Studies at Athens	ASCSA, 54 Soudias Street, GR-106 76, Athens, Greece	cgraning@utk.edu
GROS Jean-Sébastien	CNRS, Centre Gernet EHESS / EFA	Centre Gernet, EHESS 2 rue Vivienne 75002 Paris / Ecole Française d'Athènes Didotou 6 10680 Athènes	jean-sebastien.gros@efa.gr ; jsgros3@hotmail.com
GUERRA Maria-Filomena	C2RMF – UMR 171 CNRS, Louvre	C2RMF – UMR 171 CNRS Palais du Louvre – Porte des Lions 14, quai François Mitterrand 75001 Paris, France	maria.guerra@culture.gouv.fr
HELLY Bruno	Directeur de recherche au CNRS (émérite)	Maison de l'Orient et de la Méditerranée Jean-Pouilloux 5-7, rue Raulin, F -69007 – Lyon, France	Bruno.helly@mom.fr
HUBER Sandrine	University of Lausanne, Swiss School of Archaeology in Greece	Institute of Archaeology and Classics (IASA), Anthropole, University of Lausanne, CH – 1015 Lausanne, France	Sandrine.Huber@unil.ch
KRAMER-HAJOS Margaretha	Assistant Professor of Classical Archaeology, Department of Classical Studies, Indiana University	Department of Classical Studies, Indiana University 547 Ballantine Hall, 1020 East Kirkwood Avenue Bloomington, IN 47405	mk22@indiana.edu
LÉDERREY Claude S.	Scientific Member of the Swiss Archaeological School in Greece; University of Lausanne	Riedenweg 26 CH-4208 Nunningen	Lederrey@gmx.ch

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	EMAIL
LICHELI Vakhtang	C2RMF – UMR 171 CNRS, Louvre	C2RMF – UMR 171 CNRS Palais du Louvre – Porte des Lions 14, quai François Mitterrand 75001 Paris, France	vakhlich@hotmail.com
LIM Rana	Αρχιτέκτων-μηχανικός	Ηλιοδώρου 10, Λάρισα	
LIS Bartek	Assistant at the Institute of Archaeology and Ethnology, Polish Academy of Sciences, Mitrou Archaeological Project	Al. Solidarnosci 105, 00-140 Warszawa, Poland	blis79@o2.pl ; blis@iaepan.edu.pl
LUCAS Gérard	Enseignant-chercheur à Université Lyon 2- Lumière/Laboratoire de recherche HiSoMA de la MOM (CNRS)	Maison de l'Orient et de la Méditerranée, HiSoMA, 7 rue Raulin, 69007, Lyon, France	Gerard.lucas@mom.fr
LUPACK Susan	Lecture	Greek and Latin Department University College London Gower Street London WC1E 6BT UK	susanlupack@mac.com
MANETTA Consuelo	Ma Phd-Phd candidate, University of Rome Tor Vergata,	University of Rome Tor Vergata, Department of Classical Antiquities Via Columbia, 1, 00133, Rome, Italy	consuelo.manetta@yahoo.it
PANTOU Panagiota A.	ASCSA, Ph.D. Candidate, State University of New York at Buffalo	American School of Classical Studies at Athens, 54 Soudias Street, GR-106 76, Athens, Greece	papantou@buffalo.edu
PISANI Marcella	Ma Phd, University of Rome Tor Vergata,	University of Rome Tor Vergata, Department of Classical Antiquities Via Columbia, 1, 00133, Rome, Italy	samidalimaro@hotmail.com
REHREN Thilo	Καθηγητής Τεχνολογίας Αρχαιολογικών Υλικών		th.rehren@ucl.ac.uk
REINDERS Reinder	Professor, Groningen Institute of Archaeology, NL	Groningen Institute of Archaeology Poststraat 6 9712 ER Groningen The Netherlands	h.r.reinders@rug.nl
RUPPENSTEIN Florian	Επιστημονικός υπάλληλος, Österreichische Akademie der Wissenschaften Mykenische Kommission	Österreichische Akademie der Wissenschaften Mykenische Kommission Dr.- Ignaz-Seipel-Platz 2 1010 Wien, Austria	florian.ruppenstein@oeaw.ac.at

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	EMAIL
STISSI Vladimir	Professor of Classical Archaeology, Head of the Archaeology Department, University of Amsterdam. Pottery specialist at the Halos Archaeological Project and the Boeotia Ancient Cities Project	AAC – Universiteit van Amsterdam, Turfdraagsterpad 9, 1012 XT Amsterdam	v.v.stissi@uva.nl
TANKOSIC Z.	Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών/ Indiana University	ASCSA, 54 Souidias Street, GR-106 76, Athens, Greece	
Van de MOORTELE Aleydis	Associate Professor of Classics, Archaeologist	1101 McClung Tower, University of Tennessee, Knoxville, TN 37996, U.S.A.	avdm@utk.edu
VITALE Salvatore	PhD, Università degli Studi di Pisa	Università degli Studi di Pisa, Dipartimento di Scienze Archeologiche, Via Galvani 1, 56124 Pisa (Pi), Italy	s.vitale@arch.unipi.it
WALTER Ph.	C2RMF – UMR 171 CNRS, Louvre	C2RMF – UMR 171 CNRS Palais du Louvre – Porte des Lions 14, quai François Mitterrand 75001 Paris, France	philippe.walter@culture.gouv.fr
ΖΑΗΟΥ Eleni	Αρχαιολόγος, ΙΔ' ΕΠΚΑ	ΙΔ' ΕΠΚΑ, Κάστρο Λαμίας, 35100 Λαμία	verren@hist.auth.gr
ΑΓΓΕΛΗ Ελένη-Αθηνά	Αρχιτέκτων-αναστηλώτρια, 23η ΕΒΑ	23η ΕΒΑ, Λεωφ. Αθηνών 24β, 341 00 Χαλκίδα	23eba@culture.gr
ΑΓΝΟΥΣΙΩΤΗΣ Δημήτρης	Αρχαιολόγος, ΙΓ' ΕΠΚΑ	ΙΓ' ΕΠΚΑ, Αθανασάκη 1, 302 22 Βόλος / Πανόρμου 29, Ν. Ιωνία Βόλος	jimagnu@yahoo.gr
ΑΔΡΥΜΗ-ΣΙΣΜΑΝΗ Βασιλική	Δρ. αρχαιολόγος, Διευθύντρια Αρχαιολογικού Ινστιτούτου Θεσσαλικών Σπουδών	ΑΙΘΣ, Γαμβέτα 74-76, 382 21 Βόλος	vsismani@culture.gr ; aiths@culture.gr
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Αθανάσιος	Αρχαιολόγος, Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας και Σπηλαιολογίας Νότιας Ελλάδας	Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας και Σπηλαιολογίας Νότιας Ελλάδας, Αρδηττού 34Β, 116 36 Αθήνα	
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Σταματία	Αρχαιολόγος, ΙΓ' ΕΠΚΑ	ΙΓ' ΕΠΚΑ, Αθανασάκη 1, 302 22 Βόλος	
ΑΛΕΞΙΟΥ Ν.	ΛΔ' ΕΠΚΑ	ΛΔ' ΕΠΚΑ, Αρχαιολογικό Μουσείο Καρδίτσας	ldepka@culture.gr

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	EMAIL
ΑΛΜΑΤΖΗ Καλλιόπη	Αρχαιολόγος, ΙΓ' ΕΠΚΑ	ΙΓ' ΕΠΚΑ, Αθανασάκη 1, 302 22 Βόλος	
ΑΝΔΡΟΥΔΗΣ Πασχάλης	Δρ. αρχαιολόγος, αρχιτέκτων – αναστηλωτής	Φιλικής Εταιρείας 47, 54621 Θεσσαλονίκη	androutisp@metrothess.gr
ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ Ηράκλειτος	Αρχιτέκτονας μηχανικός – αναστηλωτής ΕΜΠ, συμβασιούχος αρχιτέκτονας, 23η ΕΒΑ	Τριών Ιεραρχών 87, 118 51, Άνω Πετράλωνα, Αθήνα	irakleitos@gmail.com
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑΣ Ορέστης	Αρχαιολόγος, Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας και Σπηλαιολογίας Νότιας Ελλάδας	Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας και Σπηλαιολογίας Νότιας Ελλάδας, Αρδηττού 34Β, 116 36 Αθήνα	epsne@culture.gr
ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ Βασίλειος	Διευθυντής, Θ' ΕΠΚΑ	Θ' ΕΠΚΑ / Αρχαιολογικό Μουσείο Θηβών, πλατεία Αντ. Κεραμόπουλλου 322 00 Θήβα	thepka@culture.gr
ΑΡΑΧΩΒΙΤΗ Πολυξένη	Αρχαιολόγος, ΙΓ' ΕΠΚΑ	ΙΓ' ΕΠΚΑ, Αρχαιολογικό Μουσείο, Αθανασάκη 1, 302 22 Βόλος	igepka@culture.gr
ΑΡΒΑΝΙΤΗ Σμαραγδή Ι.	Αρχαιολόγος, Υπ. Δρ., ΠΑ	Ιπποκρήνης 2, Ζωγράφου 157 73 Αθήνα	smarvaniti@gmail.com
ΑΡΓΥΡΗ Ξανθή	Αρχαιολόγος (Ι.ΕΝ.Α.Ε.)	Κηφισού 4, Χαλάνδρι 152 34	xanthie@gmail.com
ΑΣΔΕΡΑΚΗ-ΤΖΟΥΜΕΡΚΙΩΤΗ Ελένη	Συντηρήτρια αρχαιοτήτων, ΙΓ' ΕΠΚΑ	ΙΓ' ΕΠΚΑ, Αρχαιολογικό Μουσείο, Αθανασάκη 1, 302 22 Βόλος	e.asderaki@gmail.com
ΒΑΒΕΛΙΔΗΣ Μιχάλης	Καθηγητής Τμήματος Γεωλογίας ΑΠΘ, Τομέας Ορυκτολογίας-Πετρολογίας-Κοιτασματολογίας, Τμήμα Γεωλογίας, ΑΠΘ	Τομέας Ορυκτολογίας-Πετρολογίας-Κοιτασματολογίας, Τμήμα Γεωλογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 541 24 Θεσσαλονίκη	vavelidi@geo.auth.gr
ΒΑΞΕΒΑΝΗΣ Γιάννης	Αρχαιολόγος, 23η ΕΒΑ	Ι. Πήλικά 45, Χαλκίδα	gnnsvxvns@gmail.com
ΒΑΞΕΒΑΝΟΠΟΥΛΟΣ Μάρκος	Γεωλόγος, Υπ. Δρ. Τμήματος Γεωλογίας, Τομέας Ορυκτολογίας-Πετρολογίας-Κοιτασματολογίας, ΑΠΘ / Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας Βόρ. Ελλάδας	Γιαννιτσών 5, Βόλος	vaxevanopoulos@hotmail.com

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	EMAIL
ΒΑΡΑΛΗΣ Ιωάννης Δ.	Λέκτορας Βυζαντινής Αρχαιολογίας, Τμήμα ΙΑΚΑ, ΠΘ	Τμήμα ΙΑΚΑ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Αργοναυτών και Φιλελλήνων, 38 221 Βόλος	iovaralis@uth.gr
ΒΑΡΓΕΜΕΖΗΣ Γ.	Εργαστήριο Εφαρμοσμένης Γεωφυσικής, Τομέας Γεωφυσικής, Τμήμα Γεωλογίας, ΑΠΘ	Εργαστήριο Εφαρμοσμένης Γεωφυσικής, Τομέας Γεωφυσικής, Τμήμα Γεωλογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 541 24 Θεσσαλονίκη	
ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ Κατερίνα	Αρχαιολόγος, ΙΔ' ΕΠΚΑ	ΙΔ' ΕΠΚΑ, Κάστρο Λαμίας, 351 00 Λαμία	katerinabasiladi@hotmail.com
ΒΑΦΕΙΑΔΗΣ Μ. Κωνσταντίνος	Ιστορικός Βυζαντινής Τέχνης	Μεταμορφώσεως 6, 185 42 Πειραιάς	konstvaf@yahoo.gr
ΒΕΛΕΝΗΣ Γεώργιος	Καθηγητής ΑΠΘ	Θεμιστοκλή Σοφούλη 7, 546 46 Θεσσαλονίκη	velenis@hist.auth.gr
ΒΗΤΟΣ Γεώργιος	Αρχαιολόγος, ΜΑ, Τμήμα ΙΑΚΑ, ΠΘ	Τρίλοφος Θεσσαλονίκης, 575 00 Θεσσαλονίκη	qvitosgr@yahoo.com
ΒΛΑΪΔΗ Ρίτα	Συμβασιούχος αρχαιολόγος, ΙΓ' ΕΠΚΑ	ΙΓ' ΕΠΚΑ, Αρχαιολογικό Μουσείο, Αθανασάκη 1, 302 22 Βόλος	
ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ Έλενα	ΕΑΜ (Συλλογή Γλυπτών)	Καρέα 94, Ηλιούπολη. Τ.Κ. 163 43 (οικίας) Τοσίτσα 1, 106 82 Αθήνα (εργασίας)	elenavlachogiani@yahoo.gr
ΒΛΑΧΟΣΤΕΡΓΙΟΣ Ιωάννης	Αρχιτέκτων μηχανικός - αναστηλωτής, 7η ΕΒΑ - Προϊστάμενος Τμήματος Αρχαιολογικών Έργων και Συντήρησης Κτιριακών Εγκαταστάσεων	7η ΕΒΑ, Ανθίμου Γαζή 46, 412 22 Λάρισα / Γρηγορίου Ε' 8, Λάρισα 412 22	ioannis_vl@yahoo.gr ; 7eba@culture.gr
ΒΟΛΤΥΡΑΚΗ Ελευθερία	Αρχαιολόγος, 1η ΕΒΑ	1η ΕΒΑ, Πανός 16, 105 55 Αθήνα / 23η ΕΒΑ, Λεωφόρος Αθηνών 24Β, 341 00 Χαλκίδα	23eba@culture.gmail
ΒΟΥΖΑΞΑΚΗΣ Κωνσταντίνος	Αρχαιολόγος, ΙΓ' ΕΠΚΑ	ΙΓ' ΕΠΚΑ, Αθανασάκη 1, 302 22 Βόλος	igepka@culture.gr
ΓΑΛΑΝΑΚΗΣ Γιάννης	Junior Research Fellow (Worcester College) – Project Curator for Bronze Age Greece, Ashmolean Museum, University of Oxford	Worcester College, OX1 2HB, Oxford, United Kingdom	ioannis.galanakis@worc.ox.ac.uk

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	EMAIL
ΓΑΛΟΥΚΑΣ Στυλιανός Φ.	Δρ. γεωλόγος - παλαιοντολόγος – σπηλαιολόγος	Δεληγιώργη 1, Άλιμος - Αθήνα, 174 56	sgaloukas@gmail.com
ΓΕΡΟΥΣΗ Ευγενία	Αρχαιολόγος, Διευθύντρια 23ης ΕΒΑ	23η ΕΒΑ, Λεωφόρος Αθηνών 24Β, 341 00 Χαλκίδα, Εύβοια	23eba@culture.gr
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ιάκωβος	Αρχαιολόγος, ΙΓ' ΕΠΚΑ	ΙΓ' ΕΠΚΑ, Αρχαιολογικό Μουσείο, Αθανασάκη 1 , 302 22 Βόλος	
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ρέα	Αρχιτέκτων, ΙΓ' ΕΠΚΑ	ΙΓ' ΕΠΚΑ, Αρχαιολογικό Μουσείο, Αθανασάκη 1 , 302 22 Βόλος	
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Αντώνης	Συμβασιούχος αρχαιολόγος, 23η ΕΒΑ	Ελ. Βενιζέλου 12Α, 154 51 Ν. Ψυχικό, Αττική / 23η ΕΒΑ, Λεωφ. Αθηνών 24Β, 341 00 Χαλκίδα	anton_georgiou@yahoo.com
ΓΙΑΛΟΥΡΗ Άννα	Αρχαιολόγος, 7η ΕΒΑ	7η ΕΒΑ, Γρηγορίου Ε' 7, 412 22 Λάρισα	angialouri@yahoo.com
ΓΟΥΝΑΡΗΣ Αλέξανδρος Π.	Αρχιτέκτων μηχανικός ΥΠΠΟ / Διδάσκων ΠΔ 407 ΠΘ	Ιωάννου Γενναδίου 16Α, Ευαγγελισμός, Αθήνα	alexgoun@lycos.com
ΔΑΚΟΡΩΝΙΑ Φανουρία	Επίτιμη Έφορος Αρχαιοτήτων	Καρυωτάκη 7, 111 41 Αθήνα	fanouria@otenet.gr
ΔΕΡΙΖΙΩΤΗΣ Λάζαρος	Επίτιμος Έφορος Αρχαιοτήτων		
ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗΣ Σωτήρης	Συμβασιούχος πολιτικός μηχανικός, ΙΓ' ΕΠΚΑ	ΙΓ' ΕΠΚΑ, Αρχαιολογικό Μουσείο, Αθανασάκη 1 , 380 01 Βόλος	
ΔΗΜΑΚΗ Σοφία	Αρχαιολόγος, ΙΔ' ΕΠΚΑ	ΙΔ' ΕΠΚΑ, Κάστρο Λαμίας, 351 00 Λαμία	sdimaki@hotmail.com
ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ Μαρίκιτα	Αρχιτέκτων, Προϊσταμένη Υπηρεσίας Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Στερεάς Ελλάδας		mdiamantopoulou@culture.gr
ΔΟΥΛΓΕΡΗ- ΙΝΤΖΕΣΙΛΟΓΛΟΥ Αργυρούλα	Δρ. αρχαιολόγος, Προϊσταμένη ΙΓ' ΕΠΚΑ	ΙΓ' ΕΠΚΑ, Αρχαιολογικό Μουσείο, Αθανασάκη 1 , 302 22 Βόλος	igepka@culture.gr
ΕΥΓΕΝΙΚΟΣ Πάρις Δ.	Αρχαιολόγος	Δημητσάνας 19, 54454 Θεσσαλονίκη	parisevgenikos@yahoo.gr
ΖΑΒΟΣ Θανάσης	Δάσκαλος	31ο Δημοτικό Σχολείο Βόλου	
ΖΑΦΕΙΡΗΣ Γεώργιος	Πολιτικός μηχανικός, 19η ΕΒΑ	19η ΕΒΑ, Τέρμα Προφ.Ηλία, 42100 Τρίκαλα /Αθανασίου Διάκου 8Α, 421 00 Τρίκαλα	

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	EMAIL
ΖΑΧΑΡΙΑΣ Ν.	Δρ. ερευνητής/ Επίκουρος καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών, Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών και Πολιτισμικών Σπουδών	Εργ. Αρχαιομετρίας, Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «Δημόκριτος», 15310, Αγ. Παρασκευή, Αττική / Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, 241 00 Καλαμάτα	zacharias@ims.demokritos.gr
ΙΝΤΖΕΣΙΛΟΓΛΟΥ Μπάμπης	Αρχαιολόγος, ΙΓ' ΕΠΚΑ	ΙΓ' ΕΠΚΑ, Αθανασάκη 1, 302 22 Βόλος	
ΚΑΓΚΕΛΗ Γεωργία	Συντηρήτρια έργων Τέχνης, ΙΑ' ΕΠΚΑ	ΙΑ' ΕΠΚΑ, Αρχαιολογικό Μουσείο Χαλκίδας, Ελ. Βενιζέλου 13, 341 00 Χαλκίδα	iaepka@culture.gr
ΚΑΚΑΒΑΣ Γεώργιος	Δρ. αρχαιολόγος - ιστορικός της Τέχνης, Προϊστάμενος 24ης ΕΒΑ	Όθωνος 47, 351 00 Λαμία /Τυμφρηστού 16α, 117 43 Αθήνα	gthkakavas@hotmail.com
ΚΑΛΙΓΑ Κ.	Αρχαιολόγος, Θ' ΕΠΚΑ	Θ' ΕΠΚΑ, 322 00 Θήβα	
ΚΑΛΛΙΟΝΤΖΗΣ Γιάννης	Αρχαιολόγος- επιγραφικός, Θ' ΕΠΚΑ- Université de Neuchâtel	46 rue des Sablons, CH-2000, Neuchâtel	ioannis.kalliontzis@unine.ch
ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ Αιμιλία	Αρχαιολόγος, ΙΓ' ΕΠΚΑ	ΙΓ' ΕΠΚΑ, Αρχαιολογικό Μουσείο, Αθανασάκη 1, 302 22 Βόλος	aimiliakalogianni@yahoo.gr
ΚΑΠΑΡΟΥ Μαρία		Εργ. Αρχαιομετρίας, Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «Δημόκριτος», 153 10, Αγ. Παρασκευή, Αττική	mariakaparou@hotmail.com
ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ Χρ.	Αρχαιολόγος	ΛΔ' ΕΠΚΑ, Καρδίτσα	
ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΗΣ Δημήτριος	Αρχιτέκτων μηχανικός, ΙΕ' ΕΠΚΑ	ΙΕ' ΕΠΚΑ, 23ης Οκτωβρίου 66-68, 412 23 Λάρισα	Karagdk@gmail.com
ΚΑΡΑΜΠΙΝΗΣ Μιχάλης	Αρχαιολόγος, 23η ΕΒΑ	Αρματολών & Κλεφτών 53 – 55, 114 71 Αθήνα	mkarambinis@gmail.com
ΚΑΡΑΝΤΖΑΛΗ Έφη	Δρ. αρχαιολόγος, ΙΔ' ΕΠΚΑ	ΙΔ' ΕΠΚΑ, Κάστρο Λαμίας, 351 00 Λαμία	karefi@otenet.gr
ΚΑΡΑΠΑΝΟΥ Σοφία	Αρχαιολόγος, ΙΕ' ΕΠΚΑ	ΙΕ' ΕΠΚΑ	skarapan@otenet.gr ; jak_ee@otenet.gr
ΚΑΡΑΠΑΣΧΑΛΙΔΟΥ Αμαλία	ΙΑ' ΕΠΚΑ	ΙΑ' ΕΠΚΑ, Αρχαιολογικό Μουσείο Χαλκίδας, Ελ. Βενιζέλου 13, 341 00 Χαλκίδα	iaepka@culture.gr
ΚΑΡΑΤΑΣΙΟΣ Ιωάννης	Ερευνητής	Ινστιτούτο Επιστήμης Υλικών Εθνικό Κέντρο Έρευνας Φυσικών Επιστημών «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ», 153 10 Αγία Παρασκευή	ikarat@ims.demokritos.gr

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	EMAIL
ΚΑΤΑΚΟΥΤΑ Στέλλα	Αρχαιολόγος, ΙΕ' ΕΠΚΑ	ΙΕ' ΕΠΚΑ, 23ης Οκτωβρίου 66-68, 412 23 Λάρισα	stefodas@yahoo.gr
ΚΑΤΣΕΛΑΚΗ Ανδρομάχη	Αρχαιολόγος	Δαβάκη 15, Άνω Ηλιούπολη 163 46	gnsvxvns@gmail.com
ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ Νίκος Δ.	Δρ. αρχαιολόγος, 23η ΕΒΑ	23η ΕΒΑ, Λεωφόρος Αθηνών 24Β, 341 00 Χαλκίδα	Zeuxi04@yahoo.gr
ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ Μαρία	Αρχαιολόγος, 7η ΕΒΑ	7η ΕΒΑ, Ανθίμου Γαζή 46, 412 22 Λάρισα	7eba@culture.gr
ΚΟΣΜΑ Μαρία	Αρχαιολόγος, ΙΑ' ΕΠΚΑ	ΙΑ' ΕΠΚΑ, Ελ. Βενιζέλου 13, Τ.Κ. 34 100 Χαλκίδα	mar_kosma@yahoo.com
ΚΟΤΡΩΤΣΙΟΥ Κυριακούλα	Αρχαιολόγος, 19η ΕΒΑ	19η ΕΒΑ, Τέρμα Προφ.Ηλία, 421 00 Τρίκαλα /Αβέρωφ 8, 43 100 Καρδίτσα	
ΚΟΥΓΙΟΥΜΤΖΟΓΛΟΥ Σπύρος	Αρχαιολόγος	Καψούρη 13, 412 22 Λάρισα	koumspiros@yahoo.gr
ΚΟΥΚΟΥΛΙΔΟΥ Χρύσα	Αρχαιολόγος, ΜΑ, Τμήμα ΙΑΚΑ, ΠΘ	Σόλωνος 110, 542 48, Θεσσαλονίκη	chrykou@yahoo.gr
ΚΟΥΝΟΥΚΛΑΣ Πέτρος	Αρχαιολόγος	Θεμιστοκλέους 16, 350 08 Καμένα Βούρλα	pkounouclas@hotmail.com
ΚΟΥΝΤΟΥΡΗ Έλενα	Δρ. αρχαιολόγος, Προϊσταμένη Τμήματος Γραμματείας Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου	Μπουμπουλίνας 20-22, 106 82 Αθήνα	ekountouri@culture.gr
ΚΟΥΤΣΟΥΦΛΑΚΗΣ Γεώργιος Β.	Αρχαιολόγος, (ΕΕΑ & ΙΕΝΑΕ)	Καρέα 94, 163 43 Ηλιούπολη	geokoutsgr@yahoo.gr
ΚΡΑΒΑΡΙΤΟΥ Σοφία	Αρχαιολόγος (Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Θεσσαλικών Σπουδών), Δρ. Θρησκευτικής Ανθρωπολογίας, Δρ. Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας	ΑΙΘΣ, Γαμβέτα 74-76, 382 21 Βόλος	skravaritou@gmail.com ; aiths@culture.gr
ΚΥΛΙΚΟΓΛΟΥ Βασίλης	Ερευνητής	Ινστιτούτο Επιστήμης Υλικών Εθνικό Κέντρο Έρευνας Φυσικών Επιστημών «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ», 153 10 Αγία Παρασκευή	
ΚΥΠΑΡΙΣΣΗ – ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑ Νίνα	Αρχαιολόγος, Διευθύντρια Εφορείας Παλαιοανθρωπολογίας και Σπηλαιολογίας Νότιας Ελλάδας	Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας και Σπηλαιολογίας Νότιας Ελλάδας, Αρδηττού 34Β, 116 36 Αθήνα	nkyparissi@mailbox.gr ; epsne@culture.gr

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	EMAIL
ΚΥΤΙΝΟΥ Αγγελική	Συντηρήτρια έργων Τέχνης, ΙΑ' ΕΠΚΑ	ΙΑ' ΕΠΚΑ, Αρχαιολογικό Μουσείο Χαλκίδας, Ελ. Βενιζέλου 13, 341 00 Χαλκίδα	iaepka@culture.gr
ΚΩΣΤΑΡΑ Μαρία	Μηχανικός, Θ' ΕΠΚΑ	Θ' ΕΠΚΑ / Αρχαιολογικό Μουσείο Θηβών, πλατεία Αντ. Κεραμόπουλλου, 322 00 Θήβα	
ΛΑΓΙΑ Άννα	Τμήμα Ανθρωπολογίας Πανεπιστήμιο του Σικάγου	Wasagasse 33/25, 1090 Vienna, Austria	annalagia@googlemail.com
ΛΕΒΕΝΤΗ Ιφιγένεια	Επίκουρη καθηγήτρια Κλασικής Αρχαιολογίας	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα ΙΑΚΑ, Αργοναυτών & Φιλελλήνων, 382 21 Βόλος	levnic@hol.gr ; ileventi@uth.gr
ΛΕΟΝΤΑΡΙΤΗ Κατερίνα	Αρχαιολόγος, ΛΣΤ' ΕΠΚΑ	ΛΣΤ' ΕΠΚΑ, Αγ. Αθανασίου 4 (ΚΕΓΕ), 302 00 Μεσολόγγι	lstepka@culture.gr
ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Γεώργιος Κ.	Ιστορικός - Οθωμανολόγος	Γρίβα 31Α, Τ.Κ. 152 33, Χαλάνδρι Αττική	geoliak@msn.com
ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΥ Αντωνία	Δρ. αρχαιολόγος, Θ' ΕΠΚΑ	Σαμψούντος 2, Αθήνα 11522	twnia@hotmail.com
ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ ΑΙΝΙΑΝ Αλέξανδρος	Καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας, ΠΘ	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα ΙΑΚΑ, Παραλιακό Συγκρότημα, Αργοναυτών & Φιλελλήνων, 382 21 Βόλος	amaza@uth.gr
ΜΑΛΑΚΑΣΙΩΤΗ Ζωή	Αρχαιολόγος, ΙΓ' ΕΠΚΑ	ΙΓ' ΕΠΚΑ, Αθανασάκη 1, 302 22 Βόλος	igepka@culture.gr
ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ Σταύρος	Δρ. αρχιτέκτων - αναστηλωτής, Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Αρχιτεκτόνων, Πανεπιστήμιο Πατρών	Έκτορος 9, 152 35 Βριλήσσια	mnimeio@tee.gr
ΜΑΝΤΖΑΝΑ Κρυσταλλία	Αρχαιολόγος, Διευθύντρια 19ης ΕΒΑ	19η ΕΒΑ, Τέρμα Προφ.Ηλία, 421 00 Τρίκαλα /Δεληγιώργη 3, 421 00 Τρίκαλα	kmantzana@yahoo.gr
ΜΑΝΤΖΑΝΑΣ Χρήστος	Αρχαιολόγος, Ζ' ΕΠΚΑ	Ζ' ΕΠΚΑ, 270 65 Αρχαία Ολυμπία	chmatzanas@yahoo.gr
ΜΑΝΩΛΗΣ Σωτήρης	Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Βιολογίας	Τομέας Φυσιολογίας Ζώων και Ανθρώπου, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών	smanol@biol.uoa.gr
ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΗΣ Γιώργος	Συντηρητής έργων Τέχνης, 19η ΕΒΑ	19η ΕΒΑ, Τέρμα Προφ.Ηλία, 421 00 Τρίκαλα /Πύλη Τρικάλων	

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	EMAIL
ΜΑΣΤΡΟΘΕΟΔΩΡΟΣ Γ.		Εργ. Αρχαιομετρίας, Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «Δημόκριτος», 15310, Αγ. Παρασκευή, Αττική / Τμήμα Επιστήμης και Τεχνολογίας Υλικών, Παν/μιο Ιωαννίνων, 451 10 Ιωάννινα	
ΜΑΥΡΙΔΗΣ Φάνης	Αρχαιολόγος, Εφορεία Παλαιανθρωπολογίας και Σπηλαιολογίας Νότιας Ελλάδας	Εφορεία Παλαιανθρωπολογίας και Σπηλαιολογίας Νότιας Ελλάδας, Αρδηττού 34Β, 116 36 Αθήνα	fanismavridis@yahoo.com
ΜΑΧΑΙΡΑ Παρασκευή	Αρχαιολόγος, 19η ΕΒΑ	19η ΕΒΑ, Τέρμα Προφ.Ηλία, 421 00 Τρίκαλα / Ελληνοκάστρου 6, Συνοικία Γαρδικάκι, 421 00 Τρίκαλα	
ΜΗΤΡΟΝΑΤΣΙΟΣ Περικλής	Συντηρητής έργων Τέχνης, 19η ΕΒΑ	19η ΕΒΑ, Τέρμα Προφ.Ηλία, 421 00 Τρίκαλα	
ΜΗΤΣΑΤΣΙΚΑΣ Μαργαρίτης	Συντηρητής έργων Τέχνης, 7η ΕΒΑ	7η ΕΒΑ, Ανθίμου Γαζή 46, 412 22 Λάρισα	7eba@culture.gr
ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ Χριστίνα	Δρ. αρχαιολόγος, Υπεύθυνη Εργαστηρίου Αρχαιολογίας ΙΑΚΑ, ΠΘ, Διδάσκουσα ΠΔ/407	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα ΙΑΚΑ, Παραλιακό Συγκρότημα, Αργοναυτών & Φιλελλήνων, 382 21 Βόλος	christinamitsopoulou@yahoo.com
ΜΟΥΝΔΡΕΑ-ΑΓΡΑΦΙΩΤΗ Αντίκλεια	Καθηγητής Προϊστορικής Αρχαιολογίας, ΠΘ	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα ΙΑΚΑ, Αργοναυτών & Φιλελλήνων, 382 21 Βόλος	eagraf@uth.gr
ΜΠΑΛΟΓΙΑΝΝΗ Ουρανία	Αρχαιολόγος, 19η ΕΒΑ	19η ΕΒΑ, Τέρμα Προφ.Ηλία, 421 00 Τρίκαλα / Βύρωνος 6, 421 00 Τρίκαλα	
ΜΠΑΤΖΕΛΑΣ Ι. Χρήστος	Συμβασιούχος αρχαιολόγος, ΛΔ' ΕΠΚΑ, ΠΜΣ Τμήματος ΙΑΚΑ, ΠΘ	Γ. Σεφέρη 93, 412 21 Λάρισα	chrisbatzelas@yahoo.gr
ΜΠΑΤΖΙΟΥ - ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ Ανθή	Δρ. αρχαιολόγος, Προϊσταμένη ΙΕ' ΕΠΚΑ	ΙΕ' ΕΠΚΑ, Λάρισα	eeustathiou@ath.forthnet.gr
ΜΠΕΛΤΣΙΟΣ Κ.		Τμήμα Επιστήμης και Τεχνολογίας Υλικών, Παν/μιο Ιωαννίνων, 45110, Ιωάννινα	
ΜΠΙΖΑΚΗ Βασιλική	Αρχαιολόγος, Α' ΕΠΚΑ	Κυθήρων 20-22, Κυψέλη, 11364 Αθήνα	vickybizaki@hotmail.com

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	EMAIL
ΜΠΙΡΤΣΑΣ Ιωάννης	Αρχαιολόγος, 23η ΕΒΑ	23η ΕΒΑ, Λεωφ. Αθηνών 24Β, 341 00 Χαλκίδα	birtsas_i@yahoo.gr
ΜΠΟΥΓΙΑ Πολυξένη	Αρχαιολόγος, ΕΑΜ	Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, Τοσίτσα 1	bouviap@yahoo.gr
ΜΠΟΥΚΑΡΑΣ Κωνσταντίνος	Αρχαιολόγος, ΙΑ' ΕΠΚΑ	ΙΑ' ΕΠΚΑ, Ελευθερίου Βενιζέλου 13, 341 00 Χαλκίδα	cboukar@gmail.com
ΝΑΝΟΓΛΟΥ Στράτος	Διδάσκων ΙΑΚΑ, ΠΘ	Αντ. Δανιόλου 63-65, 54249, Θεσσαλονίκη	nanoglou@hist.auth.gr
ΝΑΝΟΥ Μαρία	Δ.Ε.Α. Ιστορίας Τέχνης, εκπαιδευτικός αποσπασμένη στο Λαογραφικό Κέντρο Κίτσου Μακρή, Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης, ΠΘ	Νικάνδρου 2Α, 38 446 Νέα Ιωνία- Βόλος	mnanou@lib.uth.gr
ΝΙΚΟΛΑΟΥ Έλσα	Αρχαιολόγος, Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Θεσσαλικών Σπουδών	ΑΙΘΣ, Γαμβέττα 74-76, 382 21 Βόλος	elsanikolaou@yahoo.gr ; aiths@culture.gr
ΝΤΑΣΙΟΣ Φώτης	Αρχαιολόγος, Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Θεσσαλικών Σπουδών	ΑΙΘΣ, Γαμβέττα 74-76, 382 21 Βόλος	stefodas@yahoo.gr
ΝΤΑΦΗ Ευαγγελία	Αρχαιολόγος, 23η ΕΒΑ	23η Ε.Β.Α., Λεωφόρος Αθηνών 24Β, 341 00 Χαλκίδα, Εύβοια	23eba@culture.gmail
ΝΤΙΝΑ Ασπασία	Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη 7ης ΕΒΑ	7η ΕΒΑ, Ανθίμου Γαζή 46, 412 22 Λάρισα	7eba@culture.gr ; c/o angialouri@yahoo.com
ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Δ.	Αρχαιολόγος, Θ' ΕΠΚΑ	Θ' ΕΠΚΑ, 322 00 Θήβα	
ΠΑΒΕΛΗ Γεωργία	Αρχαιολόγος, Υπ. Δρ. ΑΠΘ, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας	Αγίας Σοφίας 82, 546 34 Θεσσαλονίκη	paveligeorgia@yahoo.gr
ΠΑΛΑΙΟΘΟΔΩΡΟΣ Δημήτριος	Επίκουρος Καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας, ΠΘ	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα ΙΑΚΑ, Αργοναυτών και Φιλελλήνων, 382 21 Βόλος	palaio@uth.gr
ΠΑΛΙΟΥΓΚΑΣ Θεόδωρος	Αρχαιολόγος	Βαλτετσίου 10, 413.36 Λάρισα	mail@gym-argyr.lar.sch.gr
ΠΑΛΛΗΣ Γιώργος	Δρ. Αρχαιολόγος, 24η ΕΒΑ	24η ΕΒΑ, Όθωνος 47, 351 00 Λαμία	
ΠΑΝΑΓΟΥ Μαρία	Αρχαιολόγος, ΜΑ, Υπ. Δρ., ΠΘ, Τμήμα ΙΑΚΑ	Κασσαβέτη 31, 382 21 Βόλος	maraki_pa@yahoo.com
ΠΑΝΤΑΖΗΣ Γεώργιος,	Λέκτορας ΕΜΠ	Τραυλαντώνη 3, 157 72 Ζωγράφου	gpanta@central.ntua.gr

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	EMAIL
ΠΑΝΤΖΟΥ Νότα	Επιστημονικός Συνεργάτης Μουσείο Πολιτικών Εξορίστων Αη Στράτη	Μουσείο Πολιτικών Εξορίστων Αη Στράτη Αγ. Ασωμάτων 31, 105 53 Αθήνα	nota.pantzou@gmail.com
ΠΑΠΑΓΙΩΤΗΣ Παναγιώτης	Αρχαιολόγος, 7η ΕΒΑ	7η ΕΒΑ, Ανθίμου Γαζή 46, 412 22 Λάρισα	
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Δημήτρης	Υπ. Δρ., Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας	Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας, ΤΠΤΕ, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Χαριλάου Τρικούπη & Φάωνος, 811 00 Μυτιλήνη	dim.c.papadopoulos@gmail.com
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Ευδοξία	Αρχαιολόγος	Ιωαννίνων 10, Π. Ηράκλειο, 141 21 Αθήνα	evdoxiap4@yahoo.com
ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Αναστασία	Αρχαιολόγος, Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας και Σπηλαιολογίας Νότιας Ελλάδας	Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας και Σπηλαιολογίας Νότιας Ελλάδας, Αρδηττού 34Β, 116 36 Αθήνα	anastasia.papathanasiou@uth.edu.gr ; anastasia.papathanasiou@gmail.gr
ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Μαρία – Φωτεινή	Αρχαιολόγος, Διευθύντρια ΙΔ' ΕΠΚΑ	ΙΔ' ΕΠΚΑ, Κάστρο Λαμίας, 351 00 Λαμία	manipapak@yahoo.gr
ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ Ελένη	Αρχαιολόγος, ΙΕ' ΕΠΚΑ	ΙΕ' ΕΠΚΑ, 23ης Οκτωβρίου 66-68, 412 23 Λάρισα	
ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ Βάσσα	Δρ. Θεολόγος, ΜΑ, Υπ. Δρ., Διευθύντρια Γυμνασίου Καναλίων	Εθνικών Αγώνων 72 (Τ.Κ. 384 45), Ν. Ιωνία Ν. Μαγνησίας	vparaskeva@sch.gr ; mail@gym-kanal.mag.sch.gr
ΠΑΡΤΙΔΑ Έλενα Κ.	Δρ. αρχαιολόγος-ιστορικός αρχιτεκτονικής, ΜΑ, Ι' ΕΠΚΑ	Φρουρίου 8, 331 00 Άμφισσα	elpartida@in.gr
ΠΕΝΤΕΔΕΚΑ Αρετή	Δρ. Προϊστορικής Αρχαιολογίας ΑΠΘ	Αναξιμάνδρου 82, 542 50 Θεσσαλονίκη	apentede@hist.auth.gr
ΠΕΤΡΟΥΤΣΑ Ειρήνη	Δρ. βιολόγος-ανθρωπολόγος	Τομέας Φυσιολογίας Ζώων και Ανθρώπου, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ελλάδα / Department of Archaeological Sciences, University of Bradford, Bradford, BD7 1DP, U.K	epetr@biol.uoa.gr
ΠΕΤΣΗ Κερασία	Συμβασιούχος αρχαιολόγος, ΙΓ' ΕΠΚΑ	ΙΓ' ΕΠΚΑ, Αρχαιολογικό Μουσείο, Αθανασάκη 1, 302 22 Βόλος	
ΠΙΚΟΥΛΑΣ Γιάννης Α.	Αναπληρωτής Καθηγητής Αρχαίας Ελληνικής Ιστορίας, ΙΑΚΑ, ΠΘ	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα ΙΑΚΑ, Αργοναυτών και Φιλελλήνων, Βόλος 38 221 / Δημ. Τρυπιά 18 & Ρ. Φεραίου, Πεύκη 151 21	ypik@otenet.gr ; pikoulas@uth.gr

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	EMAIL
ΠΟΠΩΛΗ Φωτεινή	Συντηρήτρια έργων Τέχνης, ΙΑ' ΕΠΚΑ	ΙΑ' ΕΠΚΑ, Αρχαιολογικό Μουσείο Χαλκίδας, Ελ. Βενιζέλου 13, 341 00 Χαλκίδα	iaepka@culture.gr
ΠΡΕΚΑ-ΑΛΕΞΑΝΔΡΗ Καλλιόπη	Επίτιμη Διευθύντρια Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων	Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων, Καλλισπέρη 30, 117 42 Αθήνα	
ΡΑΠΤΟΠΟΥΛΟΣ Σωτήρης Γ.	Αρχαιολόγος, Ι' ΕΠΚΑ	Μουσείο Δελφών, 330 54 Φωκίς	sgrapto@yahoo.com
ΡΙΤΣΩΝΗΣ Άγγελος	Αρχαιολόγος, ΙΑ' ΕΠΚΑ	ΙΑ' ΕΠΚΑ, Ελ. Βενιζέλου 13, 34 100 Χαλκίδα / Λίμνη Ευβοίας	
ΡΟΝΤΗΡΗ Βασιλική	Αρχαιολόγος, ΙΓ' ΕΠΚΑ	ΙΓ' ΕΠΚΑ, Αθανασάκη 1, 302 22 Βόλος	igepka@culture.gr ; rondiriv@yahoo.gr
ΣΑΡΑΝΤΗ Φωτεινή	Αρχαιολόγος, ΛΣΤ' ΕΠΚΑ	ΛΣΤ' ΕΠΚΑ, Αγ. Αθανασίου 4 (ΚΕΓΕ), 302 00 Μεσολόγγι	istepka@culture.gr
ΣΔΡΟΛΙΑ Σταυρούλα	Αρχιτέκτων-αρχαιολόγος, 7η ΕΒΑ	7η ΕΒΑ, Ανθίμου Γαζή 46, 412 22 Λάρισα	7eba@culture.gr ; rsdrolia@hotmail.com
ΣΙΣΜΑΝΗ Κασσάνδρα	Αρχαιολόγος, ΜΑ, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, ΑΠΘ	Επιμενίδου 10Α, 546 33 Θεσσαλονίκη	sismanikassandra@yahoo.com
ΣΙΨΗ Μαρία	Αρχαιολόγος, ΙΔ' ΕΠΚΑ	ΙΔ' ΕΠΚΑ, Κάστρο Λαμίας, 351 00 Λαμία	
ΣΚΑΦΙΔΑ Ευαγγελία	Αρχαιολόγος, ΙΓ' ΕΠΚΑ	ΙΓ' ΕΠΚΑ, Αθανασάκη 1, 302 22 Βόλος	eskafida@gmail.com
ΣΚΟΡΔΑΡΑ Μαρία	Αρχαιολόγος, 23η ΕΒΑ	23η ΕΒΑ, Λεωφόρος Αθηνών 24Β, 341 00 Χαλκίδα	23eba@culture.gmail
ΣΟΥΒΑΤΖΗ Στέλλα	Δρ. αρχαιολόγος, ΕΑΠ/ΑΠ Κύπρου	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο / Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου / Ν. Πλαστήρα 2, 113 59 Αθήνα	stellasouvatzi@hotmail.com
ΣΤΑΗ Μαρία	Συμβασιούχος αρχιτέκτων-αναστηλώτρια ΕΜΠ, 23η ΕΒΑ	Ηγίου 1, Τ.Κ. 11851, Θησείο Αθήνα / 23η ΕΒΑ, Λεωφ. Αθηνών 24Β, 341 00 Χαλκίδα	staimaria@gmail.com
ΣΤΑΪΚΟΥ Βίβιαν	Αρχαιολόγος, ΛΣΤ' ΕΠΚΑ	ΛΣΤ' ΕΠΚΑ, Αγ. Αθανασίου 4 (ΚΕΓΕ), 302 00 Μεσολόγγι	istepka@culture.gr
ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗ Καλλιόπη	Αρχιτέκτονας, 23η ΕΒΑ	23η ΕΒΑ, Λεωφόρος Αθηνών 24Β, 34100 Χαλκίδα	23eba@culture.gmail
ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ Μαρία	University Lecturer in Classical Art and Archaeology –Fellow of Classical Archaeology at Lincoln College, University of Oxford	Lincoln College, OX1 3DR, Oxford, United Kingdom	maria.stamatopoulou@lincoln.ox.ac.uk

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	EMAIL
ΣΤΑΜΟΥΔΗ Αικατερίνη	Αρχαιολόγος, Γ' ΕΠΚΑ	Αιόλου 1 & Πελοπίδα, 105 55 Αθήνα	
ΣΤΑΜΠΟΛΙΔΗΣ Α.	Εργαστήριο Εφαρμοσμένης Γεωφυσικής, Τομέας Γεωφυσικής, Τμήμα Γεωλογίας, ΑΠΘ	Εργαστήριο Εφαρμοσμένης Γεωφυσικής, Τομέας Γεωφυσικής, Τμήμα Γεωλογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 541 24 Θεσσαλονίκη	
ΣΤΑΝΤΖΟΥΡΗΣ Πασχάλης	Αρχαιολόγος, 7η ΕΒΑ	Ελευθερίας 20, 374 00 Νέα Αγχίαλος	nagchial@otenet.gr
ΣΤΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ Λάμπρος	Δρ. αρχαιολόγος, ΙΔ' ΕΠΚΑ	ΙΔ' ΕΠΚΑ, Κάστρο Λαμίας, 351 00 Λαμία	karefi@otenet.gr
ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ-ΓΑΤΣΗ Μαρία	Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη ΛΣΤ' ΕΠΚΑ	ΛΣΤ' ΕΠΚΑ, Αγ. Αθανασίου 4 (ΚΕΓΕ), 302 00 Μεσολόγγι	lstepka@culture.gr
ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ Ελένη	Αρχαιολόγος, 23η ΕΒΑ	23η ΕΒΑ, Λεωφ. Αθηνών 24β, 341 00 Χαλκίδα	23eba@culture.gr
ΤΑΣΣΗΣ Γ.	Εργαστήριο Εφαρμοσμένης Γεωφυσικής, Τομέας Γεωφυσικής, Τμήμα Γεωλογίας, ΑΠΘ	Εργαστήριο Εφαρμοσμένης Γεωφυσικής, Τομέας Γεωφυσικής, Τμήμα Γεωλογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 541 24 Θεσσαλονίκη	
ΤΖΙΑΦΑΛΙΑΣ Αθανάσιος	Επίτιμος Έφορος Αρχαιοτήτων	Α' Αρχαίο Θέατρο Λάρισας, Μητροπολίτου Αρσενίου, Λάρισα	
ΤΙΛΕΛΗ Φιλίτσα	Αρχαιολόγος, ΙΔ' ΕΠΚΑ	ΙΔ' ΕΠΚΑ, Κάστρο Λαμίας, 351 00 Λαμία	
ΤΟΥΛΗ Βασιλική	Συντηρήτρια έργων Τέχνης, 7η ΕΒΑ	7η ΕΒΑ, Ανθίμου Γαζή 46, 412 22 Λάρισα	7eba@culture.gr
ΤΟΥΡΝΑΒΙΤΟΥ Ιφιγένεια	Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας, Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, ΠΘ	25ης Μαρτίου, 10, Π Ψυχικό, 154 52 Αθήνα	iphiyenia@ath.forthnet.gr ; iftourn@uth.gr
ΤΟΥΦΕΞΗΣ Γεώργιος	Αρχαιολόγος, ΙΕ' ΕΠΚΑ	ΙΕ' ΕΠΚΑ, 23ης Οκτωβρίου 66-68, 412 23 Λάρισα	rsdrolia@hotmail.com
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ Πέγκυ	Αρχαιολόγος, ΙΓ' ΕΠΚΑ	ΙΓ' ΕΠΚΑ, Αθανασάκη 1, 302 22 Βόλος	
ΤΣΑΝΤΗΛΑ Βάσω	Αρχαιολόγος, ΛΣΤ' ΕΠΚΑ	ΛΣΤ' ΕΠΚΑ, Αγ. Αθανασίου 4 (ΚΕΓΕ), 302 00 Μεσολόγγι	lstepka@culture.gr
ΤΣΑΡΟΥΧΑ Ανθή	Αρχαιολόγος, Ι' ΕΠΚΑ	Επισκόπου Δαβίδ 5, 331 00 Άμφισσα / Μουσείο Δελφών, 330 54 Φωκίς	antsar@in.gr

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	EMAIL
ΤΣΑΤΣΟΥΛΗ Κωνσταντίνα	Συντηρήτρια αρχαιοτήτων και έργων Τέχνης, ΠΕ, Msc	ΙΓ' ΕΠΚΑ, Αθανασάκη 1, 302 22 Βόλος	nantiat@gmail.com
ΤΣΕΛΙΟΣ Χρ.	Αρχαιολόγος, ΛΔ' ΕΠΚΑ	ΛΔ' ΕΠΚΑ, Καρδίτσα	
ΤΣΕΡΓΑ Κλεονίκη	Αρχαιολόγος, ΙΕ' ΕΠΚΑ	ΙΕ' ΕΠΚΑ, 23ης Οκτωβρίου 66-68, 412 23 Λάρισα	
ΤΣΙΑΚΑ Ασημίνα	Αρχαιολόγος, ΙΕ' ΕΠΚΑ	ΙΕ' ΕΠΚΑ, 23ης Οκτωβρίου 66-68, 412 23 Λάρισα	
ΤΣΙΓΑΡΑ Μαρία	Συμβασιούχος αρχαιολόγος, ΙΓ' ΕΠΚΑ	ΙΓ' ΕΠΚΑ, Αρχαιολογικό Μουσείο, Αθανασάκη 1, 302 22 Βόλος	
ΤΣΙΛΙΜΙΓΚΑΣ Χρήστος	Πολιτικός μηχανικός, Τμηματάρχης Τεχνικής Υπηρεσίας, 19η ΕΒΑ	19η ΕΒΑ, Τέρμα Προφήτη Ηλία, 421 00 Τρίκαλα	
ΤΣΙΜΠΙΔΑ Ελένη	Αρχαιολόγος, ΔΒΜΑ	Πατησίων 46, 106 82 Αθήνα	elenitsibida@gmail.com
ΤΣΙΟΥΚΑ Φωτεινή	Αρχαιολόγος, ΙΓ' ΕΠΚΑ	ΙΓ' ΕΠΚΑ, Αθανασάκη 1, 302 22 Βόλος	
ΤΣΙΟΥΡΗΣ Ιωάννης Κ.	Δρ. αρχαιολόγος	Παλαιομονάστηρο, 421 00 Τρίκαλα	tsiouris@yahoo.gr
ΤΣΟΚΑΣ Γ.Ν.	Εργαστήριο Εφαρμοσμένης Γεωφυσικής, Τομέας Γεωφυσικής, Τμήμα Γεωλογίας, ΑΠΘ / 4. Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας και Σπηλαιολογίας Νότιας Ελλάδας	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 541 24 Θεσσαλονίκη	gtsokas@geo.auth.gr
ΤΣΟΥΡΛΟΣ Παναγιώτης	Εργαστήριο Εφαρμοσμένης Γεωφυσικής, Τομέας Γεωφυσικής, Τμήμα Γεωλογίας, ΑΠΘ	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 541 24 Θεσσαλονίκη	
ΤΣΩΤΑ Εύη	Αρχαιολόγος, Θ' ΕΠΚΑ	Γρηγ. Κυδωνιών 37, Υμηττός, Αθήνα	e_tsota@yahoo.com
ΥΦΑΝΤΗ Αλεξία	Συμβασιούχος αρχαιολόγος, 24η ΕΒΑ	24η ΕΒΑ, Όθωνος 47, 351 00 Λαμία	alexiafantanti@mail.gr
ΦΡΟΥΣΣΟΥ Ελένη	Αρχαιολόγος, ΙΔ' ΕΠΚΑ	ΙΔ' ΕΠΚΑ, Κάστρο Λαμίας, 35100 Λαμία	e.frussu@yahoo.gr
ΦΑΠΠΑΣ Ι.	Αρχαιολόγος, Θ' ΕΠΚΑ	Θ' ΕΠΚΑ, Αρχαιολογικό Μουσείο Θηβών, πλατεία Αντ. Κεραμόπουλλου, 322 00 Θήβα	johnfappas@hotmail.com
ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΟΥ Ξένια	Δρ. αρχαιολόγος	27 Matrozou Street, Neo Irakleio, 141 21 Athens, Greece	xenia1976gr@yahoo.com

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	EMAIL
ΧΑΡΑΜΗ Αλεξάνδρα	Αρχαιολόγος, Θ' ΕΠΚΑ	Θ' ΕΠΚΑ, Μουσείο Θηβών- 322 00 Θήβα	alexharami@gmail.com
ΧΑΤΖΗΑΓΓΕΛΑΚΗΣ Λεωνίδας Π.	Αρχαιολόγος, Διευθυντής ΛΔ' ΕΠΚΑ	ΛΔ' ΕΠΚΑ, Αρχαιολογικό Μουσείο Καρδίτσας	ldepka@culture.gr
ΧΙΔΙΡΟΓΛΟΥ Μαρία	Αρχαιολόγος, ΔΙΠΚΑ, Τμήμα Αρχαιολογικών Χώρων, Μνημείων και Αρχαιογνωστικής Έρευνας	Μεσογείων 76, 151 25 Μαρούσι	mchidiroglou@yahoo.gr ; mastrat@otenet.gr
ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ Ιωάννης	Δρ. Βυζαντινής Αρχαιολογίας	Μεγ. Αλεξάνδρου 2, 453 33 Ιωάννινα	hoularas@epirus.gov.gr
ΧΡΥΣΑΝΘΗ Αγγελική	ΙΑ' ΕΠΚΑ	ΙΑ' ΕΠΚΑ, Αρχαιολογικό Μουσείο Χαλκίδας, Ελ. Βενιζέλου 13, 341 00 Χαλκίδα	
ΨΑΛΤΗ Αθανασία	Αρχαιολόγος, ΙΑ' ΕΠΚΑ	ΙΑ' ΕΠΚΑ, Αρχαιολογικό Μουσείο Χαλκίδας, Ελ. Βενιζέλου 13, 341 00 Χαλκίδα	iaepka@culture.gr